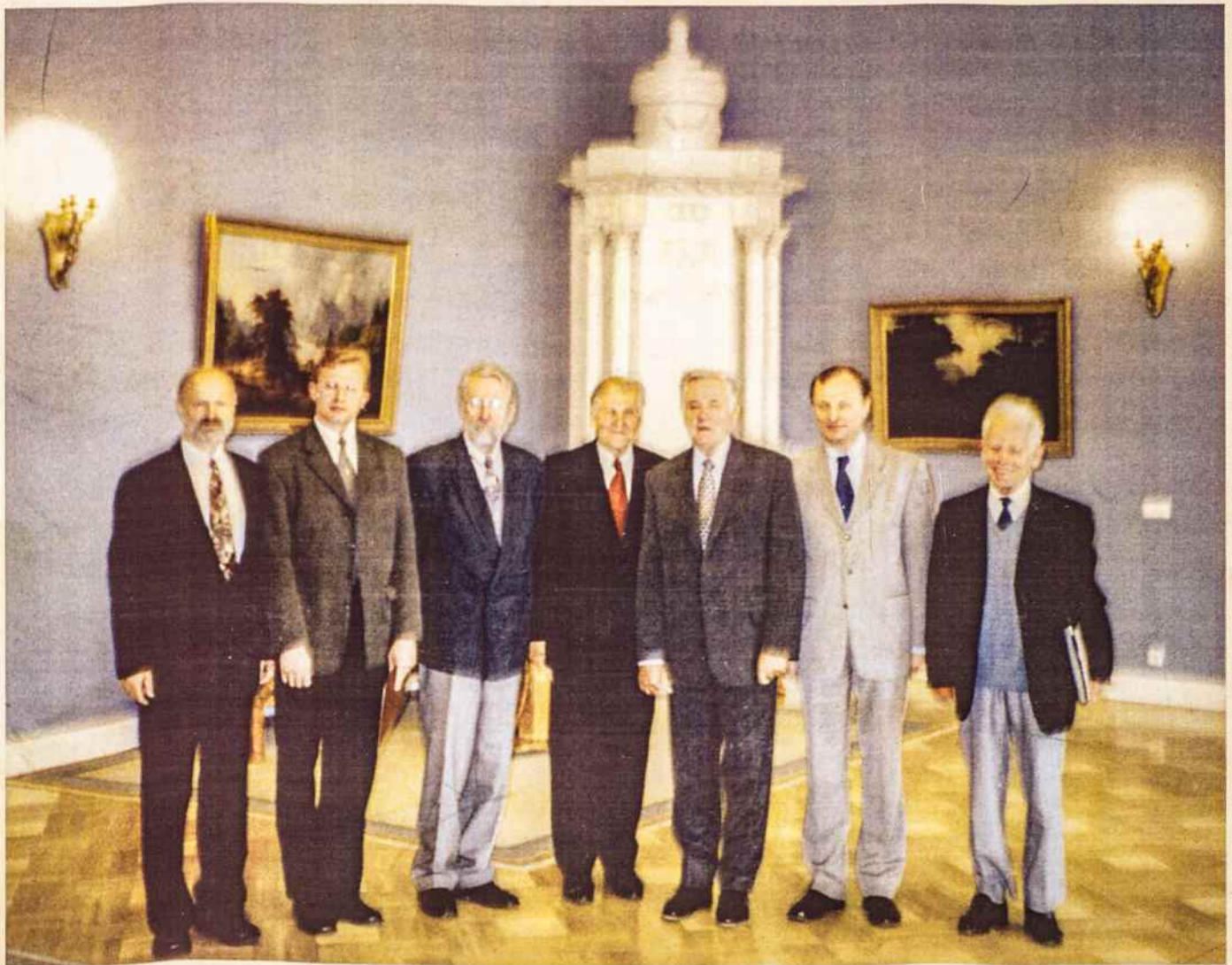

TECHNIKOS ŽODIS

2003 Nr. 2

TECHNIKOS ŽODIS

Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų s-gos
ALIAS organas. Įsteigtas 1951 metais. Leidžia **ALIAS**
 Chicagos skyriaus Technikinės spaudos sekcija.
 Išeina kas trys mėnesiai.
 Prenumerata 15 JAV dol. metams

THE ENGINEERING WORD

Published by American Lithuanian Engineers and
 Architects Association, Inc. Chicago Chapter
 Technical Press Section. Established 1951.
 Published quarterly
 Yearly subscription \$15.00 U.S.

Spaudos sekcijos
 vadovas
 A. Pargauskas

Redaktorius
 Vytautas Peseckas
 P.O. Box 255
 Beverly Shores,
 IN 46301
 Tel/Fax 219-874-8595
 E-mail:
 Vpeseckas@adsnet.com

Redakcinė kolegija:
 T. Bukaveckas
 A. Dobrovolskienė
 P. Naris

Administratorius
 A. Brazdžiūnas
 7980 W. 127th. St.
 Palos Park, IL 60464
 Tel. 708/448-4652
 E-mail adresas
 antanasbr@aol.com

Ekspedicija
 Leonas Stonikas

Spausdino ir maketavo
 Ričardo spaustuvė

Turinys

Pasaulio lietuvių Mokslo ir Kūrybos simpoziumų apžvalga <i>A. Kerelis</i>	1
12-to Mokslo ir Kūrybos simpoziumo programa.....	4
Lietuvos Akrobatinio skraidymo federacijos laiškas.....	11
Medininkų pilies donžono byla <i>J. Albertavičius</i>	12
Kodėl bokštas paliktas už Mindaugo karūnavimo programos ribų?.....	13
Medininkų piliai būtinas šeimininkas <i>J. Albertavičius</i>	19
Ar pabus Medininkų pilis? <i>L. Maskaliūnas</i>	21
M.P.A. Fund aukotojai.....	23
Skaudi netektis <i>V. Peseckas</i>	25
ALIAS įnašas M&K Simpoziumui <i>K. Ambrozaitis</i>	27
Ilga kelionė į Lietuvą <i>V. Būda</i>	28
Pilkas kubas didžiajam M.K.Č. <i>A. Bružas</i>	30
Lietuviai technikinėje literatūroje <i>J. Bilėnas</i>	34
Iš mūsų veiklos <i>A. Dobrovolskienė</i>	37
Pažaislis <i>A. Liepinaitis</i>	40
Ar inžinieriai tikrai kitokie? <i>A. Vitkus</i>	41

Pirmame viršelio puslapyje - Susitikimas prezidentūroje Vilniuje su LR Prezidentu Valdu Adamkumi. Stovi iš kairės: žurnalistas Jonas Albertavičius, Algimantas Degutis, arch. Vytautas Dičius, arch. Albertas Kerelis, LR Prezidentas inž. Valdas Adamkus, LR Kultūros ministras Gintautas Kėvišas, arch. Jonas Glemža.

Ketvirto viršelio puslapio nuotraukoje - Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos (ALIAS) centro valdyba (1989-2003), iš k.: Leonas Maskaliūnas, Vytautas Peseckas, Violeta Drupaitė-Cole, Tadas Bukaveckas, Albertas Kerelis - pirmininkas.

TECHNIKOS ŽODIS

THE ENGINEERING WORD

LIII METAI

2003 BALANDIS-BIRŽELIS

Nr. 2 (257)

MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMŲ APŽVALGA

ARCH. ALBERTAS KERELIS

Mintis organizuoti Mokslo ir Kūrybos simpoziumus, kurių metu išeivijoje gyvenantys lietuvių mokslininkai, gydytojai, inžinieriai, architektai bei menininkai galėtų susitikę pasidalyti savo laimėjimais ir išradimais bei supažindinti su jais plačiąja visuomenę, jau seniai brendo tarp mūsų šviesuomenės, ypač didelio atgarsio sulaukdamas Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungoje. 1965 metais ALIAS žurnalo "TECHNIKOS ŽODIS" pirmajame numeryje raginama sušaukti tikslųjų mokslų atstovų kongresą. 1968-aisiais šis sumanymas jau plačiai svarstomas Clevelande įvykusiame Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos suvažiavime.

Pirmasis Mokslo ir Kūrybos simpoziumas (MKS), skirtas 400 metų aukštojo mokslo Lietuvoje sukakčiai paminėti, įvyko 1969 m. lapkričio 26-30 d.d. Chicagoje. Simpoziumo programos pirmininku buvo prof. dr. Algirdas Avižienis, vicepirmininku - dr. Arvydas Kliorė. Organizacinio komiteto darbui vadovavo inž. Bronius Nainys. Simpoziume dalyvavo įvairių mokslo šakų lietuvių specialistai. Buvo sudaryta puiki proga tarpusavyje pasikeisti informacija bei praplėsti profesinį akiratį, kelti į viešumą Lietuvos Nepriklausomybės idėją. Atsisveikinimo su Simpoziumo dalyviais OK pirmininkas inž. B. Nainys kalbėjo: "Vargu, ar šiandieną būtų galima apibendrinti MKS rezultatus, nes tik ateitis parodys jų reikšmę visoje plotmėje". Visiems pritariant nutarta, kad MKS reikia rengti ir ateityje, o kitas Simpoziumas įvyks po ketverių metų vėl Chicagoje.

Antrasis Mokslo ir Kūrybos simpoziumas surengtas 1973 m. lapkričio 21-25 d.d. Chicagoje, skirtas lietuvių išeivijos organizuoto gyvenimo Jungtinėse Amerikos valstijose šimtmečiui paminėti. Mokslinės programos pirmininkas dr. Vytautas Vardys, Organizacinio Komiteto (OK) pirmininkas - inž. Jonas Jurkūnas. Šio bei būsimųjų simpoziumų nuolatiniams rengėjais įvardyti Lituanistikos institutas, ALIAS (Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjunga) ir Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjunga, o globėju - JAV Lietuvių Bendruomenės Krašto Valdya.

Pranešimus skaitė net 101 lietuvis mokslininkas - inžinierius, architektas, gydytojas, menininkas.

III-iasis MKS vėl įvyko Chicagoje 1977 m. lapkričio 24-

IX MKS Vilniuje. Prof. Vytautas Landsbergis ir arch. Albertas Kerelis.
Alberto Jauniaus nuotrauka

27 d.d. Mokslinės programos pirmininkas buvo dr. Kazys Ambrozaitis. Simpoziume pranešimus skaitė 100 lietuvių mokslininkų, inžinierių, architektų. Organizacinio Komiteto pirmininkas dr. Rimvydas Šilbajoris simpoziumo atidaryme kalbėjo: "Dalinamės su tauta savo mokslinio bei kūrybinio darbo ieškojimais, tikimės tuo pačiu sutvirtinti ir atnaujinti šiltus ir glaudžius santykius tarp lietuvių mokslininkų ir plačios tautos bendruomenės, kuriais visuomet pasižymėjo mūsų išeivijos gyvenimas."

1981 m. lapkričio 25-29 d.d. įvyko IV-asis Simpoziumo tarybos pirmininkas - arch. Albertas Kerelis, mokslinės programos pirmininkas - dr. Pranas Zundė, OK pirmininkas - inž. Juozas Rimkevičius, pranešimus skaitė 150 mokslininkų. Simpoziumo metu vyko ir parodų: Birutės Saldukienės suruošta gintaro dirbinių, Zitos Sodeikienės - Amerikos lietuvių dailininkų darbų, Birutės Tamulynaitės organizuota lietuviškų knygų, ALIAS paroda, parengta Viktoro Jautoko, ir Birutės Saldukienės parengta Lietuvos žemėlapių paroda. Simpoziumo darbas užbaigtas Irenos Kerelienės globojamu Literatūros ir Dramos vakaru, kurio metu p. Kotrynai Grigaitytei įteikta Lietuvių Rašytojų Draugijos premija už jos eilių rinkinį "Marių vėjui skambant" ir parodyta Vinco Krėvės-Mickevičiaus drama "Raganius", kurią režisavo Jonas Kelečius.

V-asis MKS įvyko 1985 m. lapkričio 27 - gruodžio 1 d.d. Chicagoje. Simpoziumo Tarybos pirmininkas buvo inž. Juozas Rimkevičius, mokslinės programos vadovas - dr. Jonas Bilėnas, OK pirmininkas - inž. Ramojus Vaitys. Šis simpoziumas buvo skirtas išeivijos lietuvių kultūrinei ir visuomeninei veiklai, glaudinant bendradarbiavimą su Lietuva, o simpoziumo darbas vyko - 76-iose sesijose, kuriose iš viso buvo perskaityta 240 pranešimų. Nijolė

Jankute-Užubalienė rašė: “V-asis Mokslo ir Kūrybos Simpoziumas tartum magnetas sutraukė iš įvairiausių kraštų mūsų šviesiausias, meniškiausias ir veikliausias jėgas.” V-asis MKS tapo akivaizdžiu įrodymu, kad Simpoziumų rengimo idėja pavyko: per šešiolika metų praėjusių nuo jų rengimo pradžios, Simpoziumai nuolat augo savo dalyvių skaičiumi ir sulaukė vis platesnio visuomenės pritarimo.

1989 m. lapkričio 22-26 d.d. Chicagoje sukviečiamas jau VI-asis MKS. Simpoziumo Tarybos pirmininkas arch. Albertas Kerelis, programos komiteto pirmininkas - dr. Rimvydas Vaičaitis, OK pirmininkas - inž. Leonas Maskaliūnas. Simpoziumas ypatingas buvo tuo, kad į jį dar iš okupuotos, bet jau besiveržiančios laisvėn Lietuvos, atvyko 114 mokslininkų. Paskaitas skaitė 300 akademikų, literatų, filosofų, gydytojų, inžinierių, architektų. Simpoziume diskutuota Lietuvos ateitis, atkurtojo Vytauto Didžiojo universiteto Kaune padėtis, o prof. dr. Algirdas Avižienis organizavo rinkimus į VDU tarybą. Simpoziumo darbe dalyvavęs Sajūdžio vadovas prof. Vytautas Landsbergis pirmasis iš pavergtos Lietuvos atvykusių asmenų tuomet pilnai salei susirinkusiųjų drįso viešai pasakyti, kad Lietuva bus Nepriklausoma. “Lietuva įgauna lygiateisės pasaulio valstybės vardą. Lietuva turi būti laisva,”- kalbėjo jis, ragindamas, kad visa išeivija prisidėtų prie Lietuvos Nepriklausomybės siekimo. Salėje žmonės plojo ir verkė iš džiaugsmo.

VI-ajame MKS, pagerbiant tūkstantį į Simpoziumą susirinkusių mokslininkų ir svečių iškilmingai atidaryta pirmoji keturmetė Lietuvių dailės šventė - “Dailė 1989”, kurios organizatorius - pagarsėjęs fotomenininkas Algimantas Kezys. “Dailėje 1989” eksponuota Karolio Avižienio asmeninė meno darbų kolekcija “Atgimimo šviesa”, Juditos Pataitės-Juozaitytės suruošta paroda “Senovės lietuvių papuošalai”, Lietuvių Fondo kolekcija - Rimo T. Vizgirdos palikimas Joanai Plikionytei-Bruzienei, Romo Pukščio privati kolekcija “Liaudies dievdirbių drožiniai”, Magdalenos Stankūnienės paveikslai pavadinimu “Gėlių daina” ir dar septynios įvairios parodos. Simpoziumo pabaigai, vadovaujant ponioms Irenai Kerelienei ir Nijolei Maskaliūnienei, Lexington salėje Hickory Hills organizuotas užbaigtųjų banketas, kuriame dalyvavo daugiau kaip 1000 lietuvių beveik iš viso pasaulio, o paskutiniu metu Simpoziumo akordu nuskambėjo viltis, kad ateinantis MKS jau įvyks Nepriklausomoje Lietuvoje.

Jei pirmųjų penkių Mokslo ir Kūrybos Simpoziumų tikslas buvo parodyti lietuvių emigrantų įnašą į JA V mokslą ir meną, tai VI-asis MKS jau nagrinėjo viso pasaulio lietuvių įskaitant ir besivaduojančios Lietuvos, integraciją.

Pagaliau įvyko ilgai lauktas stebuklas – Lietuva de jure ir de facto išsivadavo iš pusę šimtmečio trukusios okupacijos, ir VII-ajam MKS 1991 m. gegužės 23-30 d. mokslininkai jau susirinko tėvynėje - Vilniuje ir Kaune. Simpoziumo atidaryme Vilniaus sporto namuose dalyvavo apie 6000 pasaulio lietuvių. Tuomet savo kalbose arch. Albertas Kerelis palinkėjo Lietuvai realios nepriklausomybės ir, apžvelgdamas Simpoziumų reikšmę, pabrėžė, kad mokslas turi tarnauti savam kraštui, pagerinti jo žmonių gyvenimą, o JAV lietuvių mokslininkų vardu VII-ojo MKS vadovui dr. Romualdai

Ozalui įteikė Amerikos vėliavą, kabėjusią Washingtono Kapitolijuje. Tai buvo simboliškas priminimas, kad viso pasaulio lietuvių Mokslo ir Kūrybos Simpoziumai užgimė bei jų sesijos vyko būtent po šios vėliavos skraiste.

VII-ajam MKS vadovavo dr. Romualdas Ozolas ir jo pavaduotojas dr. Juozas Šarkus, mokslinių programų komitetui prof. Vladislovas Domarkas ir prof. Rolandas Pavilionis. Garsus matematikas prof. Jonas Kubilius Simpoziume kalbėjo: “Totalinis režimas, žlugęs žmogų jo tautinę sąmonę ir laisvę kūrybinę mintį, uždėjo savo antspaudą mokslui. Mokslo ir Kūrybos Simpoziumas yra vienas tų renginių, kurie padės stiprinti tautos kamieno ir išeivijos ryšius.”

VIII-asis MKS ir vėl įvyko Chicagoje 1993 m. lapkričio 24-28 d.d. Simpoziumo Tarybos pirmininkas - arch. Albertas Kerelis, mokslinės programos komiteto pirmininkas - dr. Kęstutis Keblys, OK pirmininkas - p. Albinas Karnius, VII-ojo MKS Garbės pirmininkas - ambasadorius Stasys Lozoraitis. Simpoziumo tema: “Išeivijos įnašas Lietuvai”. Simpoziume perskaityta 120 mokslinių pranešimų. Jo metu įvyko ALIAS, Lituaniistikos instituto bei Lietuvių Katalikų SIELOVAROS suvažiavimai. Lemonto Lietuvių Dailės muziejuje. Simpoziumo proga atidaryta lietuvių dailininkų paroda, kurioje eksponuoti Freiburgo mokyklos lietuvių menini darbai, Henrietos Vepštas ekslibriai, Vilijos Eivaitės tapyba, Indrės Lukaitės išvirkštinės tapybos ant stiklo darbai, Rimo Vizgirdos keramika, Giedrės Žumbakienės grafika, jaunųjų fotografų darbai, o taip pat Vytauto Strolios didžiulė plokštelių aplankų kolekcija. Simpoziumo metu veikė jaunųjų lietuvių architektų paroda, surengtas literatūros ir muzikos vakaras.

“VII-asis MK Simpoziumas - mūsų visų rūpestis dabartiniais reikalais, trispalviu siūlu vingiuojantis per visą programą. Šis Simpoziumas - išeivijos įnašo Lietuvai išraiška, lietuvių didelė atgaiva ir pasididžiavimas”, - kalbėjo OK pirmininkas Albinas Karnius. Simpoziumas užbaigtas palinkėjimu, kad šie lietuviški mokslo šakų specialistų suvažiavimai, Lietuvai visiškai atgavus Nepriklausomybę, ir toliau nenutruktų.

IX-asis Pasaulio Lietuvių Mokslo Kūrybos Simpoziumas organizuotas Lietuvoje 1995 m. lapkričio 22-25 d.d. Lietuvos Mokslininkų Sąjungos, Švietimo ir Mokslo Ministerijos bei Lietuvos Mokslų Akademijos pastangomis ir atidarytas Vilniaus pedagoginiame Universitete. Atidarymo metu Simpoziumo pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis pasveikino daugiau kaip 700 dalyvių ir svečių atvykusių iš JAV, Australijos, Rusijos, Ukrainos ir kitų Europos šalių ir pabrėžė, kad šio Simpoziumo tikslas yra pasikeisti idėjomis, kaip toliau tvarkyti Lietuvos ūkį, pramonę ir ekonomiką, prikelti šalį iš nuosmukio ir pražūties. Prof. K. Pyrago rūpesčiu simpoziumo dalyviams ir svečiams buvo organizuotos ekskursijos į Europos centrą, Molėtų observatoriją, atstatomą Medininkų pilį.

Baigiamajame Simpoziumo posėdyje atsilankė pats Lietuvos Respublikos prezidentas Algirdas Brazauskas, parodydamas, koks svarbus šis Simpoziumas Lietuvai, ir

pasidžiaugdamas, kad išeivijos ir Lietuvos mokslininkai kartu nagrinėja įvairiausias lietuvių tautos gerovės klausimus, ir ragindamas, kad šie MKS jokių būdu nenutruktų Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, Amerikos lietuvių delegacijos vardu kalbėjęs arch. Albertas Kerelis, savo ruožtu, mokslo ir kūrybos forumą užbaigė tokiais žodžiais: "Simpoziumo diskusijos ir pranešimai dar labiau suartino išeivijos ir Lietuvos mokslo ir kūrybos žmones. Ir manau, kad jei nors dalis šio renginio dalyvių ir klausytojų išvyks geriau suprasdami save ir savo žmogiškos prigimties troškimus bei įvairias problemas Lietuvoje, tai reikš, kad šį Simpoziumą galėsime laikyti dideliu lietuviybės laimėjimu ir jis tikrai nebuvo organizuotas veltui".

X-asis MKS įvyko 1997 m. lapkričio 26-30 d.d. Chicagoje. Simpoziumo Tarybos pirmininkas -arch. Albertas Kerelis, mokslinės programos komitetui vadovavo dr. Vytautas Narutis, OK darbui -Bronius Juodelis. Simpoziumo metu vyko parodos: "1941-ųjų metų sukilimas", "Martynas Mažvydas", eksponuojami visi iki tos dienos išleisti TECHNIKOS ŽODŽIO žurnalai, arch. Vytautas Peseckas paruošė didžiausią Simpoziumo parodos ekspoziciją, skirtą garsiam Lietuvos aviacijos inžinieriui Antanui Gustaičiui bei jo sukonstruotiems lėktuvams ANBO. Specialiai Simpoziumui iš Lietuvos tuometinis Lietuvos architektų sąjungos pirmininkas Leonardas Vaitys atgabeno puikią Lietuvos architektų parodą.

X-ame MK Simpoziume dalyvavo Lietuvos universitetų rektoriai: Kauno Vytauto Didžiojo -prof. Vytautas Kaminskas, Lietuvos muzikos akademijos - dr. Jonas Antanavičius, Klaipėdos universiteto - prof. Stasys Vaitiekūnas, Vilniaus universiteto prorektorius - prof. S. Vengris, Kauno technologijos universiteto - prof. Kęstutis

Kriščiūnas, Vilniaus Gedimino technikos universiteto - prof. Kazimieras Zavadskas. Simpoziumo darbe taip pat dalyvavo prof. Kazimieras Pyragas, atstovavęs negalėjusį atvykti prof. Vytautą Landsbergį, Žibartas Jackūnas - Seimo mokslo ir švietimo komiteto pirmininkas, Lietuvos švietimo ministras prof. Zigmas Zinkevičius ir savaitraščio "MOKSLO LIETUVA" redaktorius Gediminas Zemlickas, po viešnagės JAV pagarsinęs X-ąjį MKS Lietuvoje puikiais ir išsamiais straipsniais. Prof. K.Pyragas simpoziumo organizatorių Lietuvoje vardu pakvietė gausiai dalyvauti XI-ojo simpoziumo darbe.

XI-asis Mokslo ir Kūrybos Simpoziumas vyko Lietuvoje, Vilniuje, m. birželio 21-25 d.d. Jo eigai vadovavo Seimo pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis. Atidarymo metu sveikinimo žodį tarė Lietuvos Respublikos prezidentas Valdas Adamkus, o išeivijos vardu – dr. Vytautas Narutis.

Tiesa, reikia pripažinti, kad pastarieji du - IX ir X – MK Simpoziumai jau nebesukėlė tokio entuziazmo, kaip ankstyvieji. Pasigirsta balsų, kad gal išvis jų nebereikėtų organizuoti, nes Lietuva Nepriklausoma, ir niekas nebetrukdo mokslininkams bendradarbiauti, išvykti į užsienį ir pan. Tačiau drįstu teigti, kad Simpoziumai buvo ir yra reikšmingi, nes būtent jų metu įvairiose pasaulio šalyse gyvenantys lietuvių (ar lietuvių kilmės) mokslininkai, inžinieriai, architektai, gydytojai, fizikai, chemikai, įvairiausių kitų specialybių mokslininkai ir menininkai vėl pasijunta vienos tautos - Lietuvos vaikais.

Šiuos pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos forumus aukštai vertina ir nelietuviai, neretai pavydėdami mums, kad turime tokį renginį, suburiantį po vienu stogu po pasaulį pasklidusius ir kitose šalyse sėkmingai Lietuvos vardą garsinančius mokslininkus ir menininkus.

XII pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumas ORGANIZATORIAI

INSTITUCIJOS

SIMPOZIUMO TARYBA

Pagrindiniai MKS mokslinės programos organizatoriai

Marius Naris - Pagrindinis 2003 MKS mokslinės programos pirmininkas ir organizatorius prašo visus norinčius pateikti pranešimus ir informuoti jį elektroniniu paštu.
(mnaris@att.net)

Vygintas Gontis, LMS - 2003 MKS mokslinės programos ko-pirmininkas ir organizatorius visų sekcijų Lietuvoje išskyrus inžineriją ir architektūrą. V.G. šią veiklą koordinuoja su KTU. (gontis@ktl.mii.lt)

Ramutis Bansevicius, KTU rektoratas - 2003 MKS mokslinės programos ko-pirmininkas inžinerijos ir architektūros sekcijoms Lietuvoje. KTU šią veiklą koordinuoja su VGTU.
([bansevicius@cr.ktu.lt](mailto:bansevicus@cr.ktu.lt))

Stasys Bačkaitis, JAV Lietuvių bendruomenės krašto valdybos pirmininko pavaduotojas,
BStasys@aol.com

XII pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumas PROGRAMA

Vieta: Pasaulio lietuvių centras, Lemontas, Ilinojaus valstija

Laikas: 2003 m. gegužės mėn. 21-25 d.

Numatytos sekcijos

1. Lituanistika (Literatūra, Kalbotyra, Tautosaka, ir t.t.)

Vadovai: Jonas Račkauskas, lithuanianresearch@ameritech.net

2. Istorija

Vadovai: Darius Staliūnas, staliun@takas.lt

3. Tikslieji mokslai

fizika, Vadovas: Vytas Reipa, vytas@nist.gov

chemija, biologija, biotechnologija, biochemija, neurologija, ir t.t.

Vadovai: Daumantas Matulis, dmatulis@biosci.cbs.umn.edu, Svajus Asadauskas, MKS-Chemija@centras.lt, Jokūbas Žiburkus,

4. Teisė

Vadovai: JAV advokatai, pas@javadvokatai.org

5. Inžinerija

Vadovai: Ramutis Bansevicius, bansevicius@cr.ktu.lt, Stasys Bačkaitis bstasys@aol.com.

architektūra

Vadovai: Arvydas Barzdukas arvydas@earthlink.net

6. Medicinos mokslai

Vadovai: Arvydas Vanagūnas, Renata Variakojis, rvari@airway.uchicago.edu

7. Informacinės technologijos

Vadovai: A. Šlekys, aslekys@hns.com

8. Vadyba/Marketingas

Aldas Kriaučiūnas, aldas@bus.umich.edu

Indrė Biskytė, indre@industrialcouncil.com, Vaidas Lukošius, vlukosiu@nmsu.edu

9. Ekonomika

Vadovai: Antanas Grina, Stasys Kropas, KRUTA53@msn.com

10. Sociologija

Vadovai: Vladas Gaidys, vladas@vilmorus.lt

11. Politiniai mokslai

Vadovai: Vygaudas Ušackas, usackas@ltembassyus.org

12. Aplinkosauga

Vadovai: Vacys Šaulys, vacys@attbi.com, Arūnas Draugelis, draugelis.arunas@epa.gov

13. Valdovų rūmai

Vadovai: Edmundas Kulikauskas, E.Kulikauskas@post.omnitel.net

14. Lietuvos mokslas ir visuomenė

Vadovai: Vygintas Gontis, gontis@ktl.mii.lt

Pastaba: Pakeitimai ir patikslinimai programos dienotvarkėje daromi tik programos pirmininko Mariaus Nario teikimu

XII Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumo Taryba

12-to Mokslo ir Kūrybos Simpoziumo Programa

Diena, Laikas, Sekcija – Vadovas

Prelegentas, Teze

Trečiadienis 5/21		
12:45-1:15	MKS Atidarymas	
1:30-3:00	Valdovų Rūmai – Edmundas Kulikauskas	
	Rimas Grigas	Valdovų rūmų architektūrinė koncepcija ir rūmų paskirtis
	Napaleonas Kitkauskas	Valdovų rūmų architektūros raida ir retrospektyvinė rekonstrukcija
	Regina Narušienė	Valdovų rūmų pramos fondo tikslai ir veikla
1:30-6:00	Aplinkosauga – Vacys Šaulys ir Arūnas Draugelis	
	Vilma Tamulienė	Ekologinio vertinimo kriterijai socialinio-etinio marketingo kontekste
	Rita Nekrošienė	Klaipėdos universiteto botanikos sodas - augalų introdukcijos centras vakarų Lietuvoje
	Aidas Karlaivičius	Panaudotų padangų perdirbimas Lietuvoje: problemos ir galimybės
	Ramūnas Stepanauskas	Ištirpęs organinis azotas - eutrofikacijos šaltinis?
	Arūnas Draugelis	Užteršimo ir sutvarkymo sprendimas naudotos alyvos rafinerijai
	Vilimantė Karlaivičienė	Pramonės įmonių teritorijų lietaus nuotėkis
	Dainius Martuzevičius	Urbanizuotų teritorijų atmosferos aerozoliai: susidarymo šaltiniai, sudėtis ir tyrimų tendencijos
	Arūnas Galkus, Kęstutis Jokšas	Lietuvos jūrų uostas ir jo aplinka
	Douglas Yeskis	Pavojingo vandens atoveikio galimybių išvystymas Lietuvoje
	Jurgis Staniškis	Prevencinių aplinkosaugos strategijų išvystymas ir diegimas Lietuvoje 1992-2002
	Pranas Baltrėnas	Lietuvos karinių poligonų poveikis aplinkai ir vystymo strategija
	Vytas Klemas	Pajūrio gamtos tyrinėjimai naudojant žemės palydovus
	Diskucija	Jurgis Staniškis, Pranas Baltrėnas, Vytas Klemas, ir Vacys Šaulys
1:30-5:05	Lituanistika – Jonas Račkauskas	
	Silvija Vėlavičienė	Lietuvių išėivijos spaudos bibliografija (1945-2000)
	Jonas Račkauskas	Archyvų kuopimas ir saugojimas JAV
	Jonas Dautaras	Ugdymo problemos lietuvių išėivijos pedagogikoje
	Kazimieras Pyragas	Pedagogų rengimas XXI amžiaus iššūkių kontekste
	Nijolė Pupienė	Lietuvių tautiniai šokiai Šiaurės Amerikoje
	Asta Binkauskaitė	Mintys apie Jurgio Baltrušaičio kūrybą, minint menininko 100- sias gimimo metines
	Rimantas Gudelis	Liaudies religija ir šių dienų aktualijos
	Vilius Dundzila	Gamtos religinė vertė lietuvių tautosakoje
7:00-9:00	Parodos Atidarymas ir Susipažinimo Vakaras	
	Algimantas Gaižutis	Išėivijos menininkų parodos atidarymas
	Nora Aušrienė	Išėivijos menininkų parodos atidarymas
Ketvirtadienis 5/22		
8:30-11:30	Architektūra – Arvydas Barzdukas	
	Arvydas Barzdukas	Lietuvos ambasados Vašingtone pastato istorija, atlikti atnaujinamo darbai ir planuojamas praplėtimas
	Jurgis Bučas	Architektūros paveldo aktualijos Lietuvoje

	Alfonsas Daniūnas	Statinių konstrukcijų mokslo vystymas Lietuvoje: Tyrimai ir praktika
	Jurgis Bučas	Lietuvos kraštovaizdžio permainos ir savastis
	Rasa Apanavičienė	Statybos projektų valdymo efektyvumo modeliavimas taikant dirbtinius neuroninius tinklus
	Algimantas Bublys	Sportinių pastatų projektavimas ir statyba
8:30-11:00	Istorija – Darius Staliūnas	
	Darius Staliūnas	Nauji iššūkiai lietuvių istoriografijai: įvadinės pastabos
	Egidijus Aleksandravičius	Laisvės iššūkiai: lietuvių istoriografija po 1990-ųjų metų
	Alvydas Nikžentaitis	Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė: baltarusių valstybė? LDK politinės tautos klausimas naujausių istorinių teorijų šviesoje
	Antanas Kulakauskas	Politikos mokslo tapšmas Lietuvoje po 1990 metų: istorijos mokslo indėlis
	Saulius Sužiedėlis	Mitai, tikrovė, atmintis: kaikurios genocido ir okupacijos istoriografijos metodologinės problemos visuomeniniame kontekste
8:30-2:20	Fizika – Vytautas Reipa	
	Liudas Leonas	Saulės elementų savaiminio formavimosi modeliavimas
	Julius Janušonis	Didelio efektyvumo saulės elementų modeliavimas
	Jūras Banys	Fizinių virsmų dielektriniai tyrimai Lietuvoje
	Povilas Pipinys	Fononais stimuliuoto tuneliavimo vaidmuo elektrolūminescencijai bei krūvininkų pemašai dielektrikuose
	Vytautas Reipa	Raman spektroskopijos taikymas biologijoje
	Jonas Grigas	Mikrobanginė feroelektrikų spektroskopija Lietuvoje
	Zigmantas Budrikis	Balastinė gravitacija: Galimas medžiagos prigimties išaiškinimas
	Kazimieras Pyragas	Gravitacinės bangos - naujas XXI amžiaus informacinis langas
	Vygintas Gontis	Finansų rinkų modeliavimas multiplikatyvia stochastine taškinių įvykių seka
	Juras Ulbikas	Savaiminio formavimosi koncepcija - nauja aukštųjų technologijų sritis Lietuvoje?
12:45-2:00	Informacinė Technologija - Arūnas Šlekys	
	Jonas Mockus	Aukštųjų studijų sistemos interneto aplinkoje sukūrimas ir taikymas
	Algirdas Monkevičius	Informacinės technologijos švietimui ir mokslui
	Daiva Ulbikienė, Jūras Ulbikas	Lietuviškos mokslinės informacijos išteklių internete. Ar jie pasiekiami vartotojui?
	Valentina Dagienė	Lietuvių kalbos naudojimo kompiuteriuose problemos
	Renaldas Guđauskas	Pasaulio IT forumas Vėiniuje
	Valentina Dagienė	Dagienė Tarptautinės moksleivių informatikos olimpiados: Lietuvos patirtis ugdant jaunuosius talentus
	Rimas Buinevičius	Online lectures
	Arūnas Šlekys	Global trends in broadband satellite systems and services
12:45-5:00	Elektros inžinerija - Viktoras Jautokas	
	Arūnas Lukoševičius	Biomedicininė inžinerija Lietuvos technologijų plėtros kontekste

	Viktoras Jautokas	Policijos komunikacijos tinklas
	Vytenis Benetis	Elektrodinaminės mikropompos
	Juozas Liubinskas	JAV komercinio lėktuvo skrydžio kontrolė nuo pakilimo iki nusileidimo
	Romanas Krivickas	Inžinerijos studijų problemos Lietuvoje
	Jonas Butauskas	Inžinierinio darbo specifika JAV ir Lietuvoje.
	Algimantas Bubūis, Vytautas Blechertas	Mikromechaninės sistemos monodispersinei technologijai
	Gediminas Liška	Beleidė optika
2:30-5:20	Lituanistika – Jonas Račkauskas	
	Dalia Čiočytė	Lietuvių eseistikos trajektorija
	Violeta Kelertienė	Postkolonialas iš Lietuvos ir Vakarai: pavyzdžiai iš <i>lietuvių prozos</i>
	Vladas Krivickas	Lietuvių romano žanrinės formos: nuo religinio romano iki nežanrinės literatūros
	Juozas Pabrėža	Lietuvių bendrinės kalbos ir tarmių sąveika
	Meilutė Ramonienė	Informacinės technologijos ir lietuvių kalbos kaip svetimosios mokymas
	Regina Kvašytė	Tarptautiniai žodžiai lietuvių reikalų raštuose
7:00-9:00	Plenarinė I Mažiosios Lietuvos Aktualijos	
	Jurgis Anysas	
	Darius Furmanovičius	Neišspręsta Karaliaučiaus krašto tarptautinė problema
	Domas Kaunas	Mažiosios Lietuvos kultūros istorijos paveldas: išsaugojimo ir aktualizavimo reikmės
	Raimundas Lopata	
Penktadienis 5/23		
8:30-11:30	Transportacija – Stasys Bačkaitis ir Jonas Sapragonas	
	Vytautas Bražiūnas	NASA erdvėlaivio važiuoklės detalių sukietinimo procesai
	Stasys Bačkaitis	Senatvės poveikis saugiam vairavimui automobiliiniame eisme
	Jurgis Vanagas	Dipolis Vilnius-Kaunas kaip Lietuvos urbanistinio-demografinio stuburo dalis
	Vigilius Sadauskas	Saugus eismas Lietuvoje
	Albertas Šimėnas	Europos transporto koridoriaus Talinas-Varšuva strateginė reikšmė ir jo vystymo perspektyvos
	Vidas Žvinys	Oro erdvės liberalizavimo įtaka "Lietuvos avialinijų" (LAL) strategijai
	Jonas Sapragonas	Lietuvos transporto sistemos integravimas į ES
8:30-11:20	Vadyba/Marketingas – Aldas Kriaučiūnas	
	Donatas Tijūnėlis	JAV vadybos mokymo pažiūros raida
	Jonas Pabedinskas	Verslo paslaugos
	Vaidas Lukošius, Jurgita Baltrušaitytė	Elektroninis skirsnis Europos Sąjungoje
	Audra Mockaitis	Lietuvos vieta pasaulyje kultūros ir vadybinių nuostatų atžvilgiu
	Aldas Kriaučiūnas	Įkūrimo meto ekonominės aplinkos bei ekonominių šokų įtaka įmonių žinių rinkimo bei perdavimo procesams
	Rūta Urbanskienė, Zita Monkevičienė	Vadybos ir marketingo kultūros apraiškos Lietuvos įmonėse
	Gediminas	Lietuvos verslo įmonėms reikalingi patarimai, kaip

	Dragūnevičius	pertvarkyti jų vidinę struktūrą rinkos ekonomikos reikalavimams
	Gediminas Dragūnevičius	Lygiavos likvidavimas tarp darbininkų Lietuvos verslo įmonėse
8:30-11:30	Energetika - Mykolas Pakštys	
	Saulius Kutas, Mykolas Pakštys	Branduolinė energetika Lietuvoje ir JAV
	Vaclovas Miškinis	Lietuvos energetikos ateitis uždarius Ignalinos atominę elektrinę
	Jonas Gylys	Branduolinės energetikos specialistų rengimas Lietuvoje
	Algirdas Marchertas	Ignalinos AE konteinmento vientisumo tyrimai
	Nerijus Rakštikas	Ignalinos AE saugumo ir ekonominių parametrų didinimas
	Mykolas Pakštys, Saulius Sidaras, Kastytis Butkus	Saugos sistemų modernizacija Ignalinos atominėje elektrinėje
12:45-5:05	Chemija-Biologija – Svajus Asadauskas ir Daumantas Matulis	
	Eugenijus Urnėžius	Metalo-organiniai polimeriniai junginiai: Nuo laboratorinės egzotikos iki praktinių pritaikymų
	Vitalija Povilaitytė	Natūralių antioksidantų išskyrimas iš augalų ir jų panaudojimo galimybės
	Jonas Baltrus	Baltrus Medžiagų analizės metodų pritaikymas anglies/naftos tipo energijos šaltinių tyrimui
	Vytautas Daujotis	Elektrinio potencialo įtaka vandens tekėjimo vamzdžiuose greičiui
	Mindaugas Račkaitis	Išoriniam poveikiui jautrių polimerų panaudojimas biologijoje ir medicinoje
	Svajus Asadauskas Elena Binkauskienė	Chemija ir tribochemija tepalų pramonėje Nesočiųjų organinių junginių panaudojimas elektrolitinių nikelio dangų gavimui
	Audronė Užgiriėnė	Perėjimai iš α -spiralės į atsitiktinį raizginėlį polipeptiduose
	Dobilas Kirvelis	Uždaras kodavimas-dekodavimas: pagrindinis bio-sistemų funkcinės organizacijos principas
	Daumantas Matulis	Vaistų kūrimas struktūrinės termodinamikos metodais
	Visvaldas Kairys	Naujas mažų molekulių - baltymų dokavimo algoritmas ir pritaikymas
	Leonida Novickienė	Fiziologiniai augsino analogų veikimo principai, modifikuojant augalų augimą ir produktyvumą
12:45-5:00	Ekonomika - Stasys Kropas	
	Lawrence D. Clement	Rural Development Through Education and Research for Small and Limited Resource Farmers in Lithuania - The Auksučiai Project
	Stasys Kropas	Lietuvos ir TVF bendradarbiavimo raidos bruožai ir perspektyvos
	Rimas Survila	Pasaulio banko indėlis į Lietuvos ekonomikos vystymą
	Antanas Grina	Lietuvos finansai šiandien ir rytoj
	Rūta Kropienė	Lietuva pasaulio statistikoje
	Gitanas Nausėda	Lietuvos ekonomikos plėtros tendencijos ir alternatyvos 2003-2008 m.
	Valdas Samonis	Porterio deimantas Lietuvai: Žinių ekonomikos strategija

	Vygintas Gontis	Ekonofizika - fizikų indėlis plėtojant finansų teoriją
12:45-5:15	Sociologija – Vladas Gaidys	
	Arvydas Matulionis	Socialinių tyrimų Lietuvoje dabartis ir perspektyvos
	Romualdas Grigas	Lietuvių tauta ir jos valstybė: kritinis dabarties vertinimas
	Jonas Jasaitis	Lietuva - 2002. Kelio ieškojimas
	Vladas Gaidys	Lietuvos gyventojų lūkesčiai. Dabartis ir perspektyvos
	Vilma Gulbickaitė	Socialinių duomenų archyvavimas
	Audra Sipavičienė	Emigracija iš Lietuvos 1990 - 2002 m.: Protų nutekėjimas, darbo paieškos, prekyba žmonėmis
	Jonas Jasaitis	Naujosios bangos imigrantai JAV-ose: Gyvenimo kokybės vertinimas
	Vilija Grincevičienė	Lietuvos gyventojų (skirtingų profesijų atstovų) požiūrio į savo gyvenimo kokybę bruožai
	Laimutė Samsonienė	Neįgalių mokinių integracijos sociopsichologinė aplinka įgaliųjų bendraamžių kontekste
7:00-9:00	Plenarinė II Protų nutekėjimas. Ar tikrai?	
	Elona Vaišnienė	
	Alfredas Senn	Pirmoji lietuvių emigracijos banga
	Valentinas Snitka	Globali žinių ekonomika ir "protų nutekėjimo" problema
	Ramūnas Stepanauskas	Protų nutekėjimas ar protų apsikeitimas?
	Algirdas Monkevičius	Švietimo ir mokslo ministerijos rengiama protų susigrąžinimo į Lietuvą programa
	Daumantas Matulis	Ką galėtume daryti protų nutekėjimo problemai spręsti
	Seštadienis 5/24	
8:30-11:35	Chemija-Biologija – Svajus Asadauskas ir Daumantas Matulis	
	Ramūnas Stepanauskas	Nekultivuotų mikroorganizmų ekologija
	Šarūnas Zableckis	Integruotas vystymosi padarinių pakrantės zonos vertinimas
	Rasa Santockytė	Baltymų modifikavimas ubikvitinu ir jo analogais
	Saulius Šumanas	Stuburinių vystymosi biologija ir uoslės sistema
	Petras Venskutonis	Lietuviškas maistas: tradicijų ir pokyčių sankryžoje
	Justas Jančauskas	Anyžius (Pinpinella anisum) - biokatalinė platforma vanilino sintezei
	Jokūbas Žiburkus	Smegenų plastiškumas: Vystymasis, mokymasis ir atmintis, neurologinės ligos ir neuromodeliavimas
8:30-11:00	Politiniai Mokslai – Julius Šmulkštys	
	Bronius Nainys	Lietuvos vidaus politika
	Leonas Sabaliūnas	Rinkimų pažadų vykdymas - Sizifo darbas?
	Vytautas Radžvilas	Lietuvos politinė padėtis ir politinės raidos perspektyvos po Prezidento rinkimų
	Raimundas Lopata	Lietuvos, kaip regioninės valstybės, perspektyva
	Ramūnas Vīpišauskas	Lietuvos interesų įgyvendinimas įstojus į Europos Sąjungą
	Julius Šmulkštys	Politiniai faktoriai lietuvių žydų santykiuose
8:30-3:15	Medicina – Arvydas Vanagunas	
	Rasa Kazlauskaitė	Nutukimas ir diabetas: lipodistrofijų tyrimo pamokos
	Eglė Šimelytė	Reumatinio artrito patogeniniai mechanizmai
	Vitolis Vengeris	Apsisaugojimo prieš galvijų spongioforminę encefalopatiją (kempinligę) priemonės Jungtinėse

		Amerikos Valstijose
	Dalia Giedrimienė	Išemijos poveikis repoliarizacijai esant ūmiai koronarinei ligai
	Raimundas Matulionis	Medicinos aparatūros įsteigimas ir naudojimas būsimame sveikatos apsaugos demonstravimo centre
	Virginija Gaigalaite	Labai senų žmonių išeminio insulto ypatybės
	Arvydas Vanagunas	Storosios žarnos vėžio genetika
	Deimantė Tamoševičienė	HER-2 receptoriaus reikšmė krūties vėžio gydyme
	Janina Didziapetrienė	Fotosensibilizuotos navikų terapijos ikiklinikiniai tyrimai
	Audrius Bredikis	Nefarmakologiniai prieširdžių virpėjimo gydymo metodai
	Virgilius Žitkevičius, Nijolė Savickienė	Skaidulų (laštelienos) įtakos, mažinant augalinių vaistų užterštumą sunkiaisiais metalais, tyrimas
	Tomas Tamulis	Sisteminis etikos reikalavimų vertinimas biomedicininuose tyrimuose
12:45-5:40	LT Mokslininkai ir visuomenė – Vygintas Gontis	
	Ina Dagtė	Lietuvos mokslinės spaudos konkurencingumas globalioje erdvėje
	Vytautas Ostasevičius	Lietuvos mokslo ir technologijų renesansas
	Kęstutis Makariūnas	Lietuvos mokslas nacionalinėse mokslo premijose
	Alfonsas Ramonas	Parlamentų vaidmuo formuojant aukštojo mokslo politiką Baltijos valstybėse
	Vytautas Daujotis	Lietuvos universitetas - pasyvios mokslo politikos auka?
	Vytautas Kaminskas	Jaunųjų mokslininkų rengimo problemos
	Algimantas Gaižutis	Mokytojo paregtis ir tautos išlikimas
	Jonas Grigas	Mokslo, žiniasklaidos ir kultūros vaidmuo Lietuvoje
	Valentinas Baltrūnas	Gamta kaip kultūros šaltinis
	Gediminas Zemlickas	Mokslo populiarinimas visuomenėje
12:45-3:20	Psichologija – Kęstutis Trimakas	
	Antanas Goštautas	Vertybinės orientacijos Lietuvoje 1972-2002 metų laikotarpiu
	Romualdas Kriaučiūnas	Lietuviškojo jaunimo vertybės laiko perspektyvoje. Empirinė studija
	Vytautas Černius	Antros lietuvių bangos akulturizacija Jungtinėse Amerikos Valstijose
	Kęstutis Trimakas	Lietuvos akademinio jaunimo žvilgsnis į savo tėvus
	Vytautas Bieliauskas	Atleidimas, rekonsiliacija ir sveikatingumas individuose ir bendruomenėje
	Petras Kaufmanas	Depresijos gydymas ūmaus miokardo infarkto ligoniuose
	Algis Norvilas, Jurgita Petrauskaitė-Aciene	Lietuviškų sakinių sintaksinė tvarka ir jų atsiminimas
3:30-5:30	Teisė – Regina Narušienė	
	Alvydas Pumputis	Lietuvos teisinės sistemos pokyčiai
	A. Rimas Domanskis	Tarptautinių prekybos sutarčių sudarymo klausimai
	Regina Narušienė	Atvirumas įstatymų priėmimo
	Dalia Stančienė	Etinės normos Lietuvos politikoje
	Regina Narušienė	Lietuvos šeimos įstatymai
3:30-5:30	Istorija – Jonas Račkauskas	
	Vytautas J. Šliūpas	15 metų "Aušrininko Dr. Jono Šliūpo archyvui

	Aldona Vasiliauskienė	Lietuvių katalikų mokslo akademijos šviečiamosios veiklos istoriografinės problemos
	Algimantas Liekis	Išlaisvintos Lietuvos ūkio atkūrimo strateginių planų Vakaruose bendrosios nuostatos (1945-1955)
	Robertas Vitas	Kariuomenės ir visuomenės santykiai prez. Antano Smetonos laikais
	Algimantas Liekis	Lietuvos karo aviacijos vaidmuo atkuriant ir stiprinant nepriklausomos Lietuvos valstybę (1919-1940 m.)
7:00-9:00	Plenarinė III Lietuvos Kariuomenė	
	Gediminas Grina	
	V. Malinionis	
	Vytenis Benetis	
	Juozas Kačergius	
	Nerijus Rimkevičius	
Sekmadienis 5/25		
1:00-5:00	Plenarinė IV Lietuvos santykiai su Europos Sąjunga, NATO, kaimyniniais kraštais. Lietuvos išeivijos tolesnis vaidmuo Lietuvos užsienio politikoje	
	Vygaudas Ušackas	
	Žygimantas Pavilionis	Tolesni Lietuvos santykiai su Europos Sąjunga
	Kęstutis Jankauskas	Tolesni Lietuvos santykiai su JAV ir NATO
	Raimundas Lopata	Tolesni Lietuvos santykiai su kaimyninėmis valstybėmis
	Vytautas Kamentas	Lietuvos išeivijos vaidmuo, po Lietuvos įstojimo į NATO ir ES
	Algimantas Gečys	
	Liuda Rugienienė	
	Ramūnas Vilpišauskas	
	Alvydas Medalinskas	
6:30	Banketas – Willowbrook Salėje	

LIETUVOS AKROBATINIO SKRAIDYMO
FEDERACIJA

KAUNO AEROKLUBAS

ALIAS Centro valdybos pirmininkui Albertui Kereliui,

ALIAS Čikagos skyriaus valdybos pirmininkui Tadui Bukaveckui "Technikos žodžio" redaktoriui Vytautui Peseckui.

Šiais metais sukanka septyniasdešimt metų nuo S.Dariaus ir S.Girėno legendinio skrydžio per Atlanto vandenyną iš Niujorko į Kauną. Skrydžio 70-osioms metinėms skirti renginiai, aviacijos šventės, minėjimai vyks JAV ir Lietuvoje.

Kauno aeroklubo lakūnai – V.Ramonas ir G.Staniulis – rengiasi perskristi Atlanto vandenyną ir grįžti atgal lėktuvu Pa-30, kurio techninės galimybės panašios kaip ir "Lituanicos". Atlanto vandenynas bus perskristas du kartus. Skrydis planuojamas š.m. birželio-liepos mėn. Amerikoje dalyvausime lietuvių bendruomenės renginiuose, skirtuose sukakties paminėjimui. Parskridimas į Kauno S.Dariaus ir S.Girėno aerodromą liepos 19-20 dieną, aviacijos

šventės, skirtos S.Dariaus ir S.Girėno skrydžiui, metu.

Priimame įvairius skrydžio rėmimo ir bendradarbiavimo variantus. Skrydis ir skrydžio rėmėjai bus minimi Lietuvos žiniasklaidos ir TV – tai reklaminiai užrašai ant lėktuvo, lakūnų aprangos, teminės TV laidos, vaizdinė medžiaga ir kt. Įsipareigojame pagarsinti ir pristatyti skrydžio rėmėjus.

Lietuvos akrobatinio skraidymo federacija ir Kauno aeroklubas remia šį skrydį ir kviečia Jus pagal galimybes paremti šią idėją.

Jau suderinome pirmąjį nutūpimą JAV – mažame Republic aerodrome prie Niujorko, būtume dėkingi, jeigu padėtute surasti nebrangų aerodromą (maždaug trims paroms prabuvimo) Čikagoje, kurioje turime mažiau pažinčių, mielai susitiktume su ALIAS nariais ir platesne Čikagos lietuvių bendruomene.

LASF Prezidentas A.Žentelis,
pilotai: V.Ramonas ir G.Staniulis.

Savanorių 7; Kaunas LT-3000
Mob.tel. 8-698-31791
g.staniulis@kaunoalus.lt

Toliau apie renginius - 37 puslapyje

MEDININKŲ PILIES DONŽONO BYLA

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJA

Kodas 8868367. J.Basanavičiaus g. 5, LT-2600 Vilnius. Tel. (8-22) 61 94 86. Faks. (8-22) 62 31 20

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2002-02-26 Nr. 150-07-75
[2002-01-31 Nr. 23-1092

Medininkų pilies atstatymo fondui
9525 SOUTH 79th AVENUE,
Hickory Hills,
Illinois 60457

DĖL MEDININKŲ PILIES ATSTATYMO ĮTRAUKIMO Į KARALIAUS MINDAUGO KARŪNAVIMO 750 METŲ JUBILIEJAUS MINĖJIMO PROGRAMĄ

Vykdydami Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-01-31 pavedimą Nr. 23-1092, informuojame, kad Kultūros ministerija pritaria Medininkų pilies atstatymo fondo pasiūlymui peržiūrėti Mindaugo karūnavimo 750-ajam jubiliejui skirtas lėšas ir į jubiliejinių renginių programą įtraukti didžiausią Lietuvoje gardinę pilį.

2002 metų kultūros vertybių apsaugos projekte numatoma skirti 150 tūkst. Lt. pilies donžonui restauruoti. Deja, šių lėšų nepakaktų visiems atkūrimo darbams, kurių programos projektą pridedame. Pagal Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 27 str. Kultūros vertybių apsaugos departamentas skirti lėšų atkūrimo darbams negali, todėl, norint baigti konservuoti ir atkurti seniausią valstybės architektūros paminklą, būtina kooperuoti ne tik Kultūros vertybių apsaugos departamento, Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos, bet ir kitų organizacijų lėšas.

Pritariame Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pasiūlymams, išdėstytiems 2002-02-13 rašte Nr. MM 03-06-1493 – Medininkų memoriale, Medininkų kelio postą ir Medininkų pilį sujungti į vieną turistinį maršrutą, kurio vaidmuo, be jokios abejonės, turėtų milžinišką reikšmę krašto pažinimui ir jaunimo pilietiniam ugdymui.

Valstybinės paminklosaugos komisijos 2002-02-06 rašte Nr. 01-03-32 minima, kad pilies būklė avarinė, tačiau Kultūros vertybių apsaugos departamento, SP UAB "Lietuvos paminklai" ir kitų organizacijų paminklosaugos ekspertų grupė, aplankiusi Medininkų pilį 2002 m. vasario 15 d., konstatavo, kad pilies sienų ir bokštų konstruktyvinė būklė normali. 1991 metais pradėti Medininkų pilies darbai vyko, naudojant tuo metu turimas medžiagas. Vėlesniais metais audojamų medžiagų kokybė gerokai pagerėjo, tačiau, neturint galimybių tęsti pradėtų darbų po 1999 metų, pilies būklė nukentėjo – ne tiek dėl prastos atliktų darbų ar medžiagų kokybės, kiek dėl to, kad pradėti tvarkymo darbai liko nebaigti.

Manome, jog būtina tvarkymo darbus atnaujinti nedelsiant, kad tai, kas padaryta iki 1999 metų, nebūtų prarasta galutinai. Visos valstybės reikalas yra pasirūpinti, kad unikalus paminklas neliktų pamirštas, juo labiau, kad įtraukdami jį į turistinių maršrutų schemas, užtikrintume didesnę visuomenės susidomėjimą viso regiono kultūros paveldo objektais.

Tik išsprendus pilies panaudojimo klausimą, bus galima garantuoti, kad visos iki šiol pilies konservavimui išleistos lėšos nenueis perniek. Todėl siūlytume sudaryti Krašto apsaugos ministerijos, Muitinės departamento prie LR finansų ministerijos, Kultūros ministerijos ir Kultūros vertybių apsaugos departamento, Valstybinio turizmo departamento bei visuomeninių organizacijų darbo grupę, kuri parengtų Medininkų pilies panaudojimo ir populiarinimo programą.

PRIDEDAMA:

1. Medininkų pilies donžono restauravimo-atkūrimo darbų 2002-2004 m. programos projektas, 1 l.
2. Kultūros vertybių apsaugos ekspertų 2002-02-15 Medininkų pilies apžiūros aktas, 2 l.

Kultūros viceministrė

Ina Marčiulionytė

Ina Marčiulionytė

JONAS ALBERTAVIČIUS (1950 – 2003)

2003m. balandžio 10d. 13 val. 49 min. Vilniuje, eidamas per T.Narbuto ir Saltoniškių gatvių sankryžą, perėjoje buvo smarkiai sužalotas ant jo užlėkusio automobilio; smūgis buvo toks stiprus, kad jis nuskriejo keletą metrų ir nuvežtas į Vilniaus greitosios pagalbos universitetinę ligoninę, po keletos valandų dėl didelių viso kūno sužalojimų mirė.

Jonas Albertavičius gimė 1950 m. spalio 15 dieną Prienu rajono Nemajūnų bažnytkaimyje. Baigęs Birštono vidurinę mokyklą studijavo Vilniaus universitete lietuvių kalbą ir literatūrą. Po studijų buvo pašauktas tarnauti į okupacinę sovietų kariuomenę. Atitarnavęs joje, dirbo „Švyturio“, „Veido“ žurnalų redakcijose, o prieš porą metų - Vilniaus „Žinių radijo“ redakcijoje korespondentu. Nuo 2003 m. pradžios - „Valstiečių laikraščio“ korespondentu. Jo plunksnai priklauso keletas šimtų straipsnių aktualiausiai Lietuvos gyvenimo klausimais.

Lietuvoje – Jonas Medininkų pilies atstatymo fondo (MPAF) atstovas – koordinatorius ir šio projekto garsintojas, apie Medininkų projektą Lietuvos spaudoje parašė visą eilę straipsnių, buvo „Technikos žodžio“ bendradarbis. Jo pastangomis Lietuvos valdžios pareigūnai ne kartą sukviesti į konferenciją aptarti vykdomus Medininkų pilies darbus.

Jonas vertintas kaip talentingas, principingas žurnalistas, entuziastingas mūsų etnokultūros puoselėtojas, saviveiklininkas - dalyvavo Vilniaus universiteto dainų ir šokių ansamblyje „Ratilio“. Jo netektis – tai skaudus smūgis visai Lietuvos žurnalistų šeimai ir Medininkų pilies atstatymo projektui.

“Technikos žodžio” skaitytojams pateikiame paskutinius du a.a. Jono Albertavičiaus straipsnius, aprašymai 2002 m. rugsėjo mėn. konferencijos Vilniuje.

KODĖL BOKŠTAS PALIKTAS UŽ MINDAUGO KARŪNAVIMO PROGRAMOS RIBŲ

Kodėl treči metai sustoję įpusėti Medininkų pilies donžono atstatymo darbai? Rasti atsakymą į šį klausimą 2002 m. rugsėjo viduryje, Vilniuje, UAB “Paminklai” susirinko: Medininkų pilies atstatymo fondo pirmininkas Leonas Maskaliūnas. Kultūros vertybių apaugos departamento (KVAD) programų rengimo ir atestavimo skyriaus vedėja Bronė Raupėnienė. UAB “Paminklai” direktorius Vydmantas Drumsta, UAB “Paminklai” vyriausioji architektė - projektavimo darbų vadovė Irena Staniūnienė. Medininkų pilies atstatymo projekto vadovas Jonas Glemža, žurnalistas Jonas Albertavičius. Prie pokalbio vėliau prisijungė ir KVAD direktorė Diana Varnaitė.

L.MASKALIŪNAS. Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjunga (ALIAS) leidžia žurnalą “Technikos žodis”. Medininkų pilies atstatymui esame paskyrę penkis šio žurnalo numerius. Bendradarbiauja ir straipsnius rašo daug autorių iš Lietuvos ir iš išeivijos. Kiekvienai atveju kai išleidžiam tokį leidinį taip pat renkame aukas. Tai yra vienintelis būdas, kaip rinkti aukas. Nes kitaip žmonės pasakys: kas per pilis kur ji yra ir pan. Kai pateiki aprašymą, mokslininkų išvadas, žmogus geriau supranta objekto svarbą ir tuomet sako - gerai, aš atsiėsiu auką. Šitaip mes renkame aukas Medininkų pilies bokšto - donžono atstatymui ir šiuo metu esame surinkę 50 tūkst. dolerių, o iš viso esame surinkę 78 tūkst. dol., iš kurių apytikriai 33 tūkst. buvo pervesta į Lietuvą. Šiuos skaičius galite rasti ir naujausiam “Technikos žodžio” numeryje. Ką daryti su šiais 50 tūkst. dolerių? Kai pernai buvo atvykęs ALIAS pirmininkas ponas Albertas Kerelis, jis buvo susitikęs su mūsų Prezidentu, ir buvo pažadėta 200 tūkst. litų Medininkų pilies atstatymui. Mes, žinoma, esam pasiryžę taip pat pridėti tuos 50 tūkst. dolerių. Kai dabar atvažiavęs nuvykau į Medininkus, baisus vaizdas: stogas kiauras, bėga, lentos visos išvogtos, nė vieno darbininko. Todėl noriu šį dalyką rimtai pasvarstyti: jeigu tikrai nėra pinigų,

jeigu nėra numatoma nieko toliau daryti, mes jaučiame moralinę pareigą grąžinti tuos pinigus aukotojams. Mes negalime jų laikyti, jau dvejus metus laikėme juos banke, nes mūsų įstatymai reikalauja, kad mokėtume už padarytą darbą. Taip mes visą laiką ir mokėjome. Pavyzdžiui, mes negalim mokėti už architektūros brėžinius, už archeologinius tyrimus ir pan. Kiek mūro sumūryta, atmatuojam, pateikiama sąskaita ir tiek mes sumokame. Dabar esame sukaupe 50 tūkst. dolerių tačiau negalime jų duoti avansu, o tik už padarytą darbą.

Toks būtų mano įvadas. Dabar žiūrėkim, kur šis dalykas įstrigo? Per susitikimą pas Prezidentą buvo kalbėta, kad reikia 2 mln. litų pabaigti pilies donžonui. Bet, matyt, į tą sumą įeina ir elektra ir vandentiekis, ir kanalizacija ir pan. Kitais metais sukanka 750 metų kai buvo karūnuotas karalius Mindaugas. Būtų buvę labai didelis laimėjimas, kad būtų stovėjęs mūras ir būtų uždengtas donžono stogas.

J. ALBERTAVIČIUS. Jeigu galima. UAB "Paminklai" vadovo Vidmanto Drumstos noriu paklausti: ar jums priimtina tokia sąlyga, kad mokama ne iš anksto, bet tik už atliktą darbą?

V. DRUMSTA. Tokia sąlyga mūsų netenkina, kadangi pas mus yra tokia praktika, kad prieš pradėdant bet kokius darbus lėšos yra kooperuojamos ir yra pasirašoma trišalė sutartis, kurioje dalyvauja lėšų laikytojai: šiuo atveju – KVAD, ir kita pusė, kas kooperuotų lėšas. Mums KVAD skiria užsakovo funkcijas ir tik tokiu būdu galime pradėti ir toliau vykdyti darbus.

J. ALBERTAVIČIUS. Jūs pavasarį klausėt, kaip su Medininkų pilies atstatymo fondo surinktais pinigais? Ir aš pasakiau, kad fondo pozicija – mokėti tik už atliktus darbus.

Buvome taip pat įtraukę į programą 150 tūkst. Lt... Man atrodo, kad ne 200 tūkst., taip? Ar 200 tūkst.?

I. STANIŪNIENĖ. 200 tūkst. Lt.

B. RAUPĖNIENĖ. ...200 tūkst. Lt Medininkų pilies konservavimo restauravimo darbams. (Bet man atrodo, kad 150 tūkst. Lt.) Mes turime programą, pagal kurią yra numatytas lėšų kooperavimas. Po to mes tą programą svarstome Valstybinėje paminklo saugos komisijoje. Ir kaip tik ten dalyvavo ir ponas J. Glemža ir rūpinosi, kad lėšos Medininkų pilies donžonui būtų numatytos.

J. GLEMŽA. Pradžioje jos nebuvo numatytos.

B. RAUPĖNIENĖ. Nebuvo, taip. O paskui mes jas įrašėm, ir buvo 150 tūkst., ir 200 tūkst. Lt - kitos šalies kooperuojamos lėšos, kaip ir buvo aptarta, tie 50 tūkst. JAV dolerių. Patvirtintą programą mes atiduodame "Lietuvos paminklams", kad šie vykdytų užsakovo funkcijas. Kiekvienam objektui rengiama dokumentacija pasirašoma trišalė finansavimo sutartis, po to organizuojami konkursai, parenkamas rangovas - pagal Lietuvoje galiojančius Viešųjų pirkimų ir visus kitus įstatymus. Kadangi nežinojome kitos šalies

finansavimo, nebuvo duota eigos ir objekte darbai nebuvo atnaujinti. Mes ne vieną kartą tarėmės su "Lietuvos paminklams" ką darome. Ir tie pinigai, jie buvo, man atrodo, iki rugpjūčio mėnesio. Mes juos laikėm, o paskui atėjo Vyriausybės pavedimas, kad reikia gelbėti Trakų pusiasalio pilies gynybinę sieną, kadangi ten akmenys išbyrėję, yra avarinė būklė, gali atsitikti nelaimių. Ir, galvodami, kad šiais metais mums turbūt nepavyks įgyvendinti plano kooperuoti lėšas ir tvarkyti, tuo labiau, kad ir to laiko jau nebeliko, mes tiesiog lėšas skyrėme kitam objektui.

J. ALBERTAVIČIUS. Bet ar KVAD neturi Čikagoje esančio Medininkų pilies atstatymo fondo koordinatorių ir negali paskambinti, pasiteirauti? Niekas nesiteikė paskambinti ponui L. Maskaliūnui, ar taip?

L. MASKALIŪNAS. Aš iš jūsų sužinojau naujieną, kad tų pinigų jau nebėra.

B. RAUPĖNIENĖ. Man atrodo, kad prieš tai mes informavome.

V. DRUMSTA. Negalima taip aštriai klausimo kelti, nes iš tikrųjų tai aš kalbėjau su jumis liepos pabaigoje ir teiravausi, kaipgi vis dėlto su kita puse pinigų? Kita vertus, tie pinigai iš karto ir nebuvo reikalingi, kadangi buvo rengiama projektinė dokumentacija. Jūs puikiai žinote, kad bet kokius darbus vykdyti reikalinga projektinė dokumentacija.

J. ALBERTAVIČIUS. Kada ji buvo baigta?

V. DRUMSTA. Projektinė dokumentacija buvo baigta ...tuojaus...

I. STANIŪNIENĖ. Liepos pabaigoje.

J. ALBERTAVIČIUS. Galima sakyti, buvo likęs tikėtai vienas mėnuo pradėti pilies darbus. Galbūt užtruko pilies dokumentacija, jos rengimas?

V. DRUMSTA. Aš nepasakyčiau, kad užtruko, kadangi vis dėlto tai buvo sudėtingas projektas ir jam parengti reikėjo tam tikro laiko.

J. ALBERTAVIČIUS. Ir jūs būtumėte dėl vieno mėnesio kibę į darbus? Per rugpjūtį?

V. DRUMSTA. Manysčiau, kad, visų pirma, reiktų iš principo kalbėti apie pinigų sumą 150 tūkst. Lt ir 200 tūkst. Lt iš viso 350 tūkst. Lt - tai nėra tie pinigai, reikalingi Medininkų piliai pagal jos darbų apimtį. Netgi vienam sezonui. Kadangi yra padarytas laikinas stogas, (dabar jis, aišku, jau suplyšęs, gamta daro savo), bet nuardyti stogą ir pradėti donžono atstatymo darbus su tokia suma pinigų tikrai būtų savotiškas lėšų švaistymas.

DONŽONUI PABAIGTI REIKIA 2.5 MLN. LITŲ

J. ALBERTAVIČIUS. Ką mano ponas J. Glemža?

V. DRUMSTA. Aš tikrai noriu pasakyti, kad yra parengta projektinė dokumentacija, ir jeigu mano atmintis nemeluoja, tai statybos montavimo darbai sudaro 2,5 mln. litų. Tikrai pastato restauracija, be apdailos. Manysčiau šitas skaičius ir pasako, kad 350 tūkst. Lt yra gan maža suma.

J. ALBERTAVIČIUS. Kreipiuosi į ponią

I. Staniūniene. Gal pasakytumėte apie dokumentaciją, jos Rengimą. Kokios apimties darbus teko nuveikti?

I. STANIŪNIENĖ. Man asmeniškai reikėjo parengti programą ir nusamdyti projektuotojus. O po to savo darba atliko projektuotojai. Kiek kainavo projektavimo darbai, jau čia buvo paminėta. Šio darbo moksliniu vadovu buvo ponas J. Glemža. Aš nemanau, kad mes su tuo projektu nukrypome – ką reikėjo, tą ir padarėme. Kokią gavome sąmatą irgi skaičiai dabar pasakyti – praktiškai statybos montavimo darbai kainuos 2,5 mln. Lt. Trečiame, ketvirtame ir penktame aukštuose reikės sumontuoti perdangas, įrengti laiptines, sumūryti sienas su patekimu į šaudymo galeriją virš penkto aukšto (o mes žinom, kad donžonas buvo penkių aukštų), sumontuoti skliauto karkasą, apdengti stogą čerpėmis. Tokie laukia pagrindiniai darbai. Ir visomis galimomis sutartinėmis priemonėmis pažymint kur yra nauja, kur yra sena, kad lankytojas nebūtų klaidinamas – kaip interjere, taip ir eksterjere.

J. ALBERTAVIČIUS. Žodžiu, projektavimo darbai buvo baigti liepos pabaigoje?

I. STANIŪNIENĖ. Liepos, sakyčiau, antroje mėnesio pusėje.

L. MASKALIŪNAS. Dėl 2,5 mln. litų sumos. Kai tą dalyką pradėjom 1992 metais, kiek aš prisimenu, tų metų sausio mėnesį įsteigėme Medininkų pilies atstatymo fondą. Galvojom, kad iki 1993 metų, kai bus Mindaugo karūnavimo 740-ųjų metų jubiliejus, galėsim baigti atstatyti pilies donžoną. Mums buvo duoti skaičiai – tarp 30 ir 50 tūkst. dolerių. Sakė, kad už tokią sumą galima atstatyti donžoną. Sakėm, gerai, mes tiek surinksim. Ir mes surinkom daugiau, nei 50 tūkst. dolerių, t.y. 78 tūkst. dolerių. Bet, atrodo, kad mes esam toliau, negu buvom pradžioje.

J. ALBERTAVIČIUS. Bet įvertinkit tai, kiek per tą laiką nuvertėjo pinigai, visokios vagnorkos...

J. GLEMŽA. Dabar statybos kainos ne 1992-1993-ųjų metų. Tai jau praeitį, kadangi tada gyvenome dar rublio perėjimo prie lito laikotarpiu. Negalima lyginti 2002-ųjų metų su 1992-aisiais, nes šiandien Lietuvoje statybos kainos visiškai kitos.

V. DRUMSTA. Neaišku, kas tuos skaičiavimus pateikė. Šiandien mes vadovaujamės oficialiais dokumentais, pagal kuriuos ir buvo apskaičiuota donžono atstatymo darbų sąmata. Bet aš grįžtu prie sumos – 350 tūkst. Lt. Tai nėra ta suma. Reikia iš principo spręsti lėšų klausimą. Kadangi jūs matot: dokumentai rodo – 2.5 mln. litų, tai didelės apimtys. Ir jeigu mes skirsim kasmet po 200 – 300 tūkst. Lt paskaičiuokim, kiek gi metų mes atstatinėsime? Be to, kiekvienais metais reiks atlikinėti konservavimo darbus, t.y. stogą nuimti, vėl uždėti. Kiek vėl pabrangs restauravimo kaštai? Juk niekam ne paslaptis: kuo ilgiau trunka restauravimo darbai, tuo kaštai didesni.

B. RAUPĖNIENĖ. Norėčiau tik vieną sakinį pridėti. Kadangi tai yra donžonas, yra vykdomi jo atkūrimo darbai. Pagal mūsų Nekilnojamojų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 27 straipsnį, kuriame numatytos finansavimo sąlygos, departamentas atkūrimo darbų negali finansuoti iš savo programos. Vertindami tai, mes metų pradžioje kreipėmės į

Vyriausybę (rašėme kultūros ministrės Romos Dovydienienės vardu ir prašėme, kad Medininkų pilis būtų įtraukta į Mindaugo karūnavimo 750-ųjų metų jubiliejinę programą ir būtų skirtos lėšos. Ir tiesiog siūlėme variantą, kad vis tiek pirmiausia turėtų būti aptartas ir pilies panaudojimo klausimas. Nes kol ten nebus šeimininko, kol nebus kam rūpintis pilimi, mes vis tiek, kiek ten tų darbų padarysime, jau ir šiandien matome, kaip ten yra viskas niokojama. Ir kas liko iš pilies kieme stovinčio pastato, ir visa kita. Ir tie čerpių stogeliai, kuriais uždengti sienų viršūs? Mes nuvažiuom – jie vėl nudaužyti. Ir "Lietuvos paminklai" vėl kvietė rangovus, vėl dengė, keitė čerpes. Ir todėl mums pirmiausia reiktų galvoti, kaip mes pritaikysim atstatytą donžoną ir kaip panaudosim. O po to jau galvoti, kaip kooperuoti lėšas, kad tikrai greitais tempais galėtume imtis ir padaryti. Nes jeigu mes išstempsim laiką, po 100 tūkst. litų skirdami kasmet, tikrai... nežinau... pražūsime.

J. GLEMŽA. Noriu ir aš savo trigrašį įterpti. Galima pasakyti, kad projektą reikėjo tikslinti, papildyti, detalizuoti. Galbūt reikia sutikti gana kritiškai, kad projektuotojai užsakymą gavo labai vėlai. Jie atliko gana greitai – beveik per mėnesį parengė dokumentaciją. Bet turėkit omenį, kad pas mus yra biurokratija, su kuria reikia projektus suderinti. Derinimai tikrai užtruko antra tiek, kiek ir pats projektavimas. O užsakymas projektavimui buvo pateiktas birželio mėnesį. Iki birželio projektuotojai neturėjo užsakymo, už ačiū, kaip sakoma, niekas nieko nedaro. Aš pats neprojektuoju; moksliniu vadovu esu iki pat šios dienos visuomeniniais pagrindais, nė vieno cento už Medininkų pilį niekad nesu paėmęs ir nieko nesu gavęs. Bet mokslinio vadovo pareigų neatsisakau ir esu visą laiką. Dabar tokia situacija: man atrodo, įvyko šioks toks nesusikalbėjimas. Iš tikrųjų, bendra suma 350 tūkst. Lt. Bet kai reikia 2.5 mln. litų? Mes su gerbiamu V. Drumsta skaičiavom. Dabar sustojom trečiojo aukšto viduryje. Norint demontuoti stogą, turime gauti lėšas, kurios visiškai padengtų statybos darbus per dvejus metus, nes į tuos 2,5 mln. įeina ir galutinio stogo įrengimas. Tiesa, kartu įeina ir langai.

I. STANIŪNIENĖ. Taip pat ir laiptinių apdaila.

J. GLEMŽA. Kad neprilytų, nepripustytų ir t.t. Kad objektas būtų užsandarintas. Iš tikrųjų šiuo atveju, kada projektas buvo paruoštas tik liepos mėnesį, derinimai užtruko iki pat rugsėjo vidurio. Be KVAD dar yra ir Vilniaus rajono savivaldybė, dar turėkit omenį, kad leidimus statyboms išduoda meras. Be to, nuo pereinamųjų metų įsigaliojo "Statybos įstatymas" kuris paveikė ir kultūros vertybių apsaugos įstatymus. Aš, pavyzdžiui, tikrai išgyvenu dėl tos situacijos, kad darbai donžone nevyksta jau treči metai. Iki tol dvejus metus pilis nebuvo finansuojama. Po mano gana kritiškos kalbos Valstybinės paminkloaugos komisijos

posėdyje dėl Medininkų pilies įtraukimo į šių metų programą ji buvo papildyta ir taip joje atsirado Medininkų pilis. Bet kai tokia situacija, jeigu ir sudėtume 200 tūkst. Lt ir 150 tūkst. Lt, vis tiek tai ne visai tie pinigai. Be 600 tūkst. litų restauravimo sezonui neverta pradėti, nes pastatyti vieną aukštą... Padalinkim 2,5 mln. litų. Atmetus stogą, vienam aukštui reikalinga maždaug apie 600 - 700 tūkst. litų, kadangi sienų storiai, darbų sudėtingumas, rankinis darbas ir t.t. Beje, kai vyko Seimo narių ir Amerikos bendruomenės jungtinės komisijos susitikimas, iš bendruomenės pusės buvo išsakyta tam tikra kritika ir viešai pareikštas susirūpinimas dėl sustojusių Medininkų pilies atstatymo darbų.

AUKOTOS LĖŠOS NEAPMOKESTINAMOS PVM

L.MASKALIŪNAS. Kaip jūs tą mokestį vadinat?

V. DRUMSTA. PVM arba Pridėtinės vertės mokesčiu. Jis buvo paminklams netaikomas. O nuo 2002 m. liepos 1 d. įstatymo lengvata panaikinta ir dabar bendra tvarka yra taikomas visiems be išimties ūkio subjektams.

J. GLEMŽA. Tai iš tų 2,5 mln. litų PVM bus išskaičiuojamas?

V. DRUMSTA. Taip. Bet tai neliečia aukotų lėšų - joms PVM neskaiciuojamas. Jis skaičiuojamas tik valstybės lėšoms.

D. VARNAITĖ (prisijungia prie pokalbio). Atsiprašau, kad pavėlavau, bet taip jau išėjo. Mes lyg ir viską darėm, ką buvome įsipareigoję, pereitais metais sutarę. Ir buvo numatytos lėšos Medininkų pilies donžonui. Nelabai žinau, dėl kokių priežasčių nutarimas nebuvo realizuotas. Lyg ir ieškojom kontaktų, stengėmės kažkaip partnerius, bet... Gal nepavyko. Kitas dalykas, tikėjomės, kad su Medininkų pilimi pakliūsim į Mindaugo karūnavimo jubiliejinę programą. Vykdamą į šį susitikimą pagalvojau: jeigu būtų tokia galimybė, svečiams reikėtų susitikti su premjero patarėju Antanu Vapšiu - gal tai irgi būtų naudinga, nes ta programa, kiek žinau, bus ir kitais metais koreguojama. Dabar vyksta biudžeto svarstymas, manau, būtų pats laikas, nes, matyt, kad ponas A. Vapšys premjerui tuos dalykus referuoja. Čia vėlgi galėtų pokyčių būti. O kadangi vadinamieji biudžetiniai metai buvo persirite į antrąją metų pusę, nesulaukdami partnerių, turėjom tas lėšas Vyriausybės nurodymu į kitus objektus skirti. Bet lėšas projektavimui palikom, tikėdamiesi, kad donžono atstatymo darbai vis tiek anksčiau ar vėliau turėtų tęstis. Dabar noriu iš jūsų išgirsti ką sutarėt.

B. RAUPĖNIENĖ. Buvo kalbama, kaip per dvejus metus užbaigti projektą, kurio sąmatinė vertė yra 2,5 mln. Lt. Bet departamentas tikrai neturės tokių lėšų ir tokių galimybių finansuoti, nes mes visiems Lietuvos objektams, statiniams turime šiais metais skirtus turbūt 5 mln. Lt. Nesunku įsivaizduoti kiek mes galime skirti vienam objektui, kokią sumą. Aš manau, ir KVAD direktorė minėjo, kad pats laikas iš tikrųjų ar su Vyriausybės patarėjais, ar su atstovais kalbėti

ir kažkaip bandyti ar per Mindaugo karūnavimo programą ar kažkaip kitaip, kad tam objektui kitais metais būtų skirtos lėšos pagal tikslingą paskirtį.

J. ALBERTAVIČIUS. Aš jau matau, kad prieš tai reikia surengti aukšto lygio susitikimą, kur būtų nuspręsta, kokia donžono paskirtis. Be šito nieks, matyt, nepajudės į priekį. Jeigu būtų susitarta, susodintos ministerijos ir kitos suinteresuotos žinybos prie stalo, įvyktų diskusija, būtų pasikeista nuomonėmis, būtų pagaliau nuspręsta, tada reikalai pajudėtų. Be šito vežimas stovės.

J. GLEMŽA. Kad tas dalykas realizuotųsi, manyčiau, kad reikia sudaryti dokumentą - dvišalį ar trišalį susitarimą, kad tikrai Medininkų pilies atstatymo fondas skiria tokią sumą šitiems darbams ir kad bus atsiskaitoma pagal atliktus darbus. Ten gali būti fiksuota, kad donžono atkūrimui reikalinga 2,5 mln. Lt., fondas skiria 50 tūkst. dolerių lėšas, o kita dalis priklausys, kiek valstybė skirs. Tada kur eisi, ar ministerijon, ar į Vyriausybę bus rankose dokumentas, kuriame parašyta, kad JAV lietuviai tikrai dalyvauja, ir tai bus lyg savotiška indulgencija, prisidėjimas prie Lietuvos valstybės paminklo atstatymo. Dabar kas perduodama, perduodama tik žodžiais.

D. VARNAITĖ. Toks susitarimas tikrai yra. Tą ketinimų protokolą pasirašė kultūros viceministrė Ina Marčiulionytė. Ir kuomet mes kreipėmės į Vyriausybę dėl galimybės papildyti Mindaugo jubiliejinę programą Medininkų pilimi, ir šitas protokolą buvo pridėtas, kad iš tikrųjų aukščiausiu lygiu buvo aprobuotas.

J. GLEMŽA. Tuomet nereikia.

J. ALBERTAVIČIUS. Žodžiu, dabar galėtų būti mūsų uždavinys - bandyti įtraukti donžoną į Mindaugo jubiliejinę programą?

D. VARNAITĖ. Manau, kad tai vienas iš uždavinių. Ir pirmiausia tikrai turbūt reikėtų kalbėti su premjero patarėju. Kitas dar būtų kelias, tik gal jisai mažiau aiškesnis. Teko dalyvauti seminare dėl 2004-2006 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos. Šiuo metu yra rengiamas su Finansų ministerija bendrasis programavimo dokumentas, į kurį pateks nacionaliniu mastu pripažinti svarbiausi prioritetiniai objektai, kuriuos valstybė siūlys struktūrinių fondų parama restauruoti. Bet ten yra pagrindiniai kriterijai - turizmas, pritaikymas, darbo vietų kūrimas. Ir iš tikrųjų ką jūs paminėjot, kad reikalinga aptarti, kokioms reikmėms bus naudojamas atstatytas donžonas. Tai yra viena iš teorinių užduočių. Investicijos iš tų fondų numatomos labai didelės, bet pirmiausias kriterijus ne objekto vertė, ne jo amžius, bet galimybė panaudoti turizmui, lankymui, darbo vietų kūrimui. Aš labai palaikyčiau, kad tikrai pribrendo pokalbis dėl pilies panaudojimo, nes žinotume, kokia bus donžono paskirtis. Galbūt ateity Medininkų pilį taip pat galėtume siūlyti kaip vieną iš tokių projektų struktūrinių fondų paramai gauti.

PILIES KIEME - SUNIOKOTAS BUVĘS MUZIEJUS

J. GLEMŽA. Šiandien donžonas yra labai patogioje turistinių maršrutų vietoje: Medininkų Memorialas, muitinės postas, kur buvo sušaudyti muitininkai ir pasienio pareigūnai, išpūdinga Juozapinės kalva, prie pagrindinio kelio į Rytus stovinti Medininkų pilis. Manau, kad vis tiek donžono geriausias panaudojimas yra muziejinė jo paskirtis. Reikėtų jį priskirti prie kažkurio valstybinio ar nacionalinio muziejaus, kuris įpareigotas būti pagrindiniu šeiminingu ir kuriam būtų perduota ir pilis, ir donžonas, ir ekspozicijos įrengimas, o gal rūpintųsi ir pilies priežiūra, nes sargas turi būti nuolatinis. O muziejus čia gali būti tik sezoninis, šešiams mėnesiams. Būkim realistai, žiemos metu jo tikrai nieks nelankys. Ar negalima būtų kooperuoti jėgų, kad, pavyzdžiui, sargą skirtų Vilniaus rajono savivaldybė? Ir tas namelis, kur "dėžutė" belikusi, praktiškai vėl viską reikia įrengti, nes dar tebestovi rąstai ir sienos.

L. MASKALIŪNAS. Langai išlupinėti.

J. GLEMŽA. Ten vertėtų apgyvendinti sargą, o donžonui suteikti muziejinę paskirtį. Jeigu kalbama apie įvairius teatralizuotus renginius, riterių kautynes ir pan., tai vyktų susitarus su muziejumi. Kaip dabar Trakų pilyje organizuojami visokie renginiai, susitikimai su praeitimi, pritraukiant turistus, taip ir Medininkų pilyje galima juos rengti. Ir tas pačias skautų stovyklas. Bet visi žinotų, kad yra šeiminingas.

J. ALBERTAVIČIUS. O kaip dabar yra: žinau, kad vyko susirašinėjimas su Vilniaus rajono savivaldybe, kad šioji perimtų Medininkų pilį. O kas dabar valdo pilį - Kultūros ministerija?

D. VARNAITĖ. Pagal mane, ji nėra perduota.

L. MASKALIŪNAS. Bet anksčiau ten buvo sargas.

J. ALBERTAVIČIUS. Buvo moteris, kuri turėjo raktą nuo vartų. Ir buvo namelyje Medininkų pilies ekspozicija.

J. GLEMŽA. Tai buvo dabartinio Nacionalinio muziejaus, buvusio Istorijos etnografijos muziejaus filialas, kurį likvidavo 1994 metais.

B. RAUPĖNIENĖ. Pilies kieme esantis namelis buvo sutvarkytas, prižiūrimas, čia veikė ekspozicija.

L. MASKALIŪNAS. Ir labai gražiai atrodė.

J. ALBERTAVIČIUS. Dabar nameliui sutvarkyti vėl reikia nemažų investicijų. Kas jas duos?

B. RAUPĖNIENĖ. Aš tik noriu paminėti, kad mes turime raštą ir iš Muitinės departamento, kad jis irgi galėtų įsijungti į tą bendrą maršrutą supažindinantį turistus su Medininkų memorialu, pilies praeitimi ir dabartimi. Mes siūlėme Vyriausybei sudaryti bendrą darbo grupę į kurią įeitų Krašto apsaugos bei Kultūros ministerijų, Muitinės, Valstybinio turizmo bei Kultūros vertybių apsaugos departamentų visuomeninių organizacijų atstovai, ir spręsti dėl pilies panaudojimo.

V. DRUMSTA. Buvo Vyriausybės pavedimas įvairioms instancijoms, iš jų gauti atsakymai. O koks galutinis sprendimas? Ar gali kas nors pasakyti?

J. ALBERTAVIČIUS. Dėl šeiminingo?

V. DRUMSTA. Ne, dėl lėšų skyrimo ir dėl Medininkų pilies atstatymo. Pasiūlymai iš atitinkamų institucijų buvo pateikti, taip pat buvo pateiktas ir KVAD pasiūlymas.

J. ALBERTAVIČIUS. Reikia klausti Vyriausybėje. Kažkas padėjo į stalčių.

V. DRUMSTA. Šito Vyriausybės pavedimo iniciatorius, man atrodo, kaip tik ir buvo Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjunga.

B. RAUPĖNIENĖ. Taip, šios sąjungos pirmininkas ponas Albertas Kerelis raštu kreipėsi į premjerą Algirdą Brazauską ir po to sekė Vyriausybės pavedimas išnagrinėti šį klausimą. Mes tada pateikėme ir savo pasiūlymus.

J. GLEMŽA. Paminklosaugos komisija kaip tik pikta raštą atsiuntė Vyriausybei dėl Medininkų pilies. Aš tada neišlaikiau, kartu su ponu V. Drumsta važiuoju į Medininkus pažiūrėti, kas taip papiktino komisijos pirmininkę Gražiną Drėmaite. Iš tikrųjų pereinamųjų metų rudens - žiemos vėtros paliko stichinių padarinių - aplamdė čerpinius stogelius. Ponas V. Drumsta labai greit organizavo, kad čerpės būtų pakeistos. Beje, Kultūros ministerija irgi reagavo dėl Mindaugo karūnavimo programos. Bet labai gaila, kad premjero patarėjas ponas A. Vapšys pasakė: "Kol neišspręst pilies šeiminingo ir jos panaudojimo, paskirties klausimų, tol aš nieko negaliu toliau daryti". O jis yra atsakingas ne tik už Valdovų rūmus, bet už visą Lietuvos Statybų investicijų programą. Jis labai geranoriškai nusiteikęs. Bet sako, Kultūros ministerija turi su pasiūlymais kreiptis į Vyriausybę dėl sprendimo.

D. VARNAITĖ. Pritaikymas, pritaikymas, pritaikymas, kur beieitum.

J. GLEMŽA. Prisipažinsiu, prieš gerą mėnesį ir viceministrės I. Marčiulionytės klausiau. Ot, sako, nepavyko. Žinau, kad ji kreipėsi dėl Mindaugo karūnavimo programos, kad į ją būtų įrašyta ir Medininkų pilis. Pirmą į ministeriją kreipėsi KVAD, o per Kultūros ministeriją išėita į Vyriausybę. Bet rezultato nebuvo, nurungė Gedimino prospektas. Žinoma, jį irgi reikia tvarkyti. Bet jau kitas dalykas, kad, pavyzdžiui, paveldo aspektu žiūrint, kaip tik Medininkų pilis būtų buvusi bene svarbiausias Mindaugo karūnavimo jubiliejaus akcentas. Tačiau nueita į naujas statybas, naujus statinius, o paveldo objektui nulis. Deja, faktas toks.

J. ALBERTAVIČIUS. Mindaugas yra skraistė, priedanga, o iš tikrųjų milijonai skiriami šiuolaikiniams objektams. Tiltas Mindaugo vardu pavadintas tam, kad gautų finansavimą.

L. MASKALIŪNAS. Mums, užsienio lietuviams, nelabai suprantamas dalykas kaip ruošiamasi Mindaugo karūnavimo 750-osioms metinėms. Tai didelis dalykas - Lietuvos istorijoje buvo karūnuotas pirmasis ir paskutinis karalius. Ir štai paskirta milijonai litų

Gedimino prospekto tvarkymui. Kodėl šimto milijonų programos negalėjo vieną ar du procentus paskirti Medininkų piliai, kuri būtų buvusi atstatyta? Mums tai yra nesuprantama, kur čia, kaip sakoma, šuo pakastas?

J. GLEMŽA. Aš manyčiau, buvo pono A. Kerelio laiškas. Gal dabar dar kartą reikia tokia peticija išreikšti susirūpinimą?

L. MASKALIŪNAS. Laiškas, kurį mes rašėme su ponu A. Kereliu, yra išspausdintas "Technikos Žodžio" numeryje, 2002 m. sausio 18 d. pasiųstas premjerui.

J. ALBERTAVIČIUS. Ar negalėtų ponas Leonas su ponu J. Glemža ir D. Varnaite nueiti pas premjerą A. Brazauską?

J. GLEMŽA. Čia galima tik per kultūros ministrę. Greitesnis variantas būtų per premjero patarėją A. Vapšį. Reikėtų dar kartą priminti, tegul supranta, kad vis dėlto reakcijos nebuvo. Per metus pilies reikalai praktiškai nejudėjo iš vietos. O juos būtina spręsti. Be abejo, svarstyti donžono panaudojimo ir šeimnininko klausimus. Jie šiandien nereikalauja pinigų, o tik principinės nuostatos. Ir šiuo atveju aš esu įsitikinęs, lemiamas vaidmuo vis dėlto priklausytų Kultūros ministerijai.

J. ALBERTAVIČIUS. Ponui L. Maskaliūnui būtų pravartu bent susipažinti su ministre, nes nuo jos faktiškai daug kas priklauso. Beveik viskas, nes kokią nuomonę išdėsto, kokius sprendimus parengia, su tuo Vyriausybė sutinka. Ji juk kuruoja šituos klausimus. Nieks ten per daug nesuka galvos, A. Brazauskui užtenka ir kitų rūpesčių.

J. GLEMŽA. Premjeras pasakė: aš turiu trylika pavaduotojų - trylika ministrų, ir tegul jie dirba. Taip jis pasakęs vienoje TV laidoje.

L. MASKALIŪNAS. Pirmas būtų šeimnininko ir antras – finansų klausimas. Šeimnininko klausimu koks geriausias variantas, koku keliu galėtume eiti? Siūlytė kreiptis į Kultūros ministeriją?

D. VARNAITĖ. Reikia inicijuoti apskritą stalą, kuriame dalyvautų visos suinteresuotos pusės. Aš taip įsivaizduoju. Čia galėtų dalyvauti Krašto apsaugos bei Kultūros ministerijos, Muitinės departamentas, Vilniaus rajono savivaldybė. Jeigu būtų kokie sutarimai priimti, tai aišku, geriau, kai aukštesniu lygiu. Mes dėl Panemunės pilies ministerijoje inicijavome susirinkimą ir buvo rezultatas.

J. ALBERTAVIČIUS. Man kilo klausimas dėl dviejų metų finansavimo. Juk paprastai KVAD kasmet gauna kažkokį maišą pinigų. Arba maišiuką. Ar galite dvejus metus iš eilės garantuoti vieno objekto finansavimą?

J. GLEMŽA. Dabar prognozes reikia pateikti trejiems metams į priekį. Yra trimetis biudžeto planavimas.

B. RAUPĖNIENĖ. Biudžetas kiekvienais metais yra tikslinamas, bet planuojama trims metams į priekį.

J. ALBERTAVIČIUS. Ponas Leonai, kiek per rudenį-pavasari, iki naujojo sezono, dar galite surinkti pinigų jeigu labai stengsitės ir gatvėje stovėsit su ištiesta

kepure ir kiekvieno amerikono prašysit?

L. MASKALIŪNAS. Gatvėje nereikia stovėti. Vienas dalykas yra: visiems, keliaujantiems į Lietuvą, mes patariam - nuvažiuokit į Medininkų pilį pažiūrėti. Nuvažiuoja ir grįžę pasakoja: kad ten nieks nieko nedirba, čerpės sudaužytos, jau viskas išvagiliauta. Sako, kam mes tuos pinigus dedam? Dėl to dabar yra labai labai sunku iš žmonių prašyti daugiau. Mes paprašėm, kai trūko šešių tūkstančių iki apvalios sumos. Aš parašiau labai gaudų laišką ir mes surinkom septynis tūkstančius ir dabar mes turim daugiau kaip 50 tūkst. dolerių, kuriuos galime panaudoti. Šiaip esam surinkę, kaip minėjau, 78 tūkst., iš kurių, per 30 tūkst. dolerių buvo perduota anksčiau už padarytą darbą.

J. GLEMŽA. Tai buvo pirmo aukšto perdangos ir mūras, pinigai tiktai tam ėjo, o jau valstybės pinigai buvo skiriami aptvarinėms sienoms ir jos buvo sutvarkytos.

L. MASKALIŪNAS. Iš savo pusės mes darysim, ką galim, kad dar daugiau surinktume pinigų. Galbūt mes dar galėsime dalį surinkti. Geriausias rinkimo būdas – išleisti "Technikos žodį".

J. ALBERTAVIČIUS. Kai rodo per televiziją Valdovų rūmų maketą su pavydu žiūriu. Ar nebūtų galima turėti Medininkų pilies maketo, kuris pasitarnautų reklamos tikslams? Ar labai daug pinigų reikia maketui?

J. GLEMŽA. Nepigūs dalykai. Gali kainuoti 10-15 tūkstančių litų.

J. ALBERTAVIČIUS. Jei KVAD vadovė tokią sumą surastų, jūs padarysit?(visi juokiasi). Bet donžono stogas kiauras. Dabar prieš žiemą kažką reikia daryti. Ponas V. Drumsta verkia, kad jis neturi pinigų stogui pataisyti. Jam reikia iš kažkur surasti kokį tūkstantį, kad prieš žiemą stogas būtų uždengtas. Priešingu atveju mes pakenksim dar labiau ir tada dar daugiau kainuos. Vėtros nuplėšę ruberoidą kiaurai lyja, varva į vidų. Ką pasakysit?

D. VARNAITĖ. Nieko.

J. ALBERTAVIČIUS. Neturit pinigų?

D. VARNAITĖ. Ne.

J. ALBERTAVIČIUS. Gal ponas Leonas duos?

L. MASKALIŪNAS. Mes mokam tik už padarytą darbą ir visi tuo tikslu aukoja. Mus labai visi gyry, kad mes įdėjom tą frazę, kad pinigai mokami už padarytą darbą. Tai yra labai didelis dalykas. Tuo principu remdamiesi mes galime rinkti aukas. Žmonės jau yra pasimokę, sako, ten ir ten esam davę, o kas iš to?

J. ALBERTAVIČIUS. Gal susidedam čia visi sėdintys ruberoidui, ponas V. Drumsta uždengs stogą ir baigta bus? Kokia išeitis? Žiemoti stogas negali. Čia labai rimtas dalykas.

L. MASKALIŪNAS. Galbūt ieškant šeimnininko, ar tai būtų Kultūros ministerija, ar Vilniaus rajono savivaldybė, galbūt jie tuo pačiu turėtų bent jau tą stogą uždengti? Kažin kiek tų pinigų nereikėtų, tik prikalti lentas ir uždengti su tolium.

V. DRUMSTA. Čia buvo ne kartą minima Vilniaus rajono savivaldybė. Mes, kaip buvę šio objekto užsakovai, ne kartą į ją kreipėmės (tai liudija ir raštai), kad imtųsi minimalių priemonių, užtikrintų pilies apsaugą, nes buvo pradėtas plėsti pilies kieme esantis namelis. Kreipėmės tuo metu, kai blogieji

darbai buvo tik prasidėję. Bet turim atsakymus iš Vilniaus rajono savivaldybės merės, ir iš tikrųjų galima sakyti, kad rajono valdžia purtosi to objekto, purtosi nuosavybės ir aiškina, kad jiems įstatymo tvarka nepriklauso ir jie nevaldo šito objekto.

D. VARNAITĖ. Užtat ir reikalingi sprendimai, kad prisiimtų atsakomybę.

V. DRUMSTA. Pritarčiau direktorei, kad klausimas dėl nuosavybės arba valdytojo, turėtų būti sprendžiamas aukštesniu lygiu. Mes jau bandėme kreiptis ir į rajono savivaldybę, ir į merę, ir atsakymai neigiami.

J. ALBERTAVIČIUS. Būsimo pasitarimo ar "apskritojų stalo" organizatore siūlau balsavimo keliu išrinkti KVAD direktorę D. Varnaitę.

D. VARNAITĖ. Nerinkit, sutinku.

Parengė spaudai Jonas ALBERTAVIČIUS

MEDININKŲ PILIAI BŪTINAS ŠEIMININKAS

Šis pokalbis 2002-ųjų spalį vyko: Vyriausybės rūmuose. Jame dalyvavo: premjero patarėjas Antanas VAPŠYS, jo padėjėja menotyrininkė Nijolė TUMĖNIENĖ, Medininkų pilies atstatymo fondo pirmininkas Leonas MASKALIŪNAS, Kultūros vertybių apsaugos departamento (KVAD) direktorė Diana VARNAITĖ ir žurnalistas Jonas ALBERTAVIČIUS.

L. MASKALIŪNAS. Jau dvejus metus sustoję atstatymo darbai Medininkų pilyje. Tai kelia susirūpinimą, tuo labiau, kad jau atstatyta pustrėčio donžono aukšto. Nustebino ir tai, kad Medininkų pilis nebuvo įtraukta į Mindaugo 750-ųjų metinių jubiliejinę programą. Norisi paklausti, kas labiau vertas būti šioje programoje, jei ne garbinga, Mindaugo laikus menanti pilis? Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjunga bei jos iniciatyva įsteigtas Medininkų pilies atstatymo fondas nuo 1992 m. renka aukotojų lėšas. Tai sunkus, nemažai laiko ir pastangų reikalaujantis darbas. Šiandien iškilo pavojus, kad pradėtas pilies donžono atstatymo projektas liks neįgyvendintas. Kodėl Medininkų pilis negalėjo tapti vienu iš pagrindinių šlovingo jubiliejaus akcentų? Norėtume pasiaiškinti priežastis, trukdančias tęsti donžono atstatymą.

A. VAPŠYS. Manau, kad pagrindinė priežastis, stabdanti Medininkų donžono atstatymą, yra ne pinigai, nors jų visiems trūksta ir visiems jų reikia. Svarbiausias dalykas - kad Medininkų pilis lig šiol neturi savo šeimininko. Neaišku, kokia bus atstatyto donžono paskirtis. Į šiuos klausimus turi būti atsakyta. Mes galime už šito stalo inicijuoti pasitarimą: pasikviesti ir Vidaus reikalų, ir Kultūros ministerijos, muitinės, visų suinteresuotų institucijų atstovus ir nuspręsti, ką darom. Aš žinau, kokia padėtis, pinigų nelabai yra, bet niekas

neatsisako. Mes galėtume rasti ar iš Rezervo fondo, ar iš kitur numatyti šimtą kitą tūkstančių litų. Bet kai apetitai prasideda milijonais, o milijonų nėra, tuomet nebūna ir tų šimtų tūkstančių. O jeigu apetitai būtų šiek tiek normalizuoti, gal ir atsirastų pinigų. Kažkiek pridėtų ir KVAD iš lėšų, kurias gauna iš biudžeto. Bet lygiagrečiai mes turim ieškoti pilies šeimininko. Kol jo nebus ir nebus sutvarkyti šitie reikalai, net nesinori eiti ir prašyti pinigų. Pas premjerą nuėję sulauksime lygiai tokio pat klausimo - kas bus su Medininkų pilimi? Ką toliau darysim?

J. ALBERTAVIČIUS. Pilyje yra numatytas ir muziejus...

A. VAPŠYS. Ką jūs pasakojat, tai jau buvo: ir muziejus buvo, ir renginiai buvo. Bet matyt, kad pajamų jokių. Aš nežinau, kodėl jie išardė - tada čia nedirbau. Matyt, muziejus buvo nuostolingas, nenaudingas, lankytojų nėra, etatų laikyti reikia vieną ar du. Man patiko šitas pasiūlymas - pilies apsaugą susieti, jeigu galima, ar su Vidaus reikalų ministerija, ar su muitine.

D. VARNAITĖ. Jie norėtų.

A. VAPŠYS. Norėtų. Bet ar nori jie, kad šitas objektas būtų jų prižiūrimas? Kas turi būti? Krašto apsaugos ministerijai, aišku, jis nereikalingas.

D. VARNAITĖ. Vis tiek reikia ir juos pasikviesti.

A. VAPŠYS. Pasikviesti galima, bet mes Krašto apsaugos ministeriją priprašėme, kad skirtų pinigų Kauno Karo muziejui. Kadangi muziejus Karo, čia eksponuojama šalies karinė istorija, demonstruojami ginklai, auklėjamas jaunimas, atliekamas švietėjiškas darbas, tai prišnekinom. Bet net jeigu kariškiai ir sutiktų duoti šimtą - du šimtus tūkstančių, bet jie neapsiims pilies prižiūrėti. Kariuomenei pilies bokštas nereikalingas.

J. ALBERTAVIČIUS. Turizmo požiūriu labai įspūdinga vieta.

A. VAPŠYS. Jei turizmo požiūriu, kvieskit Turizmo departamentą ir jis prižiūrės.

J. ALBERTAVIČIUS. Kalbame ne apie pilies priežiūrą, o tik apie pilį kaip turistų lankytiną ir patrauklų objektą. Yra parengti maršrutai.

A. VAPŠYS. Gerai.

N. TUMĖNIENĖ. Ar jau yra parengtas pilies reglamentas, ar dar ne?

D. VARNAITĖ. Turėtų būti.

N. TUMĖNIENĖ. Jeigu nėra parengtas reglamentas, gal jūs galėtumėt juo pasidomėt. Dėl to, kad pavyzdžiui, jeigu rengsime pasitarimą ir kviesim pasienio apsaugos ar net Krašto apsaugos ministerijos atstovus, pirmiausia kils klausimas - ką jie gali daryti tos teritorijos viduje?

A. VAPŠYS. Kokios jų pareigos ir kokios jų teisės?

N. TUMĖNIENĖ. Būtų gerai, kad mes iki to pasitarimo turėtumėm reglamentą.

A. VAPŠYS. Ir būtų galima pasiginčyti: ar išplėsti, ar sumažinti tas teises? Čia kitas klausimas.

N. TUMĖNIENĖ. Ir tada reikalas pajudėtų.

L. MASKALIŪNAS. Man atrodo, kad čia galima sujungti tris dalykus. Vienas dalykas, aukščiausia Juozapinės kalva ir taip pat pasienio sargybas postas, kur žuvo tiek daug žmonių. Tai turizmo maršrutas, kuris duotų tam tikrų lėšų, jeigu mes tinkamai administruotume. Teisingai jūs sakote - reikalingas šeimininkas.

A. VAPŠYS. Reikalinga, kad nuvažiuotų autobusu, rasčiau, kas mane priima, parodo ir papasakoja. O jeigu aš rasiu tikrai vietą...

N. TUMĖNIENĖ. Manau, kad Turizmo departamentas tikių vietų infrastruktūros nekuria. Jie tikrai gali, jeigu yra kur, nukreipti turizmo maršrutą. Gal tikrai reikia juos informuoti.

A. VAPŠYS. Reikia, kad būtų įdomu atvažiuos. Turi būti salė, kurioje turi būti kas nors rodoma. Ne tikrai kobotų keli eksponatai. Buvau nuvažiuojęs į Molėtus, į Etnokosmologijos centrą. Pasodino mane salėje ir keliavau per Visatą, Saulės sistema - ir Veneroje buvau, ir Marse, ir kaip Žemė iš Mėnulio atrodo. Parodė žvaigždes, taip pat ir dvinares. Įdomu, puiki atrakcija. Tai ir Medininkų pilyje turi būti kažkas, kas trauktų turistus. Kai kartą norėjome užsukti į pilį ir klausinėjome žmonių, jie nežino ar nenori žinoti, bet neparodė ir nepasakė kelio.

J. ALBERTAVIČIUS. Sakėte, kad lankėtės Lenkijoje, aplankėte ne vieną pilį. Kokia Lenkijos pilių būklė?

A. VAPŠYS. Lenkijos pilių būklė yra įvairiausia. Mačiau ir tokių kaip Medininkų. Aš nežinau, kaip vadinosi Mozūrų kunigaikščių buvusi sostinė netoli Varšuvos, dešinėje. Ten net neužveža turistų, bet iš toli matosi griuvėsiai, panašiai kaip Medininkų. Ir viskas. Visada galvojau, kad Mozūrų kunigaikščiai kur nors prie Gdanskos turi būti, prie Marienburgo, O jie čia, pasirodo. Yra ir labai gražiai atstatytų pilių. Ta pati Barano pilis netoli Krokuvos, Jugminos savivaldybės lėšomis atstatyta. Didžiuojasi tuo, kad kiekvienas savivaldybės gyventojas jeigu ateina, net ir girtuoklis, bet jis sako - aš atėjau į savo pilį. Atstatyta iš žmonių lėšų. Aplankėme milžinišką pilį, nežinau, kaip ji vadinosi, griuvėsiai palyginti gerai išsilaikę. Leidžiama vaikščioti antro aukšto perdengimais. Laikinas stogas uždėtas ir stovi vėjų pagairėje. Taigi visokių yra, nekalbant apie Vavelį ar Karalių rūmus, arba Varšuvoje, kur dabar modernaus meno muziejus įkurtas.

J. ALBERTAVIČIUS. Medininkų pilis kartu su Krėvos ir Lydos pilimis sudarė trikampį kuris gynė LDK nuo priešų. Gardinio tipo pilys.

L. MASKALIŪNAS. Tos pačios konstrukcijos.

A. VAPŠYS. Kad mes tų pilių mažai turim. Aišku, jas reikia saugot ir...

N. TUMĖNIENĖ. Tik vieną tą vienintelę iš aptvarinių pilių teturim, kitos Baltarusijos teritorijoje.

A. VAPŠYS. Aptvarinių - vieną, o kiek iš viso? Penkias?

J. ALBERTAVIČIUS. Prieš kelerius metus

Medininkų pilyje vyko folkloro festivalis "Baltica". Labai graži aplinka, buvo išpūdinga. Galbūt kultūros ministrė be reikalo jubiliejinių Mindaugo renginių neplanavo Medininkų pilyje. Kai bus atstatyta, vyks renginiai, be jokios abejonės, ir teatro vaidinimai. Atsiras tradicijos.

A. VAPŠYS. Taip, bet vienas donžonas neatkurs tradicijų. Kad kieme viskas vyktų... Lenkijos kiemuose irgi vyksta visokie renginiai, bet ten kiemai sutvarkyti taip, kad malonu žiūrėti.

J. ALBERTAVIČIUS. Galvojama apie tai. Vilniaus Gedimino technikos universiteto studentai, būsimieji architektai, Amerikos inžinierių ir architektų sąjungos prašymu projektavo Medininkų kiemo erdvę, kad čia būtų galima pastatyti surenkamą estradą. Tokia buvo jų kursinių darbų užduotis. Antras dalykas, Vilniaus universiteto istorikai ALIAS užsakymu parengė skaidrių projektą, kuris parodytų Medininkų pilies istoriją. Skaidrių filmo projektą, parengė dr. A. Bumblauskas. Taigi yra mąstoma apie ateitį. Bet, žinoma, pagrindinis dalykas yra pilies donžono atstatymas.

L. MASKALIŪNAS. Taip pat reikalinga atkurti, kokie buvo tiltai per gynybinius griovius. Berods, prie pilies buvo keturi privažiavimo vartai, iš kiekvienos pusės. Atrodo, būtų įdomu atkurti tiltus, kurie tada buvo naudojami. Ar jie buvo pakeliami ar stumiami.

N. TUMĖNIENĖ. Kas buvo įdomu? Kad ten per Valstybės dieną visada rinkdavosi Karaliaus Mindaugo draugija, rengdavo su savanoriais šventę, iškilmes, ir visuomenė lankydavosi. Šiemet, atrodo, tokios šventės nebuvo. Aš nespėjau pasitikslinti, bet išpūdis toks, kad šventės nebuvo, nes niekas nebuvo nušienauta, žolės iki juosmens.

L. MASKALIŪNAS. Ir karvės ganosi.

N. TUMĖNIENĖ. Karvės tai karvės, bet žolė nenušienauta net per Valstybės dieną. Tai rodo, kad tikrai nieko nebuvo daryta. Į kur aš lenkiu - kad visuomeninėmis jėgomis nieko ten negalima nuveikti. Jeigu valstybė neįsikiš, nieko neįmanoma padaryti. Todėl, kad aplinka yra lenkiška, bažnyčia šalia yra lenkiška. Ten yra labai gerbiamas šv. Kazimieras, bet jeigu prie įėjimo į bažnyčią kabo iškaba vien tik lenkų kalba ir bažnyčioje kalbama vien tik lenkų kalba, galima įsivaizduoti, kokia yra aplinkinė situacija, kokie yra gyventojai. Ir todėl norint tą pilį sutvarkyti, tikrai reikia valstybės įsikišimo. Ir reikia galvoti apie krašto sulietuvinimą - ne gyventojų, bet apskritai per tokius renginius parodyti, kad tai yra Lietuva.

A. VAPŠYS. Žiūrėkit, kas darosi su šio krašto lietuviškomis mokyklomis!

N. TUMĖNIENĖ. Taip, bet čia yra vieningas procesas. Ir viskas susiję. Gal reiktų siūlyti Kultūros ministerijai, kad sudarytų kažkokią perspektyvinę programą. Bet pirmiausia, aišku, reiktų surasti savininką. Pasitarti suėjus, ką galima padaryti, kas galėtų: ar muitinė, ar pasienio tarnyba imtis šių funkcijų.

A. VAPŠYS. Grįžkim prie Etnokosmologijos centro, kadangi Gunaras Kakaras ir šeimininkas, ir entuziastas,

parengė programą ir gavo iš PHARE programos lėšų.

N. TUMĖNIENĖ. Todėl, kad yra šeiminkas.

A. VAPŠYS. Jis pilnas idėjų kaip tobulinti centrą, turi sumanymų iš akmenų padaryti senovišką laikrodį kaip ant Birutės kalno ir t. t. Bet jis gaspadorius.

N. TUMĖNIENĖ. Ir mums reikia pradėti nuo šeiminko paieškų. O jeigu ten atsiras šeiminkas ir bus galima su KVAD pagalba toliau nuosekliai atstatyti pilį, ten tikrai galima padaryti labai gerą kultūros objektą lankomą turistų. Aš turiu minty ne tik tai, apie ką čia jau buvo kalbėta - turime vienintelę Lietuvos teritorijoje aptvarinę pilį, pagaliau ir bažnyčią, kuri yra šv. Kazimiero atminimas. Bet ten aplinkui yra ir daugiau žymių bei lankytinų vietų. Savaimė suprantama - paminklas žuvusiems pasieniečiams ir muitininkams. Bet visai netoli yra Syrokamlės gyvenamas namas, labai žinomo lenkų rašytojo, kuris praeitame amžiuje rašė apie Vilnių, jo apylinkes ir tai yra viena iš pagrindinių knygų mūsų istorikams ir kultūros paveldo tyrinėtojams. Ir daugiau ten yra įdomių dalykų. Iš tiesų galima per to krašto kultūrą, per tokius dalykus sudominti turistus, visuomenę. Nors tai bus lietuvių Medininkų pilis, bet tikrai pirmiausia važiuos lenkai. Ir tikrai važiuos, nes jau dabar tas kraštas juos domina. O mes kažkaip...

J. ALBERTAVIČIUS. Petras Jonušas ir leidykla "Versmė" leidžia Lietuvos tūkstantmečiui skirtas monografijas apie mūsų miestus ir miestelius. Kaip tik pasiūliau išleisti monografiją apie Medininkus. Bet prieš tai reikėtų surengti vasaros ekspediciją į šį kraštą, užfiksuoti išlikusį kultūrinį palikimą, paieškoti lietuviybės šaknų. Žodžiu, suregistruoti visą materialinę kultūrą. Tai irgi būtų įnašas į to krašto, esančio užkampy, didesnę populiarinimą.

N. TUMĖNIENĖ. Dabar pilis yra palikta Vilniaus rajono savivaldybės valioj. O savivaldybė nieko neturi, vietiniai gyventojai tik ir galvoja, kaip ten ką nors padaužius. Pasižiūrėjus į tą Medininkų pilies kieme buvusį Kraštotyros muziejų akivaizdžiai matosi.

L. MASKALIŪNAS. Kai po Nepriklausomybės atkūrimo prasidėjo pilies atstatymo darbai, čia daugiausiai dirbo vietiniai žmonės, vadinamieji "tuteišiai". Ateini, pasisveikini lietuviškai - niekas neatsako. O po kelerių metų jau situacija pasikeitė: su noru darbininkai atsakydavo lietuviškai. Šioks toks progresas jau yra.

J. ALBERTAVIČIUS. Jie sugrįžta iš kariuomenės, išmokę lietuviškai. Pasikeitė orientacija, nes reikia siekti aukštojo mokslo ir reikia tos lietuvių kalbos. Jau to buvusio priešiško mažiau.

A. VAPŠYS. Mažiau, bet yra. Buvom Paberžėje. Čia stovi sena prieškarinė mokykla, prie jos kažkada pristatė priestatą, dabar atsidalino lietuvių ir lenkų mokyklos. Tai lenkų mokykloje vietos kiek nori, erdvi, sporto salė, valgykla, parduotuvė, o lietuviška mokykla nieko neturi. Kokia tolimesnė išvada? Lenktyniaut? Statyt lietuviams dar čia priestatą? Bet kas iš to - vaikų skaičius nesikeičia. Pastatysi, sudarysi geras sąlygas - iš lenkų pereis į lietuvišką mokyklą. O bendrai bus per daug mokyklos ploto. Kitas variantas - atimt iš lenkų, tačiau sukiltų visa Varšuva. Irgi nebeišeina. Ką daryti? Pasakiau, kad reikia nors avarinę būklę likviduoti. Jau Švietimo ministerija

skandalą kelia - ko lenda į jų daržą? Kitas atvejis: mes radom truputį pinigų, pastatėm šiame krašte mokyklėlę. Staiga lietuvių vaikų, lankančių šią mokyklą, padidėjo: buvo 40, dabar 60. O kai nuvažiauvau į Šalčininkus, kur pastatėm Lietuvos tūkstantmečio mokyklą, dabar yra 1000 moksleivių. Kai apklausė, kiek iš jų namuose kalba lietuviškai, paaiškėjo - 10 proc. Bet mokykla gera, su plaukimo baseinu. Vietinių lenkų vaikai eina ir mokosi, nes čia geresnės sąlygos.

J. ALBERTAVIČIUS. Išvada tokia: kuris geresnis mokyklos pastatas, į tą ir eina mokytis.

L. MASKALIŪNAS. Kiek žmonių, kurie tikisi, kad jų vaikai eis į aukštesnę mokyklą?

N. TUMĖNIENĖ. Jie dėl to nepergyvena. Pirmas dalykas, jie važiuoja mokytis į Lenkiją, daugiausiai į Suvalkus. Antras dalykas - privatus universitetas Kaune, yra labai daug norinčių ir Vilniuje įsteigti lenkų universitetą.

A. VAPŠYS. O dar trečias dalykas - suvienodinti reikalavimus abitūros egzaminams. Lietuviškai nemoka, o gauna pažymį 9 arba 10, stojant jam įrašo šitą pažymį, o lietuvis už tokias pat žinias gauna 7.

J. ALBERTAVIČIUS. KVAD susirašinėjo su Vilniaus rajono savivaldybe ir siūlė, kad jie taptų šeiminkais.

N. TUMĖNIENĖ. Savivaldybės biednos.

A. VAPŠYS. Pasikvieskim į rengiamą pasitarimą apskritį, rajoną kur stovi ta pilis. Jų teritorijoje yra, kažkiek turėtų rūpėti ir vietinei valdžiai. Ir kai rasim šeiminką viskas susitvarkys.

N. TUMĖNIENĖ. Kai užsiimsim, tai ir judės.

Parengė spaudai

JONAS ALBERTAVIČIUS

AR PABUS MEDININKŲ PILIS ?..

Kai 1992 m. sausio mėn. 17d. IPSA / ALIAS susirinkime Čikagoje gimė Medininkų Pilies Atstatymo (MPA) fondas su tikslu atstatyti pilies penkiaaukštį bokštą - donžoną, biudžetas buvo apie \$30,000.

Už padarytą, ir įvertintą darbą, MPA fondas išmokėjo \$32,687. Nežiūrint to, po dešimties metų bokštas išaugo tik iki 3% aukšto ir sustojo... Stoka lėšų.

Stambi parama iš Lietuvos valdžios (apie 2,500,000 litų) buvo naudojama archeologiniams tyrimams, pilies kiemo sienų konservavimui (su čerpių stogeliu), kelio pravedimui iki bokšto, aukštųjų kiemo sienų sutvirtinimui ir viso to administravimui ir priežiūrai.

Dabartiniais apskaičiavimais pabaigti patį bokštą, su laiptinėmis, elektra, vandentiekiu (iš pilies kiemo

šaltinio), tualetais ir t.t. - tinkamai paruoštą turistams, dar reikia 1-2 mil. litų. Lietuvos valstybės įkūrimui ir Mindaugo karūnavimo 750 m. jubiliejui atžymėti Lietuvos vyriausybė yra paskyrusi apie 200 mln. litų. Gaila, kad Mindaugo laikų pilies atstatymui nebuvo paskirta tie taip reikalingi 1% ar 2% iš tos sumos, nors tas reikalas buvo iškeltas 2002 m. rugsėjo mėn. abiejuose posėdžiuose (žiūr. Jono Albertavičiaus įrašus). Atseit, jau buvo per vėlu įtraukti į biudžetą.

Nors, dar 2001 m. birželio mėn. posėdyje pas prezidentą V. Adamkų dalyvaujant eilei valdžios atstovų, buvo pažymėta, kad Medininkų Pilies Atstatymo fondas yra pasiruošęs skirti \$50,000 donžono pabaigimui, o Kultūros vertybių apsaugos departamentas sukels bent 200,000 litų, kad "iki 2003-jų metų bent jau atstatyti sienas, gal būt be stogo" (žiūr. "Technikos Žodis", 2002 Nr. 1). Deja, tie 200,000 litų tapo pervesti kitur... o MPA fondo \$50,000 sėdi Amerikos Banke, nes "MPA fondas išmoka tik už padarytą darbą".

Jau keli metai kaip nėra jokio progreso pilies donžono atstatyme. Tai kelia susirūpinimą fondo aukotojams. Kodėl sustojo statyba? Kada vėl prasidės bokšto statyba ir kada ji bus baigta? Paskutiniuose posėdžiuose MPA fondas pareiškė, kad jeigu Valstybė nežada baigti donžono statybos, MPA fondas jaučia moralinę pareigą likusius \$50,000 gražinti aukotojams. Atrodo, kad nereikės imtis tokių radikalių priemonių, jei atsiras pilies Šeiminkas.

Kaip šiandien atrodo Medininkų pilis - yra skaudu žiūrėti! Dingo visos lentos naudotos perėjimams, laikinas stogas - skylėtas. Negana to, tas namelis, kuriame buvo vietos muziejus, yra vandalų visiškai apiplėštas. Apsaugos sistema išdraskyta,

langai išdaužyti, durys išverstos, net visos grindų lentos išplėštos (!) ir dingę... Skaudu ir liūdna... Kol buvo sargas, viskas buvo tvarkoje.

Sargas buvo atleistas dėl sumažinto biudžeto... Atrodo, kad dabar ten nebėra jokio šeiminko. Kultūros vertybių apsaugos departamentas neturi lėšų. Kultūros ministerija sako, kad pilies šeiminkas turi būti Vilniaus apskritis. Vilniaus apskritis sako čia Viliaus miesto reikalas. Siūloma "kalbėti su Krašto Ministerija, kad ji pilyje įsteigtų Garbės kuopą. Tai būtų ir tam tikra apsauga ir nuolatinė aplinkos priežiūra". O kaip būtų įjungus ir Muitinės departamentą ir pilyje skirti vietas nužudytiems pasienio sargybiniais prie Medininkų paminėti?

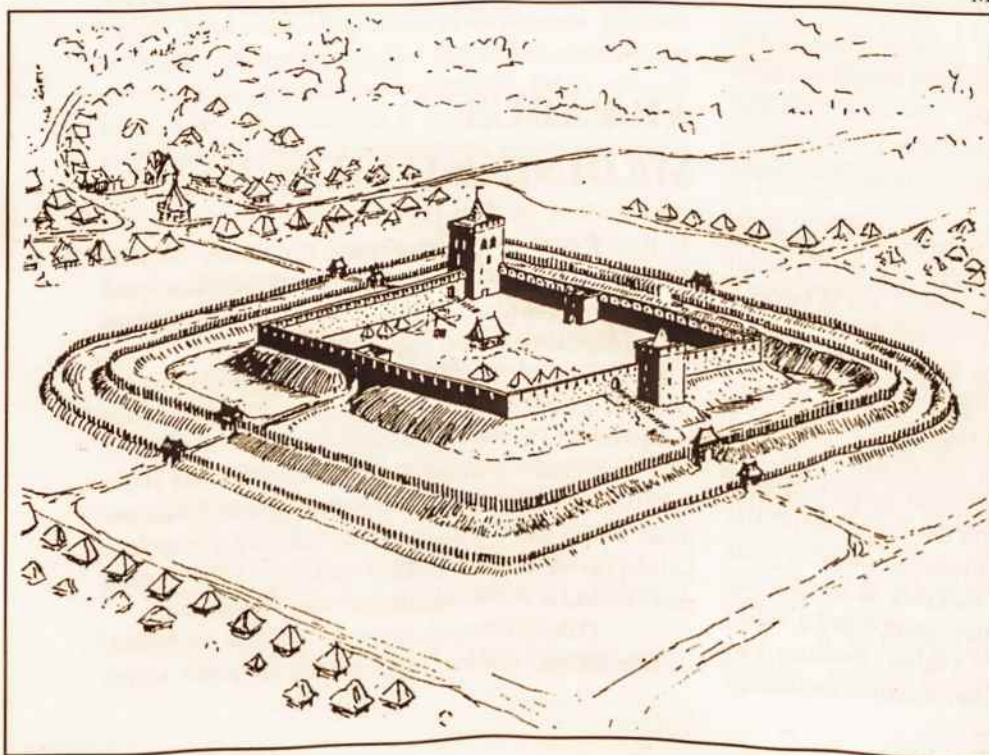
Visi pripažįsta, kad trūksta pilies ŠEIMININKO! Pasiūlyta sušaukti posėdį visų virš minėtų įstaigų ir nuspręsti, kas bus pilies Šeiminkas. Sudaryti planą pilies panaudojimui, pav. muziejui, koncertams ir vaidinimams po atviru dangumi, mokinių vizitams, turistams ir t.t. Kaip paskutiniame posėdyje valdžios atstovas pareiškė: "kai bus šeiminkas - atsiras ir pinigai!".

Taigi, laukiame Medininkų pilies ŠEIMININKO!

Tikėkime, "ir vėl sugrįš pavasaris, pabus Medininkų pilis, sulapuos aplinkui medžiai, vėl kils aukštyn galingos pilies sienos. Ir vėl jaunimas stovyklaus pilies kieme, skambės lietuviška daina... Sugrįš į pilį Mindaugas, Vytenis, Vytautas, Kazimieras. Juos saugos žuvusiųjų pasieniečių vėlės. Vietiniai žmonės pasijus vėl lietuviais esą. O mes visi važiuosime į Medininkų pilį naktį po žvaigždėtu dangumi pasiklausyti legendų apie Lietuvos senovę..."

LEONAS MASKALIŪNAS

Medininkų Pilies Atstatymo Fondo
Pirmininkas

Medininkų pilies projekto
perspektyva. Archit. S.
Lasavickas.

M. Sakalausko nuotrauka

MEDININKŲ PILIES ATSTATYMO FONDO (M.P.A. FUND) AUKOTOJAI

1. Mecenatai (\$1,000 ir daugiau)

\$34,500 - Filomena Kantautienė-Masiokienė (Broniaus, Vinco ir Vlodo Masiokų atminimui).

\$5,360 - Albertas ir Irena Kereliai.

\$3,000 - IPSA International.

\$2,500 - Lietuvių Fondas.

\$2,000 - Vilniaus Krašto Sąjunga, (a.a. Jono Tijūno atminimui.),

\$1,100 - Leonas ir Nijolė Maskaliūnai, Jonas ir Marija Šimoniai, (a.a. Jono ir Marijos Šimonių ir Juzės Bardzilauskų atminimui).

\$1,000 - Vytautas ir Vanda Šliūpai, (Dr. Jono Šliūpo Archyvo atminimui), Gediminas Balanda, Amalija ir Mykolas Jagučiai, Rožė G. Mainelytė-Jasinskienė, Jonas ir Danutė Ščiukai, Vydūno Fondas (Akademinis Skautų Sąjūdis).

Per Jurgį Želkuską, MPA [galiotinį] Austrijoje:

A800 - Lietuvių Akademinė Korp! Romuva,

A350 - Petras Bimba,

A130 - Soc. Globos Moterų Dr-ja.

2. RĖMĖJAI (\$100 iki \$999)

\$500 - American Lithuanian Engineers & Architects, Inc., Sofija ir Adolfas Jelioniai, Vida Kosmonas.

\$350 - J. Jankūnas (pirmasis aukotojas).

\$300 - Marija ir Antanas Rudžiai, Vytas ir Janė Peseckai.

\$250 - Algirdas Dūda, Dalius Vasys.

\$200 - Vytautas ir Danutė Anoniai, Rev. Alfonsas Babonas, Tadas ir Irena Bukaveckai, Viktoras ir Dana Kochanauskai, Birutė ir Julius Lintakai, Jonas ir Roma Mildažiai, Algis ir Violeta Pauliai, Ada Sutkus, Kęstutis Tautvydas, Rev. I. Urbonas.

\$175 - Dr. R. Sidrys.

\$150 - Algimantas ir Birutė Bublys, Toni Iuro Debra Braun, Juozas ir Giedrė Končiai, Vaclovas ir Vanda Mažeikai, Alfonsa ir Vlada Pargauskai, Povilas ir Nijolė Stelmokai, G.M. Šernas, Kazimieras Rimkus, A. ir V. Valavičiai.

\$140 - Algirdas ir Danguolė Gustaičiai.

\$125 - Anthony Bobelis.

\$110 - Bonus Masiokas.

\$100 - Domas Adomaitis, Vytautas ir Natalija Aukštuoliai, Ran & Calol Amashus, Jurgis ir Dana Bendikai, Algirdas ir Danutė Basiuliai, Marius Blynas, Eugenijus Bartkus, George Z. Brinkis, Algimantas Bublys, Rimantas Blinstrubas, Robert & Mayda Block, George Z. Brinkis, Antanas ir Vanda Brazdžiūnai, Vytautas ir Danguolė ir Aldona Čepėnai, K.P. Devenis, A.B. Gleveckas, Dalia ir Rimas Jakai, Edmundas ir Jūra Jasiūnai, Vytautas Jonaitis, Vincas Kamaitis, Jonh Kučingis, Jean & Petras Lekučiai, Algirdas Leškys, Monika Lembertas, Linas Maskaliūnas, P.R. Meilus, Vytautas Mikūnas.

2. RĖMĖJAI (\$100 iki \$999)

\$100 - Dominic & Ada Misiuliai, Peter P. Molis, Jonas Motiejūnas, Vladas ir Valerija Plepiai, Veronika Paovys, Marytė Puškonienė, Romas Pukštys, Kazys Račiūnas, Egidijus Radvenis, Joel & Crolyn Rosenbacher, Susan & Robert Rosenbacher, Oregonas & Anna Rovinskas, Walter Rusk, Rima ir Linas A. Sidrys MD, Bronius Snarskis, Eugene Stonikas MD, Leonas Stonikas, Apolonija Šenbergas, Gytis Šernas, Dalia ir Liudas Šleniai, Dana Šlenienė, Genovaitė ir Kazys Trečiokai, Leo Trečiokas, Dr. V.V. Urba, A. Šarūnas C. ir Audronė M. Užgiris, Sigutė ir Juozas Užupiai, Anthony Valis (a.a. Juozo Laboko atminimui), Vito V. & Regina G. Val, Jonas ir Bernice Vasiai, Jonas Vainius.

3. AUKOTOJAI (mažiau \$100)

\$75 - Bronė Čižikas, Roland ir Nijolė Zdaniai. Walter Sinkus.

\$65 - Zigmas ir Virginija Grybinai.

\$50 - Tadas Balža, Ona Bertašienė, Richard Garbus, Dr. D. Girdraitis, Viktorija Karaitienė, Jonas ir Juzė Kučinskai, Augustinas Laucius, Antanas ir Laima Luneckas, Diane Quentos, Vytautas Sinkus, Vincent Trumpa, Joseph Vadopalas, Michael ir Laima Vansauckai, L. ir E. Volkovickiai, Vytautas ir Aldona Andriuliai, Stasys Jokubauskas, Birutė Jasaitienė, Benedict & Vera Mitkus, Linas & Deborah Mitkus, Vacys & Cilė Mitkus, Rimantas ir Rita Penčylai, Halina Plaušinitienė, Nancy Rosenbacher, Joseph & Loretta Simon, Aldona Šmulkštienė, Alina ir Regina Vadeisa, Ramojus ir Aldona Vaičiai, Eugenijus ir Irena Vilka, Pranė Ažuolienė, Jeronimas Gaižutis, John ir Anelė Gibelevičiai, Jonas Kučinskas, Vaclovas Nenortas, Aldona G. Olis, Augustas ir Stella Paškonis, Anicetas Simutis, Vytautas Tamošaitis, Alfonsas Tumas, Tadas Varanka.

\$47 - Rita ir Petras Bernotavičiai.

\$40 - Valdas ir Rauda Gelažiai, Bronius Krokys, Aniceta Giedraitis.

\$30 - R. Romas Budreika, Ona Elestien, Antanas Paužuolis, Elijus ir Aldona Kaminkas.

\$25 - Laima ir Andy Grygie, Kazys Barūnas, Ona Garūnas DDS, G.K. Baukus ir Pamela Cooren-Baukus, Teklė Bogužas, J.J. Dargis, Victor Kovaitis, Ina Kurauskienė, Jonas Martinkus, Aldona Mackevičienė, Z.A. Raulinaitis, Nijolė ir Vladas Užubaliai, Motiejus Vaišnys, Roma ir A.L. Čepulis MD, Joseph Noreika, Marija Žigaitis-Gelažius.

\$20 - Raymond Ošlapas, Viktorija Paliulis, Ona ir Stasys Ruibiai, Balys Raugas, Gražutė Sirutienė, Albinas Šmulkštys, John Totoraitis, Daina Variakojis, Izabelė Adomaitis, Vladas Gily, John Svera, Julija Vailokaitis, Jonas Vėlūtis.

\$10 - Lena Baleckis, Algirdas Brazinskas, Zigmas Grybinas, Jonas Prakapa, Estera J. Alšėnas, John P. Jodwalis, Mery Unolis, Marytė Ivanauskaitė, Kasimir ir Gilanda Matonis, Vincas Žebertavčius.

\$ 5 - Elena Zapustas.

M.P.A. FONDO SUVESTINĖ

\$83,136.59.....Aukos ir palūkanos

\$32,687.00.....Pervesta į Lietuvą už atliktus darbus

\$50,439.59.....Balansas

2003.05.12

M.P.A. FONDO IŽDININKAS TADAS BUKAVECKAS

SKAUDI NETEKTIS

Prieš pat Velykas, sužinojome apie netektį mūsų brangaus žmogaus - Alberto Jono Kerelio, garbingojo Lietuvos patrioto, talentingojo architekto, visuomenės veikėjo, Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos pirmininko, Mokslo ir kūrybos simpoziumų organizatoriaus, palikusio neišdildomus pėdsakus ne tik Čikagoje, bet ir Lietuvoje.

A.a. architektas Albertas Jonas Kerelis gimė 1926 metais balandžio 22 dieną valdininko šeimoje Joniškėlyje. Augo ir mokėsi Kybartuose. 1944 m. vasarą sovietų armijos patrankų šūviams artėjant į Kybartus, Albertas su tėvais pasitraukė iš gimtinės į Vokietiją. Antrojo pasaulinio karo audrom Europoje nurimus, Kerelių šeima laikinai įsikūrė tremtinių stovykloje amerikiečių zonoje. Albertas mokėsi Štutgarto Aukštesniojoje Technikos mokykloje. Paaiškėjus, kad į Tėvynę grįžti nebus galima, Kereliai 1949 m. emigravo į JAV ir apsigyveno Čikagos mieste. 1950 m. Albertas buvo pašauktas atlikti karinę prievolę JAV kariuomenėje. Po pradinio karinio apmokymo ir muštro, jis dalį savo tarnybos kariuomenėje praleido Korėjoje. Atlikus karinę prievolę, Albertas, kaip Korėjos karo veteranas, buvo garbingai paleistas iš kariuomenės į atsargą, pradėjo studijuoti architektūrą Illinojaus universitete Urbanoje. 1958 m. pavasarį įsigijo bakaluro laipsnį architektūroje, susituokė su jurbarkiete, Lietuvos skautų sąjungos tremtyje vadove, Irena Ausukaityte. Irena ir Albertas Kereliai darniai sukūrė lietuvišką šeimą, augino tris dukteris - Jovitą, Gintarę, Dainę ir sūnų Albertą Jaunesnįjį. Albertas padėjo žmonai Irenai tvarkyti jaunos šeimos kasdieninius reikalus, pats dirbo įvairiose Čikagos architektų įstaigose. 1962 m. išlaikė Illinojaus valstijos architekto egzaminus, gavo leidimą verstis privačia praktika, buvo priimtas į Amerikos Architektų Institutą (A.I.A.), įsteigė savo architektūros firmą „Kerelis and Associates“, kurią vėliau pavadino „Facilities Design, LTD“. 1968 m. Čikagos miesto mero jis buvo paskirtas Čikagos miesto Cook apygardos (county) architekto pareigoms, vadovauti miesto įstaigai, kuri tikrino ir tvirtino architektų parengtus naujų būstų ir pastatų statybos projektus. Tarnaudamas Čikagos miesto administracijos įstaigai, Albertas dalyvavo demokratų partijos veikloje, palaikė draugiškus ryšius su Čikagos miesto administracijos vadovais. Neužmiršo ir Čikagos lietuvių. Reikalui esant, jis pats stengėsi išrūpinti namo ar pastato statybai reikalingą leidimą, talkininkavo Marquette Parko lietuviams, kad miesto administracija pavadintų vieną gatvę - „Lithuanian Plaza“. Šiose architekto pareigose jis išdirbo iki 1991 m., pasitraukė į pensiją, vadovavo savo firmai „Facilities Design, LTD“ Hickory Hills, IL. Sūnui Albertui Jn. perėmus firmos vadovavimą, liko jo patarėju.

Kaip architektas, per 30 kūrybingų metų Albertas J. Kerelis suprojektavo Čikagoje ir jos apylinkėse virš 1000

Arch. Albertas Kerelis

gyvenamųjų būstų, įvairių pastatų - mokslo, prekybos ir pramonės. Atliko rajoninius išplanavimus Illinojaus, Wisconsin, Indianos, Michigano, Ohio valstijose. Paminėtini komercinių pastatų įgyvendinti projektai: Moraine Valley Community College, Restoranas La Margarita, Lakewood Office...

Albertas J. Kerelis nuo pat jaunų dienų priklausė Lietuvių bendruomenei, buvo Lietuvių fondo narys, taip pat Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos (ALIAS) narys, ilgametis ALIAS Čikagos skyriaus ir ALIAS centro valdybos pirmininkas, žurnalo „Technikos žodis“ bendradarbis ir redakcijos kolegijos narys. Ilgus metus dirbo ir organizavo įvairius architektų ir inžinierių kultūrinius renginius, sąjungos suvažiavimus ir skyrių susirinkimus. Padėjo suruošti Illinojaus universiteto Urbanoje architektų studentų darbų parodą Lietuvių Centre Lemonte. Parodoje buvo eksponuoti palaimintojo Jurgio Matulaičio bažnyčios projekto Lietuvoje Illinojaus universiteto studentų architektų konkurso darbai. Drauge su inžinieriu Broniu Masioku sukūrė Lietuvos tarybos nario profesoriaus Stepono Kairio paminklo projektą. Sukurtas projektas laimėjo ALIAS paskirtą premiją. Iš granito iškaltas paminklas pastatytas Lietuvių tautinėse kapinėse Čikagoje.

1990 m. birželio 1 d. 44-oji sovietinės blokados Lietuvai diena. Tūkstančiai lietuvių autobusais suplūdo į JAV sostinę, prie JAV Atstovų rūmų Kapitolijaus didžiulė lietuvių minia reikalavo, kad Sovietų Sąjunga nutrauktų ekonominę blokadą

Lietuvai, kad prezidentas Bush pripažintų nepriklausomos Lietuvos vyriausybę. Su trispalvėm vėliavom demonstracijose dalyvavo ir ALIAS narių būrys, kurio priekyje žygiavo Albertas Kerelis su plakatu: "MR. PRESIDENT, WE, AMERICAN-LITHUANIAN ENGINEERS & ARCHITECTS ASSOCIATION, INC. URGE YOU TO SUPPORT AND ACKNOWLEDGE FREELY ELECTED GOVERNMENT OF LITHUANIA. Po demonstracijų, ALIAS nariai aplankė ambasadorių Stasį Lozoraitį Jn. Lietuvos Respublikos ambasadoje.

Architektas Abertas Jonas Kerelis Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumo veiklos pradininkas, organizatorius ir prelegentas. Mintis organizuoti Mokslo ir kūrybos simpoziumus brendo Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungoje. Šis sumanymas buvo svarstomas ALIAS 1968 metų suvažiavime Cleveland. Pirmas Mokslo ir kūrybos simpoziumas tapo įgyvendintas 1969 m. Čikagoje. Albertas Kerelis vėliau buvo simpoziumo IV-to, VI-to, VIII-to ir X-to tarybos pirmininkas. 1989 m. VI-asis simpoziumas buvo ypatingas tuo, kad į jį iš okupuotos, bet jau besiveržiančios laisvėn, Lietuvos atvyko 114 mokslininkų. Albertas Kerelis visus juos gražiai ir draugiškai sutiko, globojo ir užmezgė bičiuliškus ryšius. 1991 m. VII-ajam Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumo dalyviai mokslininkai jau susirinko Tėvynėje - Vilniuje ir Kaune. Jo atidaryme, Vilniaus sporto rūmuose, dalyvavo apie 6,000 pasaulio lietuvių. Kaip ALIAS atstovas, susirinkusius pasveikino architektas Albertas Kerelis, palinkėjo Lietuvai realios nepriklausomybės ir, apžvelgdamas Simpoziumų reikšmę, pabrėžė, kad mokslas turi tarnauti savo kraštui, pagerinti jo žmonių gerovę, JAV lietuvių mokslininkų vardu, VII-ojo Mokslo ir kūrybos simpoziumo vadovui dr. Romualdai Ozolui įteikė JAV vėliavą, plėvėsavusią 1990 metais per lietuvių demonstracijas Vašingtono Kapitolijuje.

Septintojo simpoziumo metu, Albertas susitiko Vilniuje su Lietuvos Kultūros Fondo pareigūnais. Kilo mintis, kad lietuviai išeiviai prisidėtų prie planuojamo Medininkų pilies atstatymo. Albertas Medininkų pilį pirmą kartą aplankė 1988 metais, negalėjo atsistebėti jos didingumu. Minčiai, kad išeiviai padėtų atstatyti Medininkų pilį karštai pritarė. 1991 m. rudenį ALIAS Čikagos skyriaus narių susirinkime, Albertui Kereliui pasiūlus, įkūrė Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos (ALIAS) padalinį - Medininkų pilies atstatymo fondą (MPAF). Netrukus lietuvių visuomenė Amerikoje ir Australijoje buvo supažindinta su Medininkų pilies atstatymo projektu, pradėtos rinkti Medininkų pilies restauravimui lėšos. Irena ir Albertas Kereliai tapo pirmisiais fondo mecenatais. Rekonstrukcijos darbams prasidėjus, Albertas kasmet aplankydamas Medininkų pilies vietovę, skrupulingai domėjosi darbų būkle,

rezultatais ir problemomis. Restauravimo darbams įpusėjus, parašė laišką Lietuvos Respublikos ministrų pirmininkui Algirdui Brazauskui, prašė peržiūrėti Mindaugo karūnavimo 750-ajam jubiliejui skirtas lėšas ir į jubiliejinius renginius įtraukti ir didžiausią Lietuvoje gardinę pilį - Medininkus. 2001 m. rudenį Albertas turėjo neužmirštamą susitikimą Prezidentūroje Vilniuje su prezidentu Valdu Adamku. Susirinkime, kuriame dalyvavo Kultūros ministras ir kiti aukšti valstybės pareigūnai, buvo plačiai diskutuojami Medininkų pilies restauracijos reikalai.

Lietuvos Respublikos pilietis architektas Albertas J. Kerelis, šalia kitų savo įsipareigojimų, 1996 m. sausio mėn. įsteigė ir vadovavo Čikagoje Lietuvos Tėvynės Sąjungos (LK) remėjų sanbūrį. Sambūrio tikslas - remti Tėvynės Sąjungą (LK) Lietuvoje aukomis, drąsinančiu žodžiu, ruošti renginius, kurių metų Tėvynės Sąjungos (LK) vadovai turėtų galimybę pasisakyti. Sambūrio istorinis pirmas narių susirinkimas, kuriame dalyvavo Tėvynės Sąjungos (LK) pirmininkas prof. V. Landsbergis, buvo vasario 5 d. Irenos ir architekto Alberto Kerelių rezidencijoje Palos Park, IL.

2002 m. pavasarį Albertas dalyvavo ALIAS Čikagos skyriaus meno ir kūrybos parodoje Jaunimo Centro Čiurlionio meno galerijoje, eksponavo savo sukurtus architektūros projektų perspektyvas ir akvarėlės darbus. Tai buvo, gal būt, jo paskutinis viešas pasirodymas Čikagoje.

Š.m. sausio 23 dieną Albertas Kerelis savo namuose sukviėtė ALIAS valdybos narius metiniam posėdžiui. Po sėkmingo posėdžio, atsisveikinant, Albertas sakė, kad už kelių dienų skrenda į saulėtą Floridą, sušilti ir jėgų pasisemti. Žadėjo grįžti namo dar prieš Velykas ir su mylima savo šeima švęsti Velykas, taip pat tą dieną ir savo gimtadienį. Šaltos, vėjuotos ir pilkos dienos slinko Michigano ežero pakrantėje. Iš saulėtos Floridos Alberto skambutis nebesuskambėjo. Balandžio 15 dieną Alberto žmona Irena su giliu liūdesiu pranešė, kad negailestinga liga, su kuria Albertas jau ilgai kovojo, pakirto jo gyvybę. Albertas mirė balandžio 14 dieną Naples, Floridoje. Balandžio 21 dieną Petkaus laidojimo namuose Lemont'e buvo atsisveikinimas su velioniu. Kitą rytą, po šv. mišių Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijos bažnyčioje, gausus tautiečių būrys velionį palydėjo į šv. Kazimiero kapines, kur buvo palaidotas.

Nuliūdę liko žmona Irena, dukterys: dr. Jovita su vyru Raimundu Gilius, anūakai Lukas ir Linas, Gintarė su vyru Kurt Thaus, anūakai Aleksandras, Andrius ir Petras, Dainė su vyru Dovydu Rosenbacher, anūakai Artūras ir Gabrielė, sūnus Albertas Jn. su žmona Lilija, anūakai Rasa ir Albertas III-čias, bei kiti giminės ir artimieji. Dėl mūsų bendražygio ir bendradarbio netekties, "Technikos žodžio" kolektyvo vardu, užjaučiame velionio žmoną Ireną Kerelienę, jo šeimą ir artimuosius.

VYTAUTAS PESECKAS

ALIAS ĮNAŠAS M&K SIMPOZIUMUI

KAZYS G. AMBROZAITIS, MD

Išlydint ilgos atminties architektą Albertą Kerelį Amžinybėn, neišsvengiamai tenka prisiminti jo ir ALIAS narių įnašą, organizuojant M&K simpoziumus.

Pirmajam laisvojo pasaulio lietuvių mokslininkų simpoziumui idėją ir pradžią davė inžinierius Bronius Nainys, kuris tuo metu buvo ir JAV LB pirmininku. 1969 jis pasitelkė aktyviai veikiančių trijų profesinių organizacijų atstovus ir sutarė bendrą programą, kuri galėtų pasitarnauti mokslininkų susipažinimui ir pasirodymui visuomenei. To projekto užnugaryje buvo B. Nainio vadovaujama Lietuvių Bendruomenė.

Pirmojo simpoziumo pradinės organizacijos dokumentų nedaug, kai kurie dokumentai atiduoti LTSC archyvams. Simpoziumas pavyko ir rado pritarimo.

1973 metais jau vyko antrasis simpoziumas, kuris jau įgavo tam tikrą formą. To renginio techninės komisijos pirmininku buvo Jonas Jurkūnas, o rengėjais atžymėtos trys organizacijos: Lituanistikos Institutas (J.Gimbutas), ALIA sąjunga (P.Mažeika) ir ALG s-ga (G.Balukas). Formaliai jų tarpe LB nesimatė, tačiau simpoziumo globėjais prisistatė LB pirmininkai – V.Volertas ir J. Gaila su savo valdybomis. Laimingu atveju, mokslinės programos komiteto pirmininku sutiko būti prof.dr. Vytautas Vardys ir į savo komitetą pakvietė visų trijų profesinių organizacijų mokslinius atstovus: S.Matą, R.Šilbajorį ir J.Valaitį. Mokslinė komisija kruopščiai atrinko simpoziumo dalyvius, nes norinčių dalyvauti jau buvo daug. Prof. Vardys reikalavo, kad visas simpoziumas būtų LB globoje. Po simpoziumo organizatoriai išleido leidinį, talpinantį paskaitų santraukas dviem kalbom. Tilpo 56 paskaitų santraukos, o 27 nepateko, turbūt pavėlavo. Leidinėlis buvo aukšto mokslinio lygio ir sukėlė entuziazmą nesustoti, ber tokius parengimus tęsti kas 4 metai. Tada J.Jurkūno komisijoje buvo ir A.Kerelis.

1977 metais buvau pakviestas suorganizuoti III M&K Simpoziumą. Teko konsultuoti dr. V.Vardį, kuris aiškiau nustatė tokių simpoziumų tikslą. Tuo laikotarpiu visuomenėje buvo nerimas dėl ilgai užsitęsios Lietuvos okupacijos ir pavojaus lietuviškai kultūrai. Grėsė pavojus, kad laisvasis pasaulis leis Lietuvą ištrinti iš Europos žemėlapiu. Dr.V.Vardys įtikino, kad mūsų reikšmingesnis ginklas yra mokslas ir kūryba, reikia eiti per universitetus ir mokslininkų pagalba atkreipti politikų dėmsį į okupuotą ir naikinamą Lietuvą. Tokiu būdu nustatėme vienu iš tikslų – per mokslą ir tautinę kultūrą siekti Lietuvai laisvės. Antra- paskaitas skaityti lietuvių kalba ir tobulinti naujus techninius terminus, ir trečia- supažindinti visuomenę su lietuvišiais mokslininkais, dirbančiais Amerikos mokyklose ir industrijoje ir tuo pakelti entuziazmą laisvinimo darbams.

Tiems tikslams siekti, reikėjo formalios ir pastovios organizacijos. Prof. Rimvydą Šilbajorį pakvietėme būti mokslinės programos komiteto pirmininku. Su juo aptarėme

29 pastovios organizacijos pagrindus. Teko pakviesti teisiniu patarėju adv. Povilą Žumbakį, jam perdavėme principus ir pagal tai Žumbakis paruošė organizacijos įstatus, inkorporavo Illinois valstijoje ir parūpino atleidimą nuo fed. mokesčių. Ši darbą adv. Žumbakis atliko už gratis (registracijos mokečiai ir techninis apipavidalinimas mums kainavo 131.40 dol.). Originaliame dokumente „LITHUANIAN SYMPOSIUM ON ARTS AND SCIENCES“ pirmieji direktoriai yra įrašyti: dr. K.Ambrozaitis, dr.G. Balukas, dr.D.Giedraitis, St. Jokubauskas, Alb. Kerelis, dr.J.Puzinas, dr. Janina Reklaitis ir M.Remys. Vyriausias M&K S organas yra taryba, kurią sudaro du delegatai iš keturių organizacijų: ALGS, ALIAS, The Institute of Lithuanian Studies, Inc. ir Lithuanian – American Community of USA, Inc.

Tokia pirmoji formali Trečiojo M&K Simpoziumo taryba mane išrinko tos tarybos pirmininku. Man pačiam teko būti kartu ir Organizacinio komiteto pirmininku. Pasikviečiau inž. Juozą Rimkevičių to komiteto pirmininko pavaduotoju, kuris su kitais vietiniais komiteto nariais nešė milžinišką darbų naštą. J.Rimkevičius, pagal Mokslo komiteto pirm. prof. R.Šilbajorio nurodymus, labai kruopščiai paruošė ir išleido 280 psl. leidinį su to simpoziumo pranešėjų biografijomis ir paskaitų santraukomis. Tą leidinį nusiunčiau Vilniaus u-teto rektoriui prof. Jonui Kubiliui, kuris labai nustebto sužinojęs, kad tiek daug lietuvių dirba Amerikos universitetuose ir rodė kitiems mokslininkams. Nuo to momento Vilniaus universitete kilo susidomėjimas ir šioks toks ryšys, paslapčia sekė mūsų darbus. Laike simpoziumo organizavome parodas ir kitus kultūrinius parengimus, pakvietėme Liet. Rašytojų draugiją įteikti to meto paskirtas premijas. Iškilmingame parengime buvo įteikta pirmoji literatūros premija rašytojui I.Merui, kuris atvyko iš Izraelio. Prašėme Lietuvių Bendruomenę, kad organizuotų vadinamus pilnates posėdžius, kurie sutraukė daugiausia publikos, nes buvo diskutuojamos aktualios temos. Sustojau ties trečiuoju simpoziumu, nes jis buvo svarbus persiorganizavimo atžvilgiu. Tokia organizacijos forma išsilaikė iki dvyliktojo simpoziumo.

Sekančio IV M&K S tarybos pirmininku jau buvo išrinktas Albertas Kerelis, o Organizacinio komiteto pirmininku Juozas Rimkevičius. To simpoziumo mokslininkų biografijų leidinys jau išaugo iki 456 psl. Su Albertu Kereliu teko dirbti dar daugelio simpoziumų tarybose. Šeštojo simpoziumo mokslininkų biografijų leidinys turėjo 520 psl. Septintasis (1991) ir devintasis (1995) simpoziumai įvyko Lietuvoje, tarybos pirm. išrinkome prof. V.Landsbergį. Lieuvoje simpoziumai vyko kitoje aplinkoje, nes jų organizavime dalyvavo valdiški universitetai, tačiau pagal mūsų modelį. Atskirai paminėtinas X-sis simpoziumas 1997 m. Chicagoje. Atostogavome kartu su Albertu Kereliu Meksikoje prie Pacifico, jo žmona Irena, dar du inžinieriai ir kt. Su Kereliu daug valandų praleidome diskutuodami simpoziumo pagrindine tema, kurią buvo pasiūlęs P.Narutis. Kerelis buvo užsispyręs paminėti 1941

m. sukilimą ir Lietuvos rezistenciją. Mažuma buvo prieš tą temą. Kereliui būnant tarybos pirmininku, pravedėme nutarimą ir simpoziumas ypatingai gerai pavyko. Pirmą kartą Lietuvos universitetai atsiuntė savo rektorius, kai kurie pastebėjo, kad tuo klausimu vežasi namo daug naujos medžiagos.

Šiais metais XII M&K S tarybos pirm. yra Vytautas Narutis. Sąlygos, aplinka ir tikslai pasikeitė. Lietuva jau laisva. Kyla klausimas, koks tikslas tokius simpoziumus tęsti, į kuriuos atvyksta apie šimtas mokslininkų iš Lietuvos? Visiškai susilpnėjus mūsų profesinių organizacijų veiklai ir narių skaičiui, tokio masto parengimas sunkiai įvykdomas. Visi buvę Mokslo programų vedėjai buvo išimtinai aukšto lygio mokslininkai. Nepaprastai sumanūs buvo ir Organizacinio kom. pirmininkai. Buvo surenkama kartais virš \$40,000 pajamų, bet išlaidos būdavo kartais didesnės. Klausimas, kiek buvo surinkta šiais metais ir ar yra reikalo prašyti, kad laikas simpoziumui persitvarkyti?

Iowa valstijos
universiteto
profesorius V.M.
Tamashunas

ILGA KELIONĖ Į LIETUVĄ

VINCAS BŪDA

Kaip Fulbraito (Fulbright) fondo stipendininkui 2002-2003 metų sandūroje teko puiki galimybė daugiau nei pusmetį padirbėti Iowa State universitete, įsikūrusiame nedideliame Ames miestelyje. Iš vieno amerikiečio atsitiktinai išgirdau apie šiame universitete ilgai dirbusį profesorių Viktorą Tamašiūną, tad, kai tik pasitaikė proga su juo susipažinti asmeniškai, ja nedelsdamas pasinaudojau.

Viktoro Tamašiūno gyvenimo kelias, vaikystėje patirta lietuviškoji aplinka, pagaliau jo tėvų kelio iš Lietuvos kaimo į Amerikos miestą nuotrupos gali būti

įdomios ne vienam tautiečiui, tiek gyvenančiam JAV ir turinčiam panašios patirties, tiek gyvenančiam Lietuvoje ir nieko panašaus nepatyrusiam...

Na, o jeigu reiktų tik labai trumpai paminėti svarbiausius profesoriaus Viktoro Tamašiūno, kurį draugai vadina tiesiog Vik, gyvenimo momentus ir datas, tektų suminėti šias. Gimė 1925 m. rugsėjo 21 d. Sioux City, Iowa valstijoje, išėvė iš Lietuvos šeimoje. 1943 m. pradėjo humanitarines studijas Liberal Arts, Morningside College, Sioux City. Studijas nutraukė šaukimas į JAV armiją. Karo su Japonija dalyvis Burmoje (1944 – 1946 metais). Po karo 1946-1950 metais studijavo Iowa valstijos universitete, Inžinerijos fakultete, įgijo bakalauro diplomą. Dirbo Good Year ir Wilson Foods firmose Nebraskos valstijoje. Nuo 1956 metų – vėl Iowa valstijos universitete, kur praėjo kelią nuo instruktoriaus iki profesoriaus. 1991 m. išėjo į pensiją, šiuo metu profesorius emeritus.

Tačiau visa tai – tik sausos statistinės eilutės. Kaip dažnai būna, už jų nesimato tikrojo žmogaus – tokio, kokį man teko sutikti.

Aplankiau profesorių Viktorą Tamašiūną jo bute ramioje Adams gatvelėje, kur aplink – gana daug gamtos. Tiesiog per verandos langus gali pamatyti ne tik vejoje laigančių laukinių triušų, voverių ar burundukų – jų netrūksta ir visame mieste, kadangi nėra valkataujančių kačių – bet ir gana atsargių gyvūnų – elnių, tikriausiai užklystančių nuo netoliese esančio dirbtinio ežero... Jau pirmojo apsilankymo metu profesorius ištraukė ir parodė seną ir, matyt, didelę brangenybę – tvarkingai sulankstytą dar 1956 m. JAV išleistą didelio formato Lietuvos žemėlapi. Jo sudarytojas Juozas Andrius (talkinamas įžymių kalbininkų A. Salio bei Stp. Kolupailos) Gardino, Lydos, Breslaujos, Ašmenos, Pastovio, Suvalkų ir Augustavo bei jų apylinkių teritorijas dar tebepriskyrė Lietuvai... Tame žemėlapyje jau ne sudarytojų, bet apžiūrai patiesto egzemplioriaus savininko pieštuku pažymėtas vienas, matyt, profesoriumi labai svarbus taškas. Nuo jo tvarkingai, gal tik inžinieriams- projektuotojams būdingu braižu tiesi linija-strėlė šauna tiesiai į žemėlapio pakraštį ir ten tuo pačiu pieštuku prie jos priglausti du žodžiai – Voltūnų kaimas. Tai nedidukas – žemėlapyje net nepažymėtas kaimas, esantis kiek šiaurryčiau Ukmergės, tuometinėje Žemaitkiemio apskrityje. Voltūnai Viktorui yra savotiškas Lietuvos centras, svarbiausias ir gyviausias ryšys su Lietuva, nes būtent čia yra abiejų jo tėvų gimtinė, čia jie užaugo, iš čia leidosi į tolimą kelionę Amerikon. Iš čia į Ameriką jie atvežė ir aukštaičių tarmę, kurios daugybė atgarsių girdėti Viktoro žodyne.

Apie savo tėvus Viktoras gali pasakoti labai daug. Jis turi išsaugojęs įdomių relikvijų – nuotraukų, dokumentų. Tad nesunku atsekti netgi kai kuriuos tolimesnius giminystės ryšius. Štai mama – Veronika (mergautinė pavardė – Rozmanaitė), gimusi 1887.11.27 Jurgio ir Onos (mergautinė pavardė – Laurinavičiūtė) dukra. Į Ameriką iš Lietuvos išvyko 1913 m., keliavo traukiniu iki Bremeno (Vokietija), toliau – laivu iki New York ir vėl traukiniu iki Sioux City. Tėvas – Jonas Tamašiūnas, Stanislovo sūnus, gimęs 1879.06.10, į Ameriką atvyko per Roterdamą (Olandija) ir New York kiek anksčiau – 1906 m. Amerikoje tėvas dirbo fabriko darbininku, keletą metų – netgi žveju. Mama sukosi namuose,

tvarkė namų ūkį, rūpinosi ir vargo su penkiaais vaikais, iš kurių net trys nesulaukė mokyklinio amžiaus – mirė nuo įvairių ligų... Tad per visą gyvenimą angliškai ji ne per daug teišmoko. Kita vertus, anuomet tos kalbos jai nelabai ir reikėjo: viskas aplinkui buvo lietuviška – ir parduotuvės, ir kaimynai, ir bažnyčia...

Saugo Viktoras ir rusišką tėvo karinės tarnybos dar caro armijoje liudijimą, iš kurio matyti, kad jam teko net 5 metus su kaupu tarnauti Šiaurės Kaukaze. Įdomios tuometinio kario pareigos – būgnininkas! Išverčiau jam rusišką įrašus. Nustebino tai, kad nors šiame dokumente yra skyrius apie sužeidimus, tačiau jame nieko neįrašyta. Tuo tarpu Viktoras žino, kad tėvas iš šiaurės Kaukazo buvo perkeltas į Korėją ir Mandžiūriją, kur dalyvavo kare su Japonija. Tame kare tikrai buvo sužeistas. Tačiau gerai tebeatmenant rusiškų institucijų tradicines vingrybes-gudrybes, kažki ar reikia tuo labai stebėtis: tokio fakto nenuslėpus, gal būtų tekę "cholop'ui" karinę tarnybą trumpinti?...

Iš tėvų Viktoras perėmė aukštaičių tarmę. Net ne kalbininkui įdomu pasiklausyti senų žodžių, posakių. Štai Viktoras nežino žodžio "labas". Tokio žodžio nežinojo ir jo tėvai, nes visi sakydavo: sveikas! O juk išties iš žodžio "sveikas" sudarytas ir žodis "sveikintis". Tad sveikinantis logiška būtų taip ir sakyti – sveikas, o ne labas! Jei sakai "labas", išeitų, – "labiniesi", ne sveikiniesi... Gražiai jis pasako: "susitikim subatoj"... "tyku ši rytą"... "nori kavos ar arbotos"... "aplink aibė žemės"... "karę pobaigė"... "možas"... "moma"... "šunys"... "vištukė"... ir t.t. Gal net kalbos žinovams su tokiu žmogumi būtų įdomu pabendrauti?

...Vaikystė su tėvais Sioux City prabėgo greitai. Baigęs mokyklą, 17-metis Viktoras pradėjo studijuoti gimtajame mieste, netoli namų esančiame Morningsaid koledže humanitarinius mokslus, - norėjo tapti istorijos mokytoju arba dėstytoju. Tačiau studijuoti teko labai neilgai. Nepraėjus nė savaitei po pirmojo semestro baigimo, gavo šaukimą į JAV armiją. Tada jam jau buvo sukakę 18 metų, - šaukiamasis amžius. Tai buvo 1944-jų metų sausis. Antrasis pasaulinis karas dar nebuvo pasibaigęs...

- Tarnavau lauko artilerijoje, - pasakoja Viktoras. Karinę tarnybą pradėjau 1944 m. Po 17 savaičių bendrųjų apmokymų buvau pasiūstas užjūrin – Indijon, kur didelėje karinėje bazėje mus dar apmokė, o tada su kitais buvau pasiūstas į Burmą. Ten teko tarnauti ir kariauti iki pat karo su Japonija pabaigos. Pačioj pabaigos dar buvau permestas į Kiniją, į pajūrį netoli Honkongo, bet tuo metu amerikiečiai Hirosimoje numetė atominę bombą, ir japonai pasidavė... Karas baigėsi. Man jis baigėsi laimingai, nebuvau sužeistas, nors dalyvavau ir sunkiuose mūšiuose. Mano, kaip artileristo, pareigos buvo stebėti priešo pozicijas ir reguliuoti artilerijos ugnį. Vienas prieš vieną kovoti neteko. Karabiną savigynai turėjau... Bet gerai, kad jo nereikėjo panaudoti, nereikėjo nušauti nei vieno japono, nors ir prieš. Burmoje kariavau būdamas 19-os metų, ir tikrai buvau dar kvailas: kartą, kai japonų artilerija prieš ataką intensyviai šaudė, ėjau pažiūrėti kaip tas atrodo... Gerai, kad pažiūrėjimas baigėsi laimingai! Vyresnieji mane, ir kitus tokio pat amžiaus karius vadino vaikais (boys). Karo laikotarpiu su dar vienu tada 19-mečiu labai susidraugavau – ir dabar esam geri draugai, palaikom ryšį, susirašinėjam... Jis – Huston'e... Karo žiaurumą matyti irgi teko.

Kai paėmėme pirmąjį – Bhamo – miestą, gatvėse gulėjo daug japonų karių kūnų... Jie susisprogdino, kad nepasiduotų gyvi...

Po karo mintis apie istorijos mokytojo arba dėstytojo karjerą vėl ėmė suktis Viktoro galvoje. Po šešerių metų "pertraukos" tapti mokytoju buvo gal jau per vėlu... Įtakojo ir kariuomenėje įgyta patirtis, todėl Viktoras pasirinko anuomet jaunimo tarpe labai populiarius - inžinerijos mokslus. Jis įstojo į gimtosios valstijos universitetą (Iowa State University), Inžinerijos fakultetą. Čia ir baigė pramonės inžinerijos srities studijas 1950 metais bakalauro (B.S.) diplomu. 1952 m. tapo oficialiai pripažintu specialistu, galinčiu užsiimti privačia praktika (Registered engineer, Iowa State) – gavo sertifikatą, kurį dailiai įrėmintą pakabinęs ant sienos iki šiol saugo tarp pačių brangiausių profesinių relikvijų. Šešerius metus dirbo inžinieriumi, tiek privačiai, tiek ir įvairiose firmose, tačiau traukė dėstytojo darbas (teaching). "Teaching" amerikiečiai supranta bet kokią darbą – nuo vaikų darželio auklėtojos iki mokyklos mokytojo ar universiteto profesoriaus...

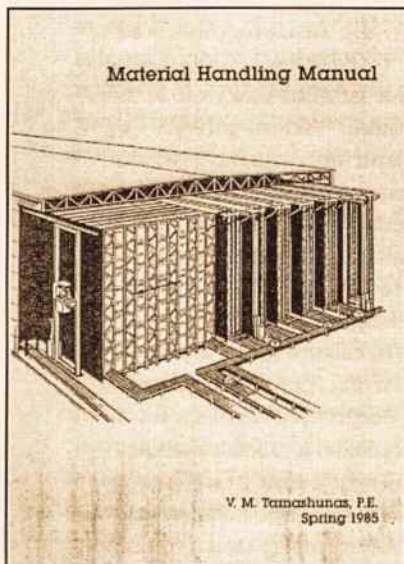
Tokio darbo ir pradėjęs ieškoti, Viktoras susilaukė pasiūlymų iš Nebraskos ir Viskonsino universitetų.

- Apie mano gautus pasiūlymus kažkaip sužino Iowa universiteto Inžinerijos fakulteto dekanas, pasikvietė mane ir sako: "Mes žinom tave, tu žinai mus – ar nenorėtum dirbti universitete?". Aš norėjau likti Iowa, nes čia jaučiausi geriausiai – vis tik mano gimtoji valstija... Tad savo Alma Mater pasirinkau Iowa State... Dabar taip neatsitiktų, nes universitetai labiau nori žmonių iš kitų universitetų...

Taip 1956 metais Viktoras grįžo į tą patį universitetą, kuriame studijavo, dabar jau - dirbti dėstytoju (instruktor), o kartu – tęsti studijų. 1959 m. gavo pramonės inžinerijos srities magistro (M.S.) diplomą ir tais pat metais jau tapo profesoriumi-asistentu. Po trijų metų – 1962 m. – Viktoras Tamašiūnas jau docentas (Associate profesor), o nuo 1974 m. – profesorius.

- Tuo metu ypatingos mokslinės veiklos, publikacijų (kaip reikia dabar) nereikėjo. Todėl turiu jų nedaug, - aiškina profesorius, - visą laiką daug dėščiau, pradžioje - daugiau jaunesnių kursų studentams, vėliau – vyresniems, daug paskaitų skaičiau įvairių firmų inžinieriams.

Kaip sako pats profesorius, oficialiuose dokumentuose rašomi du jo vardai – Viktoras ir Motiejus (Victor Matthew Tamashunas). Tad V.M. Tamashuno pavardę galima rasti ant kelių jo paruoštų studijoms reikalingų knygų viršelių: "Laboratory Manual for Industrial Engineering Design", "Plant Engineering and Design", "Material Handling Manual". Pastarosios išleisti net trys leidimai – 1984, 1986 ir 1989 m.m. Per visą pedagoginės veiklos

Profesoriaus V.M. Tamašiūno vieno iš vadovėlių, skirtų Universiteto inžinerijos specialybės studentams, viršelis.

universitete laikotarpį V. Tamašiūnas dėstė net 8 įvairius kursus, tokius kaip pramonės “Pramonės inžinerijos įvadas”, “Darbo jėgos išteklių valdymas”, “Pramonės inžinerijos koncepcijos”, “Pramonės organizavimo teorija” ir kitus. Tikslumo dėlei visus juos pateikiame taip kaip jie buvo vadinami universitete, angliškai: Introduction to Industrial Engineering Concepts; Industrial Organizational Theory; Advanced Work Measurement. Be aukščiau minėtų leidinių ir paruoštų bei skaitytų kursų, Viktoras Tamašiūnas paruošė (su bendraautoriumi) ir 28 minučių trukmės universiteto studentams skirtą mokomąjį videofilmą “On the Movie: An Introduction to Material Handling”. Savo mėgiamai pedagoginei veiklai universitete prof. V. Tamašiūnas atidavė išstisus 35 metus. Per tą laikotarpį jis turėjo nemažai studentų iš įvairių šalių, bet iš Lietuvos nepasitaikė nei vieno...

Na, o jaunystės potraukis istorijai išliko. Bet jis – tik hobis: profesorius ir dabar domisi istorijos temomis, nemažai skaito. Paklaustas apie keliones, jis tuojau gyvai prisimena savo jaunystės laikų didžiąsias. Juk būdamas dar visai jaunas kareivukas, keliavo aplink visą pasaulį! Iš New York buvo nuskraidintas į Indiją, iš ten - į Burma ir Kiniją, o iš Kinijos – laivu per Ramųjį vandenyną (kita svieta puse) – grįžo atgal į Ameriką, į Seattle... Tik Lietuvoje niekada neteko būti. Tiesa su Lietuva susijusius įvykius profesorius seka: prumeruoja anglų kalba leidžiamus žurnalus “Lithuanian Heritage”, “Lithuania Museum Review”, su jais supažindina ir savo draugus amerikiečius. Aukštaičių tarme kalbančiam Viktorui bendrine lietuvių kalba rašanti spauda sunkiai įskaitoma – buvo užsisakęs laikraštį “Keleivis”, tačiau po metų atsisakė...

- Kol Lietuva nebuvo laisva, važiuoti Lietuvon netgi negalėjau. Po nepriklausomybės paskelbimo – kas kita. Bet Doris (žmona, vokiečių kilmės amerikietė) nebuvo linkusi. Dabar jau mirusi... Perna norėjau su Balzeko grupe nuvažiuoti, bet tos išvykos nebuvo, o šiemet jie važiuoja, kai mūsų (kariavusių Burmoje) susitikimas Filadelfijoje... Tad kelionė lieka planuose...

Straipsnio autorius Vincas Būda - Vilniaus Universiteto Ekologijos instituto vyriausiasis mokslinis darbuotojas, habilituotas gamtos mokslų daktaras, Cheminės ekologijos laboratorijos vedėjas. Gimė 1948.12.6. Kaune, 1967-72 m.m. studijavo Vilniaus universitete, Gamtos mokslų fakultete, igijo biologo-biofiziko kvalifikaciją. Dirbo Zoologijos ir parazitologijos institute (dabar - reorganizuotame į Vilniaus Universiteto Ekologijos institutą, ten pat studijavo doktorantūroje. Maskvos universitete apgynė biologijos mokslų daktaro disertaciją (Lietuvoje nostrifikuota į daktaro), Ekologijos institute - habilituoto daktaro darbą. Paskelbė apie 100 mokslo darbų, turi 2 išradimus. Dirbo mokslinį darbą Berlyno Humboldtų Universitete Vokietijoje, Lundo Universitete Švedijoje ir Iowa State Universitete JAV. Darbai atžymėti Prof. Heringo memorialinio fondo (Londonas) ir Tarptautinio mokslo fondo premijomis. Už mokslo darbų ciklą “Gyvūnų elgsenos reguliatorių tyrimai” tapo 2002 metų Lietuvos Mokslo premijos laureatu (su bendraautoriais). Rašo mokslo populiarius straipsnius. Yra “Technikos žodžio” skaitytojas, TŽ rašo pirmą kartą. Dukros Jurgita (1979) ir Indrė (1983) studijuoja Vilniaus Universitete.

PILKAS KUBAS DIDŽIAJAM M.K.Č.

ALMANTAS BRUŽAS

Neutrali galerijos architektūra turėtų padėti išsiklausyti į M.K. Čiurlionio kūrybos gelmes

Perspausdinta iš laikraščio
“Statybų Pilotas” 2003 m. Nr. 5 (94).

Kauno Vieniybės aikštės muziejų komplekse prieš 35 metus pastatyta kuba, kur saugomas bei eksponuojamas žymiausio Lietuvos menininko Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūrybinis palikimas, - kiekvienas žino nuo mokyklos suolo. Tačiau mūsų genijaus darbai beveik dešimtmetį buvo laikomi netinkamomis sąlygomis, o galerija prašyte prašėsi kapitalinio remonto. Architektės Gražinos Janulytės-Bernotienės suprojektuota rekonstrukcija pagaliau baigta, o iš pagrindų atnaujintos ekspozicinės bei saugojimo erdvės jau laukia M.K.Č. kūrinių bei meno mylėtojų.

SENASIS TŪRIS IŠLIKO NEPAKITĖS

Greta architekto V.Dubeneckio Vytauto Didžiojo karo muziejaus ir M.K. Čiurlionio dailės muziejaus komplekso 1968 metais buvo pristatyta galerija, skirta eksponuoti šio menininko kūrybą. Architekto Felikso Vito

vakarinėje pusėje suprojektuotas beveik aklas santūrios architektūros kubo formos statinys nekonkuravo su senesniais muziejaus korpusais. Vos kelių stiklo juostų praskaidrintą galeriją su kompleksu architektas sujungė siauru įstiklintu "kakliuku".

Iniciatyvos suremontuoti aptriušusį prakiurusiu stogu pastatą ir pritaikyti jį šiuolaikiniams kūrinių saugojimo ir eksponavimo reikalavimams ėmėsi Lietuvos fondas iš Čikagos – jis skyrė lėšų moderniai vidaus mikroklimato reguliavimo sistemai įrengti. (Plačiau "Technikos Žodis" 2002 m. Nr. 3, TŽ red.) Na, o rekonstrukcijai pinigų šiaip taip surado valstybė. 1996 metais surengtą uždarą galerijos rekonstrukcijos architektūrinį konkursėlį laimėjo architektų G. Janulytės-Bernotienės, G. Balaišio ir E. Balaišienės kolektyvas. Architektė G. Janulyte-Bernotienė "Statybų pilotui" sakė, kad tada parengė net tris projekto variantus, iš kurių realizuoti buvo pasirinktas pats paprasčiausias (kituose buvo siūlyta koncertų salę įrengti ant galerijos stogo ar įkasti po žeme). Realizuojant šį rekonstrukcijos variantą, statinio gabaritai išliko tie patys, tačiau jo viduje neliko ne vienos architektų nepaliestos vietos.

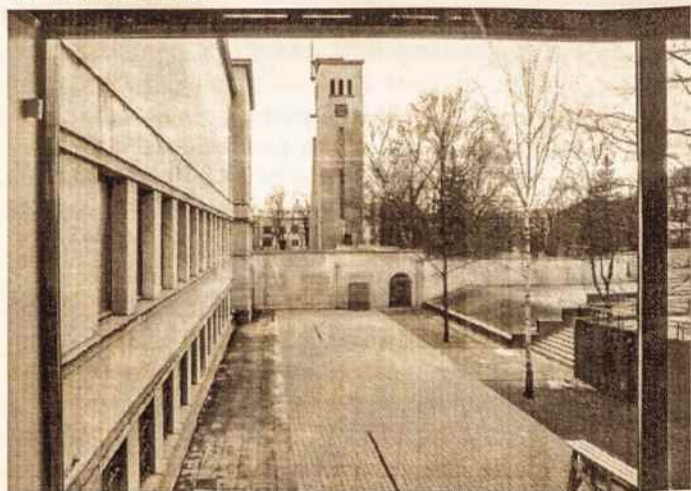
M.K. Čiurlionio galerijai plėsti buvo naudojami vidiniai rezervai. Rangovei "Marijampolės statyba" išraususi pusrūsį, buvo "sukultūrinta" erdvė po visu pastatu. Be to, po rekonstrukcijos paskaidrėjo ir kiek praplatėjo statinį su V. Dubeneckio muziejumi jungianti galerija, paaukštėjo ir pailgėjo muzikos salė, o vidus tapo gerokai erdvesnis, talpesnis. Pusrūsioje įrengtos įvairios techninės bei pagalbinės patalpos, edukacinė klasė, o po stikline galerija – grafikos bei rašytinių dokumentų ekspozicijos salytė. Pastato pirmajame aukšte suprojektuotas vestibulius, administracinės patalpos, darbo fonduose kabinetas su saugykla, muzikos salė ir su senuoju muziejų kompleksu jungianti galerija. Kone visą antrojo aukšto erdvę užima pagrindinė ekspozicinė salė. Iš kiemo į pastatą galima patekti pro įėjimo portiką, tačiau paprastai bus vaikstoma per įstiklintąją galeriją iš muziejaus senojo korpuso. Aukštus vieną su kitu jungia senojoje vietoje išlikusi laiptinė bei neįgaliesiems pritaikytas liftas.

PILKI FASADAI ĮKŪNIA ČIURLIONIŠKĄ DVASIA

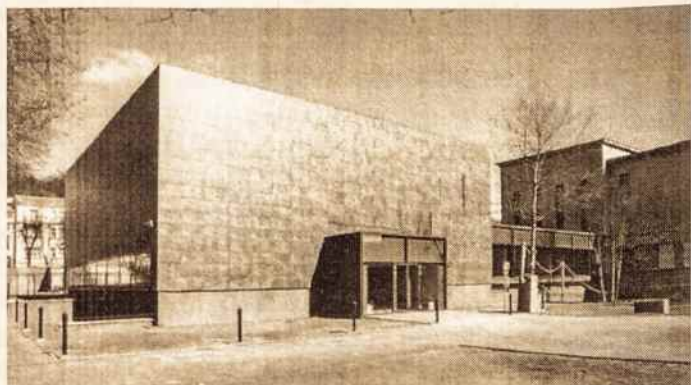
Rekonstrukcijos projekto autoriai M.K. Čiurlionio galerijos fasadus iš pradžių buvo sumanę tinkuoti granitiniu tinku, tačiau vėliau pasirinko šiuolaikiškesnę apdailą – didelio formato akmens masės plyteles. Iš baltojo, juodojo ir pilkojo kabamųjų fasadų variantų pasirinktas neutraliausias paskutinysis. Pasak architektų, pirmuoju atveju gretimi senieji muziejų statiniai atrodytų pernelyg nušiuurę, o antruoju – galerijos fasadai su jais smarkiai kontrastuotų. Architektė G. Janulytė-Bernotienė sakė, kad dėl rekonstrukcijos konsultavosi ir su pastato autoriumi architektu F. Vitu, kuris pritarė rekonstrukcijai šiuolaikinėmis architektūrinėmis priemonėmis. "Subtilaus rašto pilkos plytelės atitinka čiurlioniškąją meninę dvasią ir paryškina su klasicistiniu simetriškumu kontrastuojantį galerijos modernų kitiškumą muziejų komplekse", - pasirinkimą paaikšino G. Janulytė-

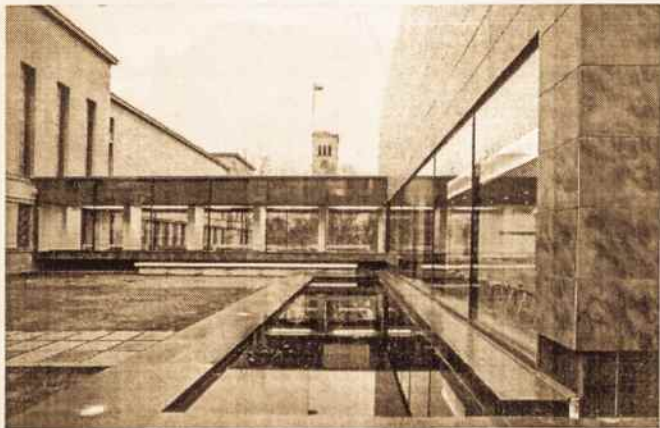
V. Vidžiūno skulptūrinė kompozicija "Karaliai" po rekonstrukcijos perkelta į kitą vietą. Čia ji įgavo geresnę šviesą, bet blogesnį foną, kuris jai yra nemažiau svarbus.

Ši M.K.Č. galerijos rekonstrukcija greičiausiai dar nepaskutinė. Kada nors į galeriją galbūt pateksime ir iš K. Donelaičio gatvės. Šio funkcinio ryšio nebuvimas iki šiol – atrodo kaip anachronizmas.

Tamsi fasadų apdaila kubo formos pastatui suteikia rimties ir solidumo, kuris architektūriškai pabrėžia M.K. Čiurlionio reikšmę. Tačiau labiausiai neiški taip ir liko galerijos kiemelių paskirtis.

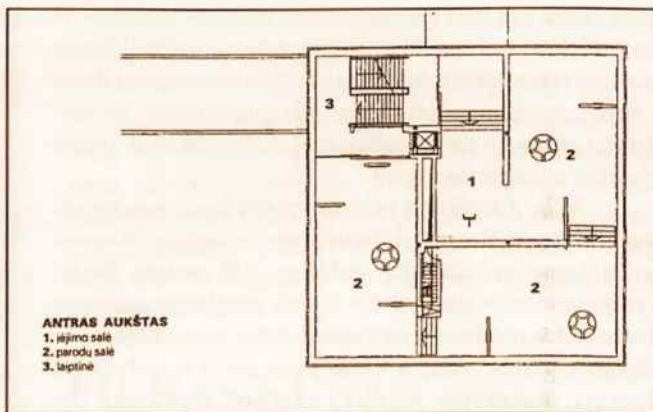
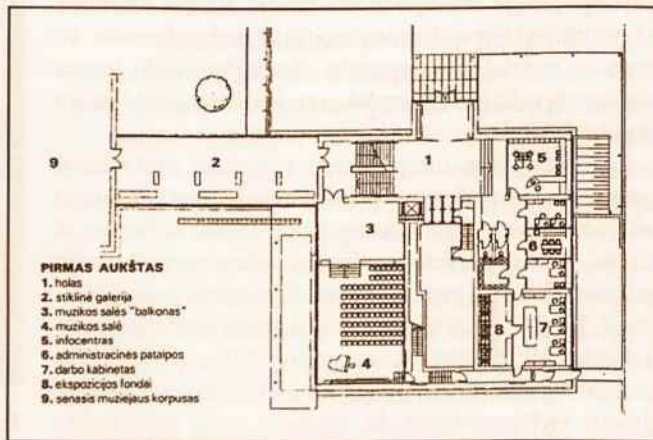
Rekonstravus galeriją dar labiau išryškėjo savarankiškas jos charakteris dėl kurio derinys su tarpukario architektūros ansambliu tapo kontrastingesnis.

Bernotienė. Šiuolaikišką pastato architektūrinį charakterį eksterjere įtvirtina peržvelgiama stiklinė galerija bei aukštos muzikos salės vitrinos. Ypač išraiškingai jos atrodo vakare nuo V. Putvinskio gatvės, kai į kiemą kartu su šviesa išsilieja šių patalpų interjeras. Ateityje įspūdi dar labiau sustiprins atspindžiai palei muzikos salės vitrinas ištįsusiame baseinėlyje. Tamsi fasadų apdaila pastatui suteikia rimties ir solidumo, kuris architektūriškai tarsi pabrėžia M.K. Čiurlionio reikšmę.

INTERJERE – DRAMATIŠKI PAVEIKSLŲ MOTYVAI

Architektai G. Janulytė-Bernotienė, E. Riepšas, L. Bulakienė ir E. Žurkus galerijos interjere vystė keletą motyvų - stiklo, medžio ir balkšvų bei tamsių plokštumų kontrasto. "Prislopintos spalvos padėjo interjere sukurti M.K. Čiurlionio paveikslams būdingą dramatišką atmosferą, o šviesių bei tamsių tonų kontrastas turi simboliškai perteikti mirties ir gyvenimo dualizmą", - sumanymą dėstė G. Janulytė-Bernotienė. Žalvo stiklo šviečiančios juostos juodose lubose atsiliepia į vandens tematiką M.K. Čiurlionio kūryboje, o interjero elementai iš šviesaus medžio simboliškai teigia gyvybę.

Antrojo aukšto ekspozicinėje erdvėje tvyranti prieblanda apsaugos M.K. Čiurlionio paveikslus nuo ardančios šviesos poveikio ir padės lankytojams sukonzcentruoti dėmesį į tai, kas čia svarbiausia - meno kūrinius. Architektūriškai išraiškingas apšvietimas iš po nišų ekspozicinių salių palubėje bus įjungiamas tik per ypatingas progas. Pagal architekto F.Vito sumanytų senųjų išplanavimo schemų spirale nuosekliai kylančias parodų sales rekonstrukcijos autoriai suskaidė tamsiais ekspoziciniais ekranais. Šis

architektūrinis sprendimas bei minėtų nišų atbrailos palubėje priartina parodines erdves prie gana mažo M.K. Čiurlionio darbų mastelio, suteikia joms paslaptį, daugiau įvairovės. Lankytojus čia pirmiausiai pasitiks drobė su garsiojo mūsų dailininko ir kompozitoriaus portretu bei specialiai pagamintame molberte išeksponuotas įžanginis paveikslas.

Dar didesnė prieblanda yra siauroje pusrūsių ekspozicinėje salytėje, kur bus galima išvysti M.K. Čiurlionio grafikos darbus bei rašytinius dokumentus. Architektai tamsiomis spalvomis čia sukūrė pagarbią it kolumbariume atmosferą. Jai optimizmo kiek įpučia pro stiklines duris į vidinį kiemą bei siaurą langų juostą palubėje prasiskverbianti saulės šviesa.

TRYKŠTA OPTIMIZMU

Muzikos salė - viena svarbiausių M.K. Čiurlionio galerijos vidaus erdvių. Rekonstrukcijos autoriai ją prailgino ir paaukštino, todėl pagerėjo akustika. 141 m² ploto patalpoje, kur yra 100 sėdimųjų vietų, o už originalaus baro iš stiklo bei medžio esančiame "balkone" yra stovimosios vietos, bus galima ne tik klausytis M.K. Čiurlionio muzikinių kūrinių įrašų, bet ir rengti konferencijas, skaityti paskaitas ir pan. Svarbų architektūrinį vaidmenį vizualiai šiltame salės interjere vaidina medinė siena su žaisminga šviečiančių vertikaliųjų štrichų kompozicija bei juodose lubose "inkrustuota" šviečianti žalvo stiklo juosta.

Vis dėlto svarbiausias interjero akcentas čia bus priešakyje išeksponuota 1909 metais specialiai "Rūtos" draugijos pirmajam spektakliui M.K. Čiurlionio sukurta įspūdingų gabaritų scenos uždanga.

Individualiai suprojektuotame jos ekspoziciniame stende panaudotas specialus antireflekcinis stiklas "Amiran", kuris leidžia gėrėtis tikromis kūrinių spalvomis. Salės erdvė vizualiai dar labiau praplečia iki žemės nuleistos vitrinos bei aplinką atspindintis baseinėlis už jų. Atitrūkti iš uždarų ekspozicinių erdvių atmosferos geriausiai galima stiklinėje galerijoje. Čia, prisėdus ant suoliukų, pro plačias vitrinas galima akis pailsinti priešakinio bei užpakalinio kiemų vaizdais. Kitas pagrindines patalpas nuo kai kuriems muziejams būdingos klaustrofobiškos atmosferos apsaugo plačiai panaudotas berėmis stiklas.

KIEMUOSE KARALIAUS SKULPTŪROS

Architektė G. Janulytė-Bernotienė sakė, kad projektuojant galerijos rekonstrukciją teko daryti daug kompromisų. Dauguma - dėl labai sudėtingos technologinės dalies, kūrinių saugojimui keliamų ypatingų reikalavimų. Architektūriniai kompromisai buvo daromi ir stengiantis palikti senųjų pastato žymių. Vis dėlto tokia pagarba pastato autoriui kai kur disonuoja su šiuolaikiško interjero vientisumu. Pavyzdžiui, dėl siaurų angų į lauką bei ažūriškų laiptų palengvėjusioje laiptinėje gana masyvios medinių turėklų formos atrodo per sunkios, o atnaujinti apskriti šešių fotelių junginiai šiuolaikiškose antrojo aukšto ekspozicinėse erdvėse yra tarytum svetimkūniai.

Pagal šiuolaikinius muziejinius reikalavimus atnaujintos galerijos patalpos jau pasiruošusios pristatyti M.K. Čiurlionį vietas bei užsienio lankytojams. Tačiau, "Statybų piloto" žiniomis, teks palaukti vasaros - Šveicarijoje dar nepagamintos specialios ekspozicinės kasetės. Dar laukia nemažai darbų ir tvarkant aplinką. Užpakaliniame kieme planuojama pastatyti tris tarpukario skulptūras: skulptoriaus R. Antinio akmeninį "Kristų" ir skulptoriaus V. Zikaro bronzinius "Filosofą" bei "Liūdesį". Žemutinę šio kiemo terasą šiltuoju metu laiku ketinama išnaudoti muzikos koncertams. Beje, nugara į V.Putvinskio gatvės fasadą stovėjusi "Trijų karalių" skulptūra, architektų sprendimu, pakeitė vietą - nukeliavo link stiklinės galerijos ir "atsisuko" į rytus. Architektė G. Janulytė-Bernotienė sakė, kad ką tik paaiškėjo, jog panašioje vietoje ji turėjo stovėti ir pagal autoriaus skulptoriaus V. Vildžiūno pirminį sprendimą, na, o į šešėlį prie šiaurinio fasado skulptūra buvo nustumta vykdant tuometinio Lietuvos CK sekretoriaus valią. Visą laiką tylėjusi skulptūra pučiant stipriam vėjui dabar gaudžia, kaip ir buvo sumanęs skulptorius.

Nors lėšos rekonstrukcijai buvo skiriamos laiku, rangovė "Marijampolės statyba" atlikti darbus

³⁵ gerokai užtruko. "Statybų piloto" žiniomis, kartėlis liko ir daugeliui prie rekonstrukcijos prisidėjusių subrangovinių firmų.

GERIAUSIA VIETA KONTEMPLIUOTI M.K. ČIURLIONIŲ

Pagal G. Janulytės-Bernotienės, E. Riepšo, L. Bulakienės ir E. Žurkaus projektą rekonstruota M.K. Čiurlionio galerija - per pastaruosius nepriklausomybės metus bene vienintelis šiuolaikinėmis architektūrinėmis priemonėmis iš pagrindų atnaujintas muziejus. Gerokai atnaujintas statinys nuo šiol tinkamai reprezentuos žinomiausio pasaulyje Lietuvos menininko kūrybą ir sustiprins kultūrą gerbiančios šalies įvaizdį. Be to, dabar galime būti tikri, kad gėrėtis ciklu "Pasaulio sutvėrimas", "Rex", "Zodiakas" ir kitais kosmologiniais bei simbolistiniais paveikslais ar grafikos darbais galės ir ateities kartos. Nors pati M.K. Čiurlionio galerija savo architektūra ir estetinė įtaiga toli gražu neprilygsta joje ekspozuosiems meno kūriniams, turbūt ji pakankamai gerai atliks savo pagrindinę paskirtį - juos reprezentuoti, saugoti ir sudaryti architektūrinį foną kontempliacijai.

M.K. ČIURLIONIO GALERIJOS REKONSTRUKCIJA V.Putvinskio g. 55, Kaunas

Užsakovas: M.K. Čiurlionio nacionalinis dailės muziejus. **Projektuotojas:** G. Janulytės-Bernotienės studija. **Architektai:** Gražina Janulytė-Bernotienė, Ernestas Riepšas, Loreta Bulakienė, Evaldas Žurkus (techninio projekto bendraautorai - G. ir E. Balaišiai). **Konstruktorius:** Gracijonas Povydis. **Gen. rangovas:** AB "Marijampolės statyba". **Parametrai:** 1.418 m², 6,4 mln. Lt. **Datos:** architektūrinis konkursas 1996 m., projektavimas 1998-2000, statyba 2000-2002. **Fasadas:** ventiliuojama sistema "Aliva", didelio formato akmens masės plytelės "Cooperativa Ceramica D'imola" (UAB "Hidruva"); granitinis tinkas. **Stogas:** danga - ruloninė. **Vitrinos:** aliuminio su šviesą atspindinčiais stiklais "Saint-Gobain" (UAB "Savoja"). **Šildymas, vėdinimas, kondicionavimas:** UAB "Santehiniai darbai". **Liftas:** AB "Kauno liftai". **Technologinė įranga, automatika, ryšiai:** UAB "Fima".

INTERJERAS

Lubos: dažytas gipskartonis, stiklas, akustinės plokštės. **Sienos:** tinkas, dažai. **Grindys:** akmens masės plytelės (UAB "Hidruva"), kiliminė danga (UAB "Vaineta"), parketas. **Laiptai:** akmens masės plytelės (UAB "Hidruva"), kietmedis. **Berėmis stiklas:** UAB "Vežo statyba". **Individualus ekspozicinis stendas:** 10 mm storio specialus grūdintas stiklas "Amiran" (UAB "Vežo statyba"). **Baldai:** individualūs - "Genio baldai" (UAB "Limenta"). **Šviestuvai:** UAB "Elektromarkt". **Dekoratyvinė sienelė:** UAB "Kalstas".

LIETUVIAI TECHNIKINĖJ LITERATŪROJE

Skyriaus Redaktorius Dr. Jonas Bilėnas, 75 Beaumont Dr., Melville, NY 11747-3431

TŽ-1962.HISTORY

2. J. LAUKAITIS, Rochester, NY, 1970-71.	3	18. J. MAURUKAS, Eliria, OH, 1963.	1
3. A. LAURINAITIS, US, 1963.	1	19. P. MAŽEIKA, Washington, DC, 1960-85.	18
4. J. LASKAUSKAS, New Philadelphia, 1975.	1	20. S. MAZILIAUSKAS, Troy, MI, 1959-85.	10
5. Regina LAVECKIS, Weastwood, MA, 1983.	1	21. B. MIČIULIS, Milwaukee, WI, 1969.	2
6. J. LAZAUSKAS, Patentai USA+7 valstybės.	378	22. A. MICKEVIČIUS, San Francisco, CA, 1971.	1
7. R. LEGECKIS, Washington, DC, 1945-83.	8	23. J. MICKUS, Bloomington, Minnesota, 1971.	1
8. A. LEIGA, Penfield, NY, 1969.	1	24. J. MICUTAITĖ, Chicago, IL, 1985.	4
9. B. LEIMONTAS, Highland Park, IL, 1971.	1	25. S. MIKNAINIS, Chicago, IL, 1967.	1
10. E. LENKAUSKAS, Cleveland, OH, 1984-85.	2	26. A. MILAUSKAS, Trenton, MI, 1969.	1
11. G. LEKŠYS, El Segundo, CA, 1969.	1	27. J. MILIONIS, Somerset, NJ, 1970.	1
12. A. LIUBINSKAS, Des Plains, IL, 1985.	6	28. Birutė MINIATAS, Chicago, IL, 1965-68.	3
13. A. LIULEVIČIUS, Chicago, IL, 1989.	1	29. E. MISULIS, Watertown, NY, 1968.	1
14. A. LUKAS, Chicago, IL, 1985.	1	30. P. MITALAS, Ottawa, Canada, 1967.	3
15. L. LUKOŠEVIČIUS, Mūnich, Germany, 1982.	1	31. R. MITALAS, Ontario, Canada, 1979-81.	5
16. A. LUKSAS, Chicago, IL, 1971.	2	32. A. MILIAUSKAS, Trenton, MI, 1969-84.	2
17. A. LUTZ, Chicago, IL, 1985.	1	33. J. MILIONIS, Franklin, NJ, 1970.	1
VISO "L" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI: 410		34. Birutė MINIATAS, Chicago, IL, 1965-68.	3
1. A. MAČIULAITIS, Bethpage, NY, 1983-85.	22	35. E. MISULIS, Warertown, NY, 1968.	1
2. C. MACKUS, Santa Monica, CA, 1980.	1	34. G. MITALAS, Ottawa, Canada, 1967.	3
3. J. MALDUTIS, Keynoter, Switzerland, 1980.	1	35. R. MITALAS, Ottawa, Canada, 1979-81.	6
4. P. MALINAUSKAS, Oak Ridge, TN, 1965-66.	3	36. F. MITRONOVAS, Urbana, IL, 1962.	1
5. I. MALIŠKA, Montreal Canada, 1985-89.	15	37. V. MOŠINSKIS, Springfield, PA, 1964-68.	4
6. I. MARGIS, Vilnius, Lietuva, 1985.	1	38. F. MOSOVIČIUS, New York, NY, 1961.	1
7. J. MANKUS, Endicott, NY, 1971.	1	39. R. MOTEKAITIS, New York City, NY, 1963.	1
8. A. MARCHERTAS, Lincoln, NE, 1963-85.	2	40. R. MUKULIS, Kaunas, Lietuva, 1970.	1
9. V. MARCHERTAS, Chicago, IL, 1985.	1	41. D. MURAUSKAS, Cleveland, OH, 1969.	1
10. M. K. MARTINKUS, 1979-80.	3	VISO "M" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI: 149	
11. S. MARTINKUS, Storrs, CT, 1979.	2	1. S. NARBUTAS, Arlington Heights, IL, 1971.	1
12. V. MARTINONIS, Brookline, MA, 1965-71.	2	2. V. NARUTIS, Chicago, IL, 1973-85.	11
13. Č. MASAITIS, Aberdeen, MD, 1961-80.	7	3. A. NASVYTIS, Cleveland, OH, 1963-71.	9
14. V. MASTIS, Chicago, IL, 1963-66.	3	4. B. NAUJOKAS, Arlington Heights, IL, 1972.	1
15. L. MASULIS, Ohio, 1971.	1	5. J. NAVICKAS, Huntington Beach, CA, 1970-72.	2
16. S. MATAS, Brecksville, OH, 1967-1980.	5	6. A. NOREIKA, Pittsburgh, PA, 1977-83.	2
17. R. MATULIS, Columbia, MO, 1964-65.	2	8. L. NORMANTAS, East Hiram, ME, 1964.	1

9. K. NORVAIŠA, South Boston, MA, 1971. 1
10. M. NORUŠYTĖ, Chicago, IL, 1985. 9
11. M. NORUŠIS, Chicago, IL, 1975-85. 7
12. A. NORVILAS, Chicago, IL, 1985. 1
- VISO "N" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI: 45**
1. Danutė ORENTAS, Peoria, IL, 1964. 1
2. R. OŠLAPAS, Hines, IL, 1985. 1
3. G. OZŪNAS, China Lake, CA, 1983. 1
- VISO "O" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI: 3**
1. D. PAJAUJYTĖ, New York, NY, 1974. 1
2. M. PAKŠTYS, Rhode Island, RI, 1969-78. 6
3. R. PALAS, Urbana, IL, 1971. 1
3. V. PALČIAUSKAS, Seattle, WA, 1967-81. 19
4. W. PANGONIS, West Chester, PA, 1971. 1
5. A. PAPLAUSKAS, Maskva, Rusija, 1971. 1
6. D. PAŠKAUSKY, Groton, CT, 1962-77. 6
7. E. PAUKŠTELIS, Urbana, IL, 1963-64. 3
8. J. PAUKŠTELIS, Urbana, IL, 1963-64. 3
9. J. PAULAUSKAS, Brooklyn, NY, 1971. 1
10. R. PAULIUKONIS, Cleveland, OH, 1967-71. 4
11. L. PAULIUS, Clarendon Hills, IL, 1971. 1
12. A. PEDIŠIUS, Munich, Germany, 1982. 1
13. B. PETKAUSKAS, Heidelberg, Germany, 1982. 1
14. J. PETKUS, Chicago, IL, 1963-69. 2
15. J. PETRAŠKA, San Francisco, CA, 1984. 1
16. R. PIPYNĖ, Evanston, IL, 1966. 2
17. R. PLEPYS, Midland, MI, 1971. 1
18. A. POCIUS, Westport, CT, 1971. 1
19. A. PODHKUD, Lancaster, PA, 1966. 1
20. J. POLIKAITIS, Chicago, IL, 1977-81. 5
21. A. POŠKAS, Kaunas, Lietuva, 1986. 1
22. A. POŠKUS, Lancaster, PA, 1966-71. 4
23. P. PRANCKEVIČIUS, Detroit, MI, 1982-85. 3
24. K. PUGEVIČIUS, Brooklyn, NY, 1976-85. 2
25. A. PUODŽIUKINAS, Lietuva, 1969. 1
26. V. PUZINAUSKAS, College Park, MD, 1962. 1
- VISO "P" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI: 72**
1. K. RAČIŪNAS, Cicero, IL, 1966. 1
2. R. RAČKAUSKAS, White Oak, MD, 1971-76. 2
3. F. RAGAS, De Soto Co, Inc., 1966. 1
4. E. RAGELIS, Washington, DC, 1964. 1
5. K. RAGULSKIS, Kaunas, Lietuva, 1988-89. 2
6. A. RAMANAUSKAS, Ithaca, NY, 1966-71. 1
7. V. RAZIŪNAS, Chicago, IL, 1963-65. 4
8. G. REINIS, Rochester, NY, 1966-71. 2
9. Z. REKAŠIUS, Chicago, IL, 1961-66. 9
10. G. RĖKLAITIS, Lafayette, IN, 1968-85. 15
11. J. REMEIKA, Murray Hill, NJ, 1963-67. 5
12. A. REVENTAS, Rockaway, NJ, 1964-67. 2
13. A. RIMAVIČIUS, Chicago, IL, 1985. 1
14. E. RIMAVIČIŪTĖ, Chicago, IL, 1983-85. 2
15. R. RIMKEVIČIUS, Chicago, IL, 1985. 5
16. J. RIMKEVIČIUS, Chicago, IL, 1985. 1
17. J. RIMŠAITĖ, Ottawa, Canada, 1963-67. 5
18. V. RIMŠA, Santa Ana, CA, 1969. 1
19. J. RYGELIS, New York, NY, 1981. 2
20. W. ROMANAUSKAS, Waterbury, CT, 1969. 1
21. J. RUGIS, Dotnuva, Lietuva, 1967. 1
22. Antanas RUMŠA, Chicago, IL, 1962. 1
23. Arūnas RUMŠA, St. Joseph, MI, 1983-85. 2
24. A. RUNDZAITIS, Chicago, IL, 1968. 1
25. V. RUPINSKAS, Urbana, IL, 1979. 1
26. V. RUTKAUSKAS, Berkeley, CA, 1967-71. 2
- VISO "R" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI: 71**
1. M. SABANAS, Berkeley, CA, 1963. 1
2. C. SABONIS, Utica, NY, 1969. 1
3. J. SADAUSKAS, Chicago, IL, 1963. 1
4. J. SADŪNAS, Seal Beach, CA, 1986. 1
5. A. SARKA, Fairview Park, OH, 1969. 1
6. I. SALDUKAS, 1960-66. 1
7. B. SALDUKIENĖ, Geologist, 1960-85. 11
8. J. ŠAPKUS, Manhattan Beach, CA, 1971. 2
9. D. ŠATAS, Warwick, RI, 1962-85. 32
10. A. ŠAULYS, Upton, NY, 1978-80. 5
11. V. ŠAULYS, Chicago, IL, 1985. 1
12. B. SAVILONIS, New Haven, CT, 1977. 1
13. B. SERAFINAS, Saugus, MA, 1963. 1
14. R. SERAUSKAS, Detroit, MI, 1964-65. 2
15. K. SEKMAKAS, Chicago, IL, 1964-69. 91
16. J. ŠEPETYS, New York, NY, 1970. 1

17. V. ŠERNAS, New Brunswick, NJ, 1969-82.	19	6. S. UŽGIRIS, Chicago, IL, 1971-85.	2
18. R. ŠILEIKIS, Chicago, IL, 1985.	1	7. V. UŽGIRIS, Shrewsbury, MA, 1971-80.	5
19. M. ŠILKAITIS, North Lake, IL, 1985.	1		
20. W. ŠIMANCKAS, Waukegan, IL, 1964.	2	VISO "U" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI:	24
21. T. ŠIMKEVIČIUS, Kaunas, Lietuva, 1970.	1	1. P. VADOPOLAS, New York, NY, 1965.	2
22. S. ŠIMOLIŪNAS, Endicott, NY, 1962-85.	9	2. A. VAGELIS, Worcester, MA, 1978.	1
23. R. SIMONAITIS, Columbus, OH, 1963-64.	4	3. R. VAIČAITIS, New York, NY, 1974-85.	62
24. M. SKABEIKIENĖ, Brooklyn, NY, 1985.	2	4. A. VAIČIŪNAS, Los Angeles, CA, 1971.	1
25. A. SKRINSKA, Vilnius, Lietuva, 1982-88.	5	5. R. VAIŠNYS, New Haven, CT, 1960-85.	7
26. D. SLAVINSKAS, Holmdel, NJ, 1965-68.	8	6. A. VAITEKŪNAS, New Haven, CT, 1963-64.	1
27. A. ŠLEKYS, Chicago, IL, 1985.	1	7. V. VAITKEVIČIUS, JAV, 1966.	1
28. R. ŠLEPETYS, Brick Town, NJ, 1970.	2	8. R. VALAITIS, San Francisco, CA, 1981-84.	2
29. S. SMALINSKAS, Detroit, MI, 1966-67.	2	9. J. VALEŠKA, Rochester, NY, 1969-71.	3
30. L. ŠMULKŠTYS, 1983.	1	10. R. VALIULIS, Rockford, IL, 1969.	1
30. V. SNIEČKUS, Oregon, 1965.	1	11. R. VALTERIS, Birmingham, England, 1966.	1
31. R. ŠPOKAS, Rockford, IL, 1964-71.	6	12. J. VALUKONIS, Detroit, MI, 1971.	3
32. J. STALIORAITIS, Chicago, IL, 1963.	1	13. Vida VAMBUTAS, New York, NY, 1966.	1
33. J. STANULIS, Saginaw, MI, 1963.	1	14. L. VANAGAS, Chicago, IL, 1971.	1
34. R. STASIULEVIČIUS, Sau Paulo, Brazil, 1967.	2	15. H. VARNIACKAS, Santa Fe, Argentina, 1962.	3
35. C. STAUGAITIS, Green Belt, MD, 1966.	1	16. A. VELAVIČIUS, Detroit, MI, 1968.	1
35. E. STONE, Washington, DC, 1973-83.	2	17. E. VELECKIS, Argonne, IL, 1963-85.	16
36. D. STRAZDINSKAS, Rockford, IL, 1971.	1	18. G. VĒLYVIS, North Adams, MA, 1971.	1
37. G. STUNGIS, Philadelphia, PA, 1961-64.	2	19. Irena VIDŽIŪNAS, Pasadena, CA, 1960.	1
38. H. SURKEVIČIUS, Australia, 1964-66.	2	20. J. VILIAMAS, Kaunas, Lietuva, 1986.	2
39. V. SURVILA, Vilnius, Lietuva, 1985.	1	21. V. VILIAMAS, Alliance, OH, 1977-80.	3
		22. P. VILINSKAS, Riverview, MI, 1965-69.	2
VISO "S" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI:	233	23. E. VILKAS, Chicago, IL, 1965-81.	17
1. A. TAMAŠAUSKAS, Chicago, IL, 1985.	1	34. J. VILUTIS, Chicago, IL, 1971.	1
2. M. TAMONIS, Kaunas, Lietuva, 1987.	1	35. G. VISCHULIS, New Berlin, WI, 1971.	1
3. A. TAMULIONIS, Lietuva.	1	36. R. VISKANTA, Lafayette, IN, 1961-84.	268
4. A. TAMULIS, Chicago, IL, 1984-85.	2	37. Z. VISKANTA, Chicago, IL, 1985.	1
5. K. TAUTVYDAS, Ithaca, NY, 1967.	1	38. P. VISVYDAS, Chicago, IL, 1970.	1
6. D. TIJŪNĒLIS, Chicago, IL, 1963.	1	39. A. VITKUS, Chicago, IL, 1980.	1
7. J. TIŠKUS, Avon, PA, 1968.	2	40. P. VITKUS, Bedford, MA, 1969.	1
8. V. TOLUTIS, Vilnius, USSR, 1969.	2		
		VISO "V" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI:	407
VISO "T" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI:	11	1. J. WAITKUS, Wellsville, NY, 1970.	1
1. J. ULĒNAS, Melville, NY, 1963-1985.	11	2. P. WAZNYS, Richmond Hill, NY, 1969-71.	2
2. R. ULINSKAS, Kaunas, Lietuva, 1988.	3		
3. V. URBONAS, Wayne, MI, 1971.	1	VISO "W" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI:	3
4. P. URBUTIS, Chicago, IL, 1970.	1	1. A. YURKAUSKAS, Kaunas, Lietuva, 1989.	1
5. W. ŪSAS, Toronto, Canada, 1985.	1	2. J. YURKINAS, St. Alto, MI, 1969.	1

VISO "Y" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI:		2
1. R. ZALONIS, South Plainfield, NJ, 1971.	1	1. J. ŽALKAUSKAS, Forest Hill, Australia, 1832.
2. R. ZALUBAS, Washington, DC, 1959-83.	21	2. G. ŽILINSKAS, Van Nuys, CA, 1971.
3. G. ZDANAČIUS, Vilnius, Lietuva, 1985.	1	3. J. ŽIUGŽDA, Kaunas, Lietuva, 1982-85.
4. J. ZDANYS, Edwardsburg, MI, 1970.	1	4. J. ŽMUIDZINAS, Los Angeles, CA, 1961-86.
5. G. ZELINSKAS, Dayton, OH, 1971.	1	5. A. ŽUKAUSKAS, Vilnius, Lietuva, 1980-82.
6. G. ZIEMELIS, Australia, 1968.	1	6. E. ŽUKAS, Los Alamos, NM, 1963.
7. A. ZIKAS, Foxboro, MA, 1981.	1	7. J. ŽUKAS, Aberdeen, MD, 1975-80.
8. R. ZINAS, Bethlehem, PA, 1971.	1	8. E. ŽVIRBLIS, Webster, NY, 1971.
9. A. ZUBRYS, 1965.	1	9. K. ŽYGAS, Boston, MA, 1976-81.
10. P. ZUNDĖ, Atlanta, GA, 1965-85.	15	
11. P. ZURIS, Rocester, NY, 1971.	1	
		VISO "Ž" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI: 48
VISO "Z" RAIDŽŪ STRAIPSNIAI:		45

TOTAL: 2,226

IŠ MŪSŲ VEIKLOS

ALIAS Centro Valdybos posėdžio,
įvykusio 2003 m. sausio 23 d. I. ir A. Kerelių rezidencijoje, Palos Park,

PROTOKOLAS Nr. 11

Posėdyje dalyvavo : A.Brazdziunas, T.Bukaveckas, V.Drupaitė-Cole,
A.Kerelis,

L.Maskaliūnas, A.Pargauskas, V.Peseckas, T.Rudaitis
(Chicago sk.pirm.), L.Stonikas.

Darbotvarkėje:

- 1.Pranešimai: "T.Ž." redaktoriaus, administratoriaus, ekspeditoriaus.
- 2.Einamieji ALIAS CV reikalai.
- 3.Medinių pilies atstatymo fondo reikalai.

Posėdį pradėjo ALIAS CV pirmininkas Albertas Kerelis, kuris, trupai pasveikinęs susirinkusius valdybos narius bei svečius, pasiūlė pereiti prie posėdžio darbotvarkės ir pakvietė Vytautą Pesecką papasakoti, kaip sekasi "Technikos Žodžio" leidyba.

• **I. 1. "Technikos Žodžio" redaktorius V.Peseckas:**

Jau trys metai, kaip V.Peseckas vadovauja leidžiant "T.Ž". Labai pasigenda pagalbos redaguojant. Trūksta rašančiųjų. Jaunieji neprisideda, o vyresniųjų jau ir sunku prisiprašyti. Didelio pasirinkimo straipsniams nėra, - spausdinama ta medžiaga, kurią pavyksta gauti. Iki vasario 15-os turėtų būti paruošta medžiaga pirmajam šių metų numeriui. Antrasis numeris išeitų birželio mėnesį ir būtų skirtas šiemetiniam Mokslo ir Kūrybos Simpoziumui. Jei bus daug įdomios medžiagos, ją bus galima panaudoti ir trečiajam numeriui. Jau yra surinkta medžiaga, kurios užteks dar keliems numeriams, o per tą laiką V.Peseckas siūlo paieškoti naujo redaktoriaus, kuris sutiktų perimti šį darbą, nes vienam žmogui tai yra tikrai didelis krūvis.

2. Administratorius A.Brazdziunas:

Išleidžiamo vieno "T.Ž." numerio savikaina yra apie \$ 1,500.00, tad turimų pinigų dar užteks 2003-ųjų numerių išleidimui. Prenumeratorių JAV yra apie 225. Sąrašas tų, kuriems žurnalai yra siunčiami nemokamai, buvo kruopščiai peržiūrėtas, kad jį gautų vien profesionalai. "T.Ž." yra siunčiamas Lietuvos Inžinierių ir Architektų Sąjungai bei bibliotekoms. Palaikomi ryšiai su Australija ir Kanada.

Siūloma pagalvoti apie prenumerato pabranginimą po Naujų Metų.

3. Ekspeditorius L.Stonikas:

Žurnalų išsiutinjimas vyksta sklandžiai. Šį darbą atliekant labai daug prisideda p. Brazdziunienė.

• **II. Pereinama prie ALIAS CV reikalų:**

Dabartinė ALIAS Centro Valdyba yra išrinkta iki gegužės mėnesį MKS metu įvyksiančio XIX-o Visuotinio ALIAS suvažiavimo, kurio metu vyksta rinkimai. Kadangi ALIAS eilės aiškiai retėja yra siūloma suvažiavimo metu svarstyti, ar apamai dar Amerikoje reikalinga Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Centro Valdyba, nes praktiškai dar kiek gyvuoja tik Chicago skyrius.

V.Peseckas yra gavęs A.Liečio pasiūlymą paruošti knygą apie Simpoziumą, bet manoma, kad nebeverta apsiimti naujų darbų. ALIAS CV pirmininkas Albertas Kerelis siūlo valdybai visą energiją sukonzcentruoti svarbiausiam mūsų pradėtam projektui - Medininkų Pilies bokšto atstatymui.

• **III. Medininkų Pilies atstatymas (L.Maskaliūnas):**

Šiuo metu visi darbai yra sustoję, ir viskas atrodo gerokai apleista. Nebėra net sargo, kuris anksčiau prižiūrėjo statybos teritoriją. Keičiantis valdžios atstovams pinigai, kurie pirma Lietuvoje buvo numatyti pilies atstatymui, dabar pervesti kitur. Tam, kad užbaigti pilies bokštą, reikalinga dar 2 mln. litų. Mūsų fonde yra suaukotų pinigų, bet pagal sutartį mokame tik jau už atliktus darbus. Vidury vasario L.Maskaliūnas specialiai važiuoja į Lietuvą, kad vietoje galėtų pažiūrėti, kas ten darosi ir paskui referuoti padėti.

V. DRUPAITĖ-COLE
ALIAS Centro Valdybos sekretorė

Šie metai neeiliniai Lietuvai - ištisus metus vyksta renginiai skirti Mindaugo karūnavimo 750-sioms metinėms paminėti. Bet negalima pamiršti, kad 2003-siais turime ir kitą mūsų tautai svarbų jubiliejų: 15 – 17 d.d. sukanka 70 metų nuo Dariaus ir Girėno skrydžio ir žūties. Lietuva ruošiasi iškilmingai pažymėti ir šią datą. Tam sudaryta respublikinė Dariaus ir Girėno skrydžio per Atlantą metinių reginių organizavimo komisija. Vasario mėn. buvo sudarytos apskričių, miestų ir rajonų, kuriuose vyks skrydžio minėjimai, renginių organizavimo komisijos. Kovo mėn. jos turėjo pateikti regioninių renginių planus kaip pagrindinių renginių priedus. Balandžio mėn. su Lenkijos institucijomis bus suderintas Dariaus ir Girėno minėjimo Milisbože (Lenkija) renginių planas. Juose dalyvaus abiejų valstybių prezidentai. Valstybininiams apdovanojimams bus pristatyti nusipelnę Lietuvos aviacijai asmenys. Kaip laiške "Technikos žodžio" redaktoriui Vytautui Peseckui rašo Gytis Ramoška, numatyti tokie renginiai:

liepos 11 d. - Lietuvos aviacijos muziejus organizuoja mokslinę konferenciją "S.Dariaus ir S.Girėno transatlantiniam skrydžiui-70", ruošia tam skirtą parodą, taip pat atminimo lentelės Stasiui Girėnui atidengimą Lietuvos aviatorių memoriale liepos 15-17 vyks bendri Lietuvos - Lenkijos renginiai Dariaus ir Girėno žūties vietoje

liepos 18-19 d.d. - Aviacijos šventė Kaune, Aleksoto aerodrome

liepos 12 d. - minėjimas S. Dariaus gimtinėje Judrėnuose

liepos 13 d. - minėjimas S.Girėno gimtinėje Vytogaloje

liepos 12-17 d.d. vyks tradicinis bėgimas Soldinas - Kaunas

rugpjūčio 26-31 d.d. - tarptautinės lėktuvų akrobatikos varžybos Dariaus ir Girėno taurei laimėti Kaune

Dariaus ir Girėno jubiliejus bus paminėtas ir per Vilniuje rugpjūčio 8-17 d.d. vyksiantį Europos karšto oro balionų čempionatą. Ta proga vienas iš šio čempionato etapų vyks Kauno Aleksoto aerodrome.

Liepos mėnesį bus išleistas proginis vokas ir specialus spaudas. Ženklinimas juo vyks Kaune. Jubiliejui bus sukurtas logotipas, pagaminti 500 atminimo medalių su diplomais, 5000 ženkliukų, 1000 plakatų. Bus atremontuota Lietuvos aviacijos muziejaus "Lituanikos" lėktuvo kopija, vyks jos ir kitų - sportininkų, Karinių oro pajėgų ir mėgėjų - lėktuvų skrydžiai aplink Lietuvą.

O kaip šis jubiliejus bus paminėtas čia, Čikagoje, kur puikuojasi neseniai atnaujintas Dariaus ir Girėno paminklas, skrydį primena Lituanica gatvė Bridgporte, paminklas lakūnams Lithuanica parke, Beverly Shores, IN?

ALIAS Čikagos skyriaus valdyba pirmame š.m. posėdyje pas Rudaičius. Iš kairės: Vicepirmininkas organizaciniams reikalams Rimantas Gurauskas, Vicepirmininkas renginiams Albinas Smolinskas, Sekretorė Vilma Jarulienė, Kopirmininkė ir Vicepirmininkė spaudai Aurelija Dobrovolskienė, Pirmininkas Teodoras Rudaitis ir Iždininkė Birutė Mickevičienė.

Pirmojo susirinkimo, skirto Dariaus ir girėno skrydžio 70-čio minėjimo organizavimui, dalyviai: sėdi, iš kairės, Juozas Bagdžius, Vytautas Peseckas, Leonas Maskaliūnas, Aurelija dobrovolskienė, Birutė Mickevičienė, Rimantas Gurauskas. Stovi: Julius Lintakas ir Teodoras Rudaitis.

Nemažas būrys mėgėjų dalyvavo š.m. kovo mėn. 2 d. ALIAS Čikagos skyriaus suorganizuotoje slidinėjimo išvykoje į Alpine Valley, WI. Puikus oras, smagi ir draugiška nuotaika lydėjo išskylautojus. T. Rudaičio nuotraukoje iš kairės: Aurelija Dobrovolskienė, Kostas Stankus, Jovita Tursienė, Anzelmas Tursa, Dalia Ancevičienė, Algis Ancevičius, Algirdas Marchertas ir Raminta Marchertienė. Išvykoje dar dalyvavo Gražina ir Jurgis Savickai, Vitalija ir Gediminas Bubniai su dukra Daiva.

Tuo susirūpino ALIAS Čikagos skyriaus valdyba ir pakvietė organizacijas ir pavienius entuziastus pasitarti dėl garbingo skrydžio jubiliejaus paminėjimo Čikagoje. Pirmas posėdis įvyko "Seklyčioje", š.m. balandžio 12 d. Minėjimas planuojama surengti sekmadienį, liepos mėn. 20 d. š.v. M. Marijos bažnyčioje bus aukojamos iškilmingos Mišios, prie paminklo padėti vainikai, parapijos salėje vyks akademinė valandėlė.

AURELIJA DOBROVOLSKIENĖ

PAŽAISLIS

Baroko vienuolynas
Lietuvoje

ALGIS
LIEPINAITIS

Lietuvos Kancleris Kristupas Žygimantas Pacas (1621 – 1684) Pažaislyje pastatė kamalduliams bažnyčią ir vienuolyną, Kauno pašonėje, nepaprasto grožio vietovėje prie Nemuno upės. Pagal fundacijos aktą

Pažaislyje, Taikos kalne (Mols Pacis) turėjo gyventi dvylika tėvų kamaldulių (pirmasis prioras – lietuvis tėvas Jeronimas).

Paco projektą (sumanymą) atliko iš Italijos pakviestas architektas Joanes Baptista Fredianis, o nuo 1674 m. – architektai broliai Karlas ir Pjeras Putiniai (Carlo ir Pietro Putini).

Griežta ansamblio simetrijos ašis ir suplanavimas pabrėžia aiškią ir tikslią atskirų jo dalių funkcinę hierarchiją (tai vienintelis Lietuvos barokinės ašies kompozicijos pavyzdys). Ansamblio branduolys – bažnyčia, originalus kūrinys, kurio fasade dominuoja šešiakampis kupolas, kampiniai bokštai, išgaubta vidurinė dalis (apdailai panaudotos pilko smiltainio plokštės). Esminė fasado savybė – jo statmeninis polėkis. Šešiakampio bugno kampinės voliutos darniai jungia kupolo siluetą su koplyčių stogu. Aukščiausias ansamblio taškas – grakštus kryžius, vainikuojantis šešiakampį žibintą.

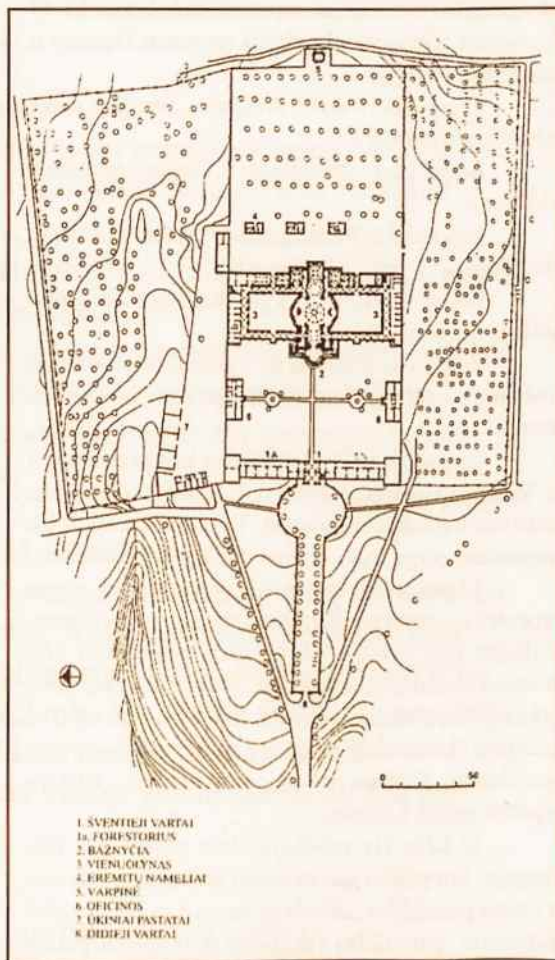
Barokinėse bažnyčiose itin retai atsiveria vaizdas į šešiakampę erdvę, kurią Pažaislyje optiškai praplečia aplinkui

išdėstytos keturios koplyčios, prieangis ir presbiterija. Iš kupolo sklindanti šviesa atskleidžia puikų reginį, kuriame interjero apdailai panaudotas juodas ir raudonas marmuras suderintas su spalvintomis freskomis ir balto stiuko lipdiniais. Sienų freskos nutapytos šiltais, švelniais tonais, skliaučių ir paskliaučių – gaiviomis, sodriomis spalvomis.

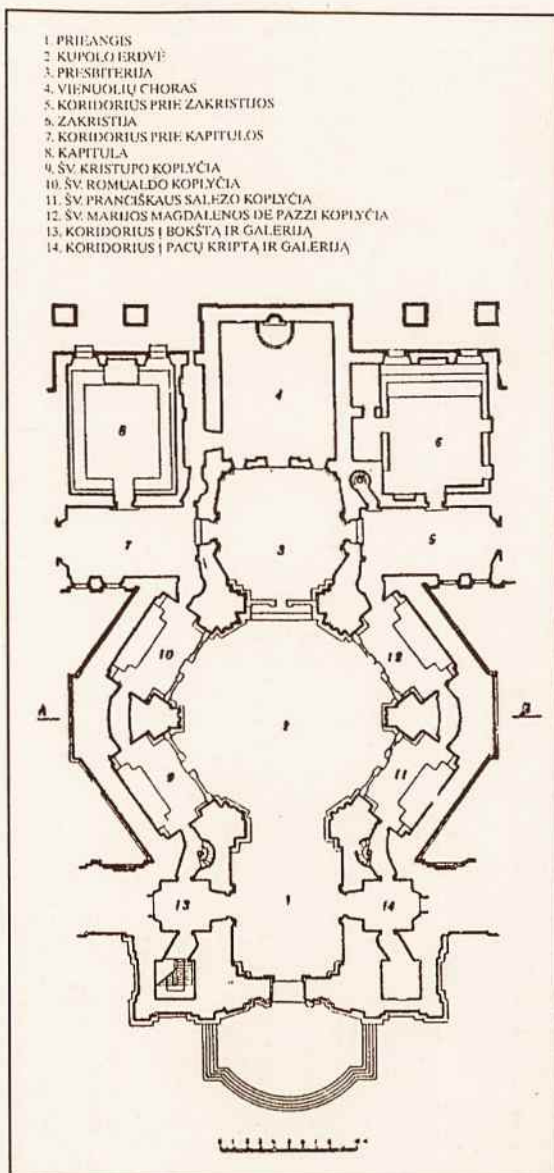
Pažaislio vienuolyno ansamblis yra vienas vertingiausių XVII a. brandaus baroko kūrinių visoje Šiaurės Rytų Europoje. Tobula žavingos aplinkos ir puikios architektūros darna ir šiandien teikia jėgų ir įkvėpimo kiekvienam čia apsilankiusiam.

Istorikas F.M. Sobieszczanskis apie vienuolyną sako: ..."visgi prie imponantiškiausių, prašmatniausių Dievo namų Lietuvoje priklauso kamaldulių vienuolių bažnyčia ir vienuolynas Pažaislyje... Šis didingas pastatas žymus visoje šalyje, viduje ir išorėje prašmatniai dekoruotas"... ir t.t.

Dr. T. Triplino nuomone, Pažaislio vienuolyno bažnyčia visais atžvilgiais yra gražiausia tarp Dievo namų visoje Respublikoje ir galėtų būti pastatyta Romoje šalia Šv. Petro bažnyčios.

Pažaislio vienuolyno ansamblio planas

Pažaislio bažnyčios planas

AR INŽINIERIAI TIKRAI KITOKIE NEGU KITI?

ALEKSAS VITKUS

Štai keletas pasisakymų apie inžinierius surinktų iš amerikiečių spaudos. Įdomu būtų sužinoti ar lietuvių inžinierių sutuoktinės ar sutuoktiniai sutiktų su tomis nuomonėmis. Štai pavyzdžiai:

Texas: Mano tėvas buvo inžinierius. Taip pat ir mano trys broliai ir du dėdės. Inžinieriai yra kitokie žmonės. Jie tikslūs, logiški, ir išsprendžia visokias

problemas. Bet jie labai mažai žino apie šiltą žmogišką ryšį. Mano vyras gerai uždirba, bet jei kalbėti apie jausmus, tai iš 10 skalės jį įvertinčiau apie 4.

Arizona: Inžinieriai yra tikrai kitokie. Mano vyras pastebi, kad mano suknelės priekinė siūlė yra ketvirčiu colio trumpesnė negu užpakalyje. Jei kambario plytelių grindys atrodo nelygios, jis tuojau griebiasi už liniuotės ir matuoja. Trupučiuką pakrypusios užuolaidos turi tuojau pat būti palygintos. Tačiau, jei aš slenku per dieną kentėdama nuo baisios migrenos - to jis nepastebi.

California: Mano vyras inžinierius neturi jokio supratimo, kad gyvenime kai kas yra ir neaišku, ir sunkiai apibrėžiama. Jam viskas arba balta ar juoda, arba teisinga ar klaidinga. Taip arba ne, bet niekad - galbūt. Viskas turi būti savo vietoje, o jei ne - tai namuose triukšmas! Sunku su tokiu žmogumi gyventi.

Illinois: Mano žmona yra inžinierė! Ji tiksli, analitiškai skrupulinga, neperkalbama savo nuomonėje, visuomet pagalvoja prieš pradėdama kalbėti. Šalta kaip ledas, ir tokia savimi pasitikinti, kad man net pikta darosi. Mano sekanti žmona gal bus paika tuščiagalvė, bet man tai bus didelis gyvenimo palengvinimas.

Illinois: Žinoma, kad inžinieriai kitokie. Aš su savo vyru jau 35 metus gyvenu laimingai. Inžinieriai visuomet pirmiau pasižiūri, pirm negu šoka. Jie namuose viską sutvarko, sutaiso. Jie jautrūs ir rūpestingi.

New York: Prieš 30 metų ištekėjau už inžinieriaus. Mūsų vedybinis gyvenimas buvo ištisa meilės ir jausmų dykuma. Jis būtų buvęs geresnis tėvas, jei vaikai būtų gimę robotais, kuriuos jis galėtų programuoti. Jis supranta kaip viskas veikia, tik nežino kaip būti atjaučiančiu žmogumi.

North Carolina: Mano vyras yra optometristas, ir jis labai nemėgsta inžinierių pacientų. Jie tuojau pastebi kai akinių stiklai yra nukrypę bent pusę milimetro, ir tuoj reikalauja juos pertaisyti.

Minnesota: Aš esu profesionali namų dekoruotoja. Inžinieriai - tai mano vargas. Kai klientui užtrunka du mėnesius nusipirkti kokią kilimą, žinau kad tas mano klientas - inžinierius. Jam reikia ištyrinėti kaip tas kilimas buvo išaustas, kokia yra medžiaga, kiek ilgai ji nešiosis, ir t. t.

Indiana: Mano vyras inžinierius man namo neatneša gėlių. Tiesą sakant, būna dienų, kai mes iš viso tik keliais žodžiais tepasikeičiame. Bet aš niekada nesigailėjau už to vyro ištekėjusi. Jis toks paprastas, jo marškinių kišenė pilna pieštukų, matuoklių, akinių. Jo nesuderintas prie marškinių kaklaryšis, jo suglamžytos kelnės. Bet jis ištikimas, padorus, patikimas ir ne svajotojas. Jis niekada man nemeluos ir neis kitų ieškoti.

TECHNIKOS ŽODIS
The Engineering Word
c/o A. Brazdžiūnas
7980 West 127th Street
Palos Park, IL 60464

PRESORTED STANDART
U.S. POSTAGE PAID
Worth, IL
Permit No. 37

ADDRESS SERVICE RE-
QUESTED

TO:

